

Nr 46

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1962/63 till främjande av bostadsförsörjningen m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e avd.)

I propositionen nr 1 (bilaga 7, punkterna 76—84, 119—120 och 124) har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 3 januari 1962, föreslagit riksdagen att

A. å driftbudgeten

I. godkänna av departementschefen föreslagna ändringar i vissa bestämmelser rörande statliga lån och bidrag m. m.;

II. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för bostadsstyrelsen, som föranledes av vad departementschefen föreslagit;

III. godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för bostadsstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63;

IV. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för länsbostadsnämnderna, som föranledes av vad departementschefen föreslagit;

V. godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för länsbostadsnämnderna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63;

VI. godkänna av departementschefen föreslagna ändringar i bestämmelserna om familjebostadsbidrag;

VII. godkänna av departementschefen förordade ändringar i bestämmelserna angående förbättringslån;

VIII. för budgetåret 1962/63 under femte huvudtiteln anvisa

1) till Bostadsstyrelsen: Avlöningar ett förslagsanslag av 4 478 000 kr.;

2) till Bostadsstyrelsen: Omkostnader ett förslagsanslag av 850 000 kr.;

3) till Länsbostadsnämnderna: Avlöningar ett förslagsanslag av 6 048 000 kr.;

4) till Länsbostadsnämnderna: Omkostnader ett förslagsanslag av 851 000 kr.;

5) till Ränteeftergifter å vissa bostadslån m. m. ett förslagsanslag av 300 000 000 kr.;

6) till Bostadsrabatter ett förslagsanslag av 150 000 000 kr.;

7) till Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet ett reservationsanslag av 15 000 000 kr.;

8) till Bidrag till viss upplysningsverksamhet rörande byggnadstekniska frågor ett reservationsanslag av 25 000 kr.;

9) till 1960 års bostadsräkning ett reservationsanslag av 1 000 kr.; samt

B. å *kapitalbudgeten*

I. godkänna av departementschefen förordade ändringar i bestämmelserna om statliga bostadslån;

II. medgiva att under budgetåret 1962/63 preliminära beslut om lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 1 120 000 000 kr.;

III. medgiva att under budgetåret 1962/63 preliminära beslut om lån, som skall utgå från anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 15 000 000 kr.;

IV. för budgetåret 1962/63 anvisa

a) under statens utlåningsfonder

1) till Lånefonden för bostadsbyggande ett investeringsanslag av 740 000 000 kr.;

2) till Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien ett investeringsanslag av 1 000 kr.;

b) under Fonden för låneunderstöd

till Räntefria lån till bostadsbyggande ett investeringsanslag av 18 000 000 kr.

I samband med Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag har utskottet till behandling förehått följande motioner, nämligen

från första kammaren

I: 138 av fru *Wallentheim m. fl.*,

I: 264 av herrar *Lager* och *Öhman*,

I: 265 av herr *Thorsten Larsson m. fl.*,

I: 406 av herr *Torsten Andersson m. fl.*,

I: 425 av herr *Bengtson m. fl.*,

I: 426 av herr *Bengtson m. fl.*,

I: 427 av herr *Bengtson m. fl.*,

I: 428 av herr *Hagberg m. fl.*,

I: 433 av herr *Holmberg*,

I: 434 av herr *Lundström m. fl.*,

I: 435 av herr *Sundin*, samt

från andra kamaren

II: 170 av herr *Johansson* i Norrköping *m. fl.*,

II: 333 av fru *Lewén-Eliasson m. fl.*,

II: 334 av herr *Lindkvist m. fl.*,

II: 335 av herr *Nilsson* i Gävle *m. fl.*,

II: 407 av herr *Johansson* i Öckerö *m. fl.*,
II: 490 av herr *Eliasson* i Sundborn *m. fl.*,
II: 504 av herrar *Cassel* och *Bengtson* i Solna,
II: 507 av herr *Fälldin*,
II: 509 av herr *Heckscher m. fl.*,
II: 510 av herr *Hedlund m. fl.*,
II: 511 av herr *Hedlund m. fl.*,
II: 512 av herr *Hedlund m. fl.*,
II: 514 av herr *Ohlin m. fl.*,
II: 602 av herr *Lindkvist* och fru *Thunvall*.
Yrkandena i nämnda motioner redovisas i det följande.

PROPOSITIONEN

Driftbudgeten

Bostadsstyrelsen: Avlöningar. Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 december 1959 tillkallade departementschefen en utredningsman med uppdrag att verkställa en översyn av den bostadspolitiska organisationen. Utredningen, som antagit namnet bostadspolitiska organisationskommittén, har i juli 1961 avgivit ett betänkande angående handläggningen av bostadslån med förslag till enklare regler och minskad organisation. En redogörelse för organisationskommitténs betänkande och däröver avgivna yttranden har intagits i propositionen (s. 162—183) till vilken torde få hänvisas.

Vid sitt ställningstagande till organisationskommitténs förslag och bostadsstyrelsens anslagsframställning anför departementschefen följande.

De nuvarande bostadspolitiska organen, bostadsstyrelsen och länsbostadsnämnderna, inrättades den 1 juli 1948. Flertalet arbetsuppgifter åvilade till en början bostadsstyrelsen. En omfattande utflyttning av ärenden till länsbostadsnämnderna har successivt ägt rum.

Numera handlägger bostadsstyrelsen ärenden avseende tertiärlån i Stor-Stockholm, tertiärlån till flerfamiljshus i Göteborg och Malmö, egnahemslån och förbättringslån i Stockholms stad samt pensionärsbostadsbidrag i de kommuner, där styrelsen handhar tertiärlångivningen. Slutligen handhar styrelsen långivningen till kollektiva tvätterier och till maskinanskaffning inom byggnadsindustrien. Styrelsen svarar även för beredning av ärenden rörande lån till studentbostäder, i vilka ärenden Kungl. Maj:t meddelar beslut. På Kungl. Maj:ts prövning beror vidare frågor angående lån för hus, som till mer än halva ytan innehåller annat än bostäder.

Länsbostadsnämnderna handlägger alla övriga ärenden avseende tertiärlån, egnahemslån, förbättringslån och pensionärsbostadsbidrag.

De kommunala förmedlingsorganen — i regel drätselkammare och kommunalnämnd — omhänderhar ärenden angående familjebostadsbidrag samt

förmedlar i övrigt alla låne- och bidragsansökningar. Kommunerna svarar dessutom för vissa kontrollåtgärder i samband med låneverksamheten.

Syftet med decentraliseringen har varit att prövningen av ansökningar om ställiga lån och bidrag skall kunna försiggå på ett enkelt och smidigt sätt. Även andra åtgärder har vidtagits i förenklande syfte. Den tillkallade utredningsmannen med uppgift att se över den bostadspolitiska organisationen har i sitt betänkande lagt fram åtskilliga förslag till förändringar i den bostadspolitiska verksamheten samt uppdragit vissa huvudlinjer för en framtida organisation. Jag behandlar till en början de förslag, som berör låne- och bidragsärenden.

Vid behandlingen av frågan om en bättre samordning av bebyggelseplaneringen har utredningsmannen uttalat, att man i princip bör kunna utgå från att byggnadsprojekt, som kommer till stånd i enlighet med fastställd plan, kan förverkligas utan invändningar från bebyggelse-synpunkt. I anledning härav får jag erinra om, att frågan om de lånebeviljande organens befogenhet att ställa krav på utformningen av byggnader, för vilka statslån utgår, behandlas i 1961 års statsverksproposition (bil. 27 s. 29). När frågan då anmäldes, framhöll jag att, med hänsyn till förekomsten av föråldrade planer i behov av revision, ett byggnadsprojekts överensstämmelse med fastställd plan inte borde nödga de lånebeviljande organen att för statsbelåning godtaga byggnadsföretag, som enligt nutida betraktelsesätt inte tillgodoser berättigade kvalitetskrav. Detta uttalande lämnades utan erinran av riksdagen. Någon anledning att på nytt pröva denna fråga torde inte föreligga.

Syftet med utredningsmannens förslag är, att de bostadspolitiska organens synpunkter skall beaktas redan vid planens uppgörande. Jag biträder denna målsättning men kan inte förorda att länsbostadsnämnderna inkopplas i själva planarbetet. De bostadspolitiska synpunkterna bör framföras i centralt utfärdade råd och anvisningar. Detta utesluter givetvis inte att samråd mellan planmyndigheter och låneorgan bör förekomma när skäl därtill föreligger. Det informella samarbete som förekommer mellan planmyndigheterna och länsbostadsnämnderna torde i huvudsak tillgodose samrådsbehovet på länsplanet.

Beträffande den tekniska granskningen av låneärenden förordar utredningsmannen en fortsatt decentralisering och en samordning med den tekniska granskningen enligt byggnadsstadgan. Jag ansluter mig härtill. Utflyttningen av granskningen bör fortskrida i den takt kommunerna får resurser att påtaga sig uppgiften. I regel torde det, som utredningsmannen framhåller, vara möjligt att anknyta decentraliseringen till de fall då delegering enligt 67 § byggnadsstadgan äger rum. Avgörandet bör emellertid grundas på en prövning av förutsättningarna i varje särskilt fall. I de fall granskningen inte utflyttas till kommunerna bör liksom hittills den bostadstekniska granskningen åvila länsarkitektorganisationen och den byggnadstekniska granskningen utföras av länsbostadsnämnderna.

Möjligheterna att, som utredningsmannen föreslår, i en gemensam publikation sammanföra byggnadsstyrelsens tekniska anvisningar och bostadsstyrelsens till låneverksamheten knutna bostadstekniska anvisningar torde, med hänsyn till den principiella skillnaden mellan de båda slagen av anvisningar, vara rätt små. Ett nära samråd mellan de båda verken är emellertid nödvändigt vid utarbetandet av anvisningar. Jag vill erinra om, att de av bostadsstyrelsen senast utfärdade bostadstekniska anvisningarna i skriften God Bostad 1960 tillkommit efter samråd med byggnadsstyrelsen.

I fråga om anvisningar av rent byggnadsteknisk art bör det finnas förutsättningar att åstadkomma bättre samordning än för närvarande. Jag förutsätter, att bostadsstyrelsen och byggnadsstyrelsen beaktar möjligheterna härtill.

Som utredningsmannen anført är det av väsentlig betydelse att kontrollen på byggnadsarbetsplatserna blir så effektiv som möjligt. Utvecklingen under senare år synes motivera en viss skärping av denna kontroll. I nära anslutning till utredningsmannens förslag förordar jag att kotinuerlig kontroll, i form av dagkontroll eller på annat sätt, föreskrives för större flerfamiljshus och gruppbyggen när länsbostadsnämnden eller förmedlingsorganet så finner erforderligt.

Utredningsmannen har även behandlat frågan om åtgärder vid bristande kontroll under byggnadsstadiet och under lånetiden. Enligt av bostadsstyrelsen utfärdade anvisningar skall långivningen i en kommun, där det föreligger påtagliga brister i den kommunala kontrollen, kunna upphöra till dess bristerna har avhjälpits. Utredningsmannens förslag innebär, att beslut om avstängning från lån skall kunna fattas endast om kommunen inte vill påtaga sig kostnaden för en genom länsbostadsnämndens försorg anordnad kontroll.

För egen del finner jag att beslut om avstängning inte bör förekomma. Ifrågavarande kontrollåtgärder åligger kommunerna enligt 1947 års lag om kommunala åtgärder till bostadsförsörjningens främjande. Det kan inte vara riktigt, att en kommun skall kunna undandra sig dessa förpliktelser och därigenom frånta kommunmedlemmarna möjligheten att få bostadslån. I syfte att skapa erforderligt underlag för positiv rättelse där en kommun försummar uppgiften bör emellertid lånebestämmelserna kompletteras med stadgande om att, där kommunen brister i sina skyldigheter, länsbostadsnämnden äger att på kommunens bekostnad föranstalta om erforderlig övervakning och kontroll. Det torde kunna förutsättas att en sådan åtgärd kommer att aktualiseras endast i undantagsfall. Som regel torde rättelse kunna vinnas genom att det lånebeviljande organet vänder sig till kommunen och påtalar förhållandena.

De interimistiska lånebesluten vid gruppbyggen torde inte längre bli erforderliga om mitt i annat sammanhang framlagda förslag till gemensam låneförfattning för småhus och flerfamiljshus genomföres.

Vad gäller den av utredningsmannen i detta sammanhang berörda frågan om kontroll av försäljningspriserna för gruppbyggda småhus får jag framhålla följande. Det är angeläget, att förmånerna av den statliga långivningen kommer konsumenterna till del. I nuvarande läge torde ett slopande av kontrollen medföra risk för oskäliga prishöjningar. Vad utredningsmannen anført om att det nuvarande systemet komplicerat planläggningen och genomförandet av gruppbyggen finner jag inte bärande. För en betydande del av byggnadsverksamheten tillämpas anbudsförfarande. Det torde knappast i fråga om gruppbyggda småhus föreligga särskilda svårigheter för en byggnadsföretagare att lämna fasta prisuppgifter i förväg. Enligt min mening bör kostnadsfrågorna ägnas ökad uppmärksamhet. Jag kommer därför i det följande att föreslå, att bostadsstyrelsen får bättre resurser att utarbeta värderingsmetoder och följa kostnadsutvecklingen.

I fråga om kreditvärdebedömningen har utredningsmannen anført, att några generella normer svårligen kan uppställas. Svårigheter att försälja statsbelånade fastigheter bör emellertid enligt utredningsmannens mening medföra en obenägenhet att med statslån medverka till uppförande

på orten av ytterligare hus av samma typ eller till ytterligare bostadsbebyggelse över huvud. Detta uttalande har mött erinringar i remissyttrandena. För egen del finner jag, att förhållanden av det slag utredningsmannen pekar på bör beaktas vid prövningen av låneansökningar. Det är emellertid av väsentlig betydelse, att utrymme ges för en nyanserad bedömning av kreditvärdefrågorna. En för långt driven förenkling av låneföreskrifterna i detta hänseende kan motverka bostadsproduktionen på landsbygden. Jag är därför inte beredd att förorda förslaget om utfärdande av närmare föreskrifter rörande kreditvärdebedömningen.

Beträffande tomtkostnadsgranskningen erinrar utredningsmannen om att bostadsstyrelsen i början av år 1961 utfärdat nya anvisningar, som i huvudsak innebär att prövningen begränsas till att avse kostnader för råmark i ytterområden. Denna ändring av granskningens innehåll sammanfaller i allt väsentligt med utredningsmannens synpunkter. Utredningsmannen anser emellertid, att särskilda utredningar rörande ortens pris på mark kan undvaras. Vidare föreslår han ett sammanförande av de s. k. saneringstilläggen och lägestilläggen. Därjämte har utredningsmannen funnit, att behov föreligger i kommunerna av särskild markexpertis.

Jag anser det viktigt, att en effektiv kontroll över markprisernas utveckling alltjämt upprätthålles vid långivningen. Det primära ansvaret för markkostnadsutvecklingen bör ankomma på kommunerna. Det framstår som angeläget, inte minst från rättssäkerhetssynpunkt, att kostnadsgranskningen är objektiv och grundad på ett tillfredsställande material. En bedömning från fall till fall synes ge utrymme för ett icke önskvärt godtycke.

Den nuvarande markkostnadsgranskningen har formen av en försöksverksamhet. Det är ännu för tidigt att avge något omdöme om verkningarna av de nya reglerna, som trädde i full kraft först den 1 oktober 1961. Jag är därför inte beredd att nu förorda någon ändring härvidlag. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om de förändringar av granskningen som framdeles kan bli erforderliga.

Jag vill i detta sammanhang betona vad utredningsmannen anfört om betydelsen av en aktiv kommunal markpolitik. Det är angeläget, att kommunerna i god tid skaffar sig tillgång till tomtmark, som på skäligena villkor kan tillhandahållas för erforderlig bostadsproduktion. En sådan markpolitik underlättar också en kontinuerligt bedriven planeringsverksamhet.

Bostadsstyrelsen har i sitt yttrande över betänkandet tagit upp frågan om åtgärder i syfte att underlätta för kommunerna att anskaffa mark för bostadsändamål. Styrelsen ifrågasätter, om inte en kommun för inköp av saneringsfastighet, på vilken kommunen förbinder sig att uppföra ny byggnad, som kan statsbelånas, skall kunna erhålla förskott på statslånet. Frågan behöver belysas ytterligare, och jag förutsätter, att bostadsstyrelsen senare återkommer med närmare utredning i ämnet.

Beträffande produktionskostnadsberäkningarna vid hyressättning och vid övertagande av lån har utredningsmannen anfört bl. a. följande. Arbetet med beräkningarna står inte i rimlig proportion till deras värde. När det gäller hyressättningen bör det vara möjligt att låta hyrorna i de allmännyttiga och kooperativa företagens lägenheter bli normgivande. Därigenom kan produktionskostnadsberäkningarna undvaras. Det bör ankomma på kommunerna att med ledning av kostnadsuppgifter från byggnadsföretagaren och sin erfarenhetsmässiga kännedom fastställa skälig hyra.

Jag vill till en början erinra om att produktionskostnadsberäkningar till grund för hyressättning numera företas endast beträffande hus, som

uppföres av enskilda byggnadsföretagare. För den övervägande delen av nytillkommande bostäder fastställer de lånebeviljande organen inga hyror. När hyror skall fastställas, torde emellertid behov av en objektiv bedömning föreligga. En bedömning, som innebär att tillbörlig hänsyn inte tages till bl. a. variationer i fråga om standard och kostnader mellan olika hus, måste framstå som godtycklig. Det torde f. n. inte vara möjligt att beakta sådana variationer på annat sätt än genom en beräkning av skäligen produktionskostnader med ledning av en sakligt grundad metod. Jag kan därför inte biträda förslaget att slopa produktionskostnadsberäkningarna.

När det gäller prövningen av ansökningar om övertagande av lån har jag erfarit att några särskilda beräkningar inte alltid behöver utföras. Det kan nämligen ofta omedelbart avgöras, om köpeskillingen är skälig. Köpeskillingskontrollen har i huvudsak betydelse i områden där det råder bostadsbrist, som föranleder prishöjningar. I dessa fall torde den inte kunna undvaras utan att det uppstår biverkningar, som inte är önskvärda.

Med det sagda har jag endast velat understryka, att produktionskostnadsberäkningarna bör bibehållas. En annan fråga är om beräkningarna skall utföras av länsbostadsnämnderna eller om dessa skall kunna begränsa sig till att kontrollera beräkningar, som utföres av förmedlingsorganen. Förutsättningarna för att överlåta beräkningsarbetet på förmedlingsorganen torde vara starkt skiftande. I de fall där en överflyttning kan göras, bör den dock komma till stånd.

Utredningsmannens förslag om slopande av storleksgränsen för egnahem kan inte tillstyrkas. Däremot kan jag godtaga förslagen att egnahemslånekungörelsens krav på anslutning till gemensamhetsanläggning för vatten och avlopp slopas samt att hyreskontrollen i hus, som upprustats med förbättringslån, upphäves.

Förslaget att till länsbostadsnämnderna överföra beslutanderätten i låneärenden avseende hus, som till mer än halva ytan innehåller annat än bostäder, kan jag tillstyrka. De anvisningar, som erfordras för bedömningen i dessa ärenden, bör i huvudsak anknyta till nuvarande praxis. Till denna fråga återkommer jag vid anmälan av anslaget till lånefonden för bostadsbyggande.

Beträffande vinterbidragen har utredningsmannen i förenklingssyfte föreslagit ett slopande av möjligheten att efterge krav på kommunalt bidrag som villkor för vinterbidrag. Bostadsstyrelsen har i stället föreslagit, att kravet på kommunalt bidrag helt skall slopas. Bidraget har en ringa inverkan på bostadskostnaderna, och någon utökning av det statliga vinterbidraget förutsätts inte. Jag biträder styrelsens förslag. Även den förenkling som utredningsmannen har åsyftat uppnås därigenom.

De ändringar i låneförfattningarna, som påkallas av de förslag jag i det föregående har framlagt, bör träda i kraft den 1 januari 1963.

Med anledning av det av utredningsmannen påtalade behovet att överse bestämmelserna rörande redovisningen av beviljade familjebostadsbidrag har bostadsstyrelsen anfört, att styrelsen avser att i samråd med kommunförbunden överväga om förenklingar kan åstadkommas. Därutöver torde några ytterligare åtgärder inte erfordras.

I fråga om kommuns upptagande av lån för eget bostadsbyggande har utredningsmannen föreslagit att kommun utan Kungl Maj:ts medgivande skall äga uppta bottenlån till bostadsbyggnader, för vilka statliga lån beviljats kommunen. Då förslaget kräver ändringar i kommunallagarna, torde frågan få prövas i annat sammanhang.

Jag övergår härefter till att behandla förslagen rörande arbetsuppgifternas fördelning på olika organ.

Beträffande lån- och bidragsgivningen har utredningsmannen föreslagit en fullständig decentralisering till länsbostadsnämnderna. Förslaget har i flera remissyttranden kritiserats under hänvisning bl. a. till att det bostadspolitiska centralorganet genom decentraliseringen skulle förlora all direkt utvecklingen på bostadsområdet. Bostadsstyrelsen har emellertid förordat en decentralisering och anfört, att erforderlig kontakt med verksamheten erhålles bl. a. genom behandling av besvärsmål och genom stickprovsgranskning av låneärenden.

Utredningsmannens förslag innebär, att av statsmakterna tidigare utstakade riktlinjer för den bostadspolitiska verksamheten följes. Erfarenheterna av den hittills genomförda decentraliseringen ger inte anledning att nu inta en ändrad ståndpunkt i detta avseende. Utredningsmannens förslag framstår därför som välmotiverat. Genom att bostadsstyrelsen befrias från de löpande uppgifterna i samband med lån- och bidragsgivningen skapas större utrymme för ledning och övervakning av den bostadspolitiska verksamheten samt för ett angeläget upplysningsarbete.

I enlighet härmed förordar jag en fullständig utflyttning till länsbostadsnämnderna av egnahems- och förbättringslånggivningen samt tertiärlånggivningen. Även låneärenden avseende studentbostäder bör handläggas av länsbostadsnämnderna. Decentraliseringen bör genomföras under budgetåret 1962/63. Som bostadsstyrelsen framhållit bör den särskilda långgivningen till kollektiva tvätterier och till maskinanskaffning inom byggnadsindustrien av praktiska skäl ligga kvar hos styrelsen.

Den av utredningsmannen föreslagna utflyttningen till länsbostadsnämnderna av granskningen av kommunernas beslut om familjebostadsbidrag synes innebära flera praktiska fördelar. För kommunerna begränsas kontakterna i låne- och bidragsärenden till ett enda, till länet förlagt organ. Vidare torde gransknings- och inspektionsverksamheten underlättas, om den bedrivs av länsorganen. Det är därjämte en fördel, om länsbostadsnämnderna är mera aktivt engagerade i denna väsentliga del av den bostadspolitiska verksamheten. Jag vill därför förorda den föreslagna decentraliseringen. Jag kan däremot inte biträda bostadsstyrelsens förslag att besvär över förmedlingsorganens beslut i dessa ärenden skall anföras direkt hos styrelsen. Sådana besvärärenden bör i stället i första hand prövas av länsbostadsnämnderna. Med hänsyn till den fasta praxis som utbildats på förevarande område samt önskemålet om en begränsning av antalet besvärinstanser föreslår jag vidare, att bostadsstyrelsen i fortsättningen skall vara sista instans i ärenden av detta slag.

I fråga om pensionärsbostadsbidragen har bostadsstyrelsen föreslagit, att beslutanderätten överföres till kommunerna i likhet med vad som gäller för familjebostadsbidragen samt att länsbostadsnämnderna endast granskar de meddelade besluten. Mot förslaget kan invändas att pensionärsbostadsbidragen till skillnad från familjebostadsbidragen utgår till kommunerna och att decentraliseringen skulle innebära att bidragen beviljades av bidragsmottagaren. Denna skillnad är dock närmast av formell art, eftersom bidragsbesluten granskas av länsbostadsnämnderna innan ersättning av statsmedel utgår. Jag tillstyrker därför förslaget. Granskningen av kommunernas beslut bör vara fullständig beträffande lägenheter, för vilka pensionärsbostadsbidrag tidigare ej utgått, och i övrigt utföras stickprovsvis.

Beträffande förslaget att vissa av bostadsstyrelsens nuvarande upp-

gifter överflyttas till statens institut för byggnadsforskning och byggnadsstyrelsen får jag erinra om, att frågan om arbetsuppgifternas fördelning har övervägts av de tre organen. En gränsdragning har gjorts, som för bostadsstyrelsens del i huvudsak innebär att styrelsen skall utfärda sådana råd och anvisningar som erfordras för handläggningen av låneärenden, bedöma experimentverksamheten från kreditvärdesynpunkt samt tills vidare ombesörja typritningsverksamheten. Denna gränsdragning kan behöva omprövas framdeles, men f. n. bör någon ändring inte företagas. Jag förutsätter, att de berörda organen uppmärksammat följer frågan om en lämplig arbetsfördelning, särskilt med tanke på att dubbelarbete bör undvikas. Lämpliga former för typritningsverksamheten bör prövas av bostadsstyrelsen och statens institut för byggnadsforskning.

Vad gäller den slutliga förläggningen av bostadsstyrelsens statistikproduktion bör ett ställningstagande uppskjutas till dess frågan har prövats av delegationen för statistikfrågor i enlighet med delegationens arbetsprogram.

Förslaget om en överflyttning till riksbanken av bostadsmyndigheternas låneförvaltning har mött åtskilliga erinringar i remissyttrandena. Som skäl mot förslaget har bl. a. anförts, att låntagarna och kommunerna skulle få ytterligare ett organ att upprätthålla kontakt med i lånefrågor. Vidare har, särskilt från bostadsorganens sida, framhållits, att gränsdragningen mellan bostadslänemyndigheternas och riksbankens arbetsområde torde ge upphov till vissa svårigheter. Det har även ifrågasatts om en överflyttning skulle innebära besparingar. Enligt min mening kan dessa invändningar inte fränkännas betydelse. Som utredningsmannen själv framhåller torde inga anmärkningar kunna riktas mot den nuvarande låneförvaltningen. Jag finner därför inte anledning att förordna någon överflyttning.

I detta sammanhang må även erinras om att en förnyad undersökning av möjligheterna att övergå till ett system med kreditgarantier kan förutses bli aktuell när bostadsbyggnadsutredningen slutfört sitt arbete. Därest en dylik förändring genomföres, torde förvaltningsuppgifterna i sammanhanget komma att omhändertas av primärkreditgivarna. I ett sådant läge får frågan om den lämpliga förläggningen av förvaltningsuppgifterna avseende de äldre lånen förnyad aktualitet.

Även om jag inte kan tillstyrka en överflyttning till riksbanken av låneförvaltningen, anser jag att vissa förändringar nu bör företagas i fråga om fördelningen av förvaltningsuppgifterna mellan bostadsstyrelsen och länsbostadsnämnderna. I syfte att så långt det är praktiskt lämpligt och möjligt befria bostadsstyrelsen från handläggning av låneärenden föreslås, att förvaltningen av säkerheterna för förut utlämnade lån helt överföres till länsbostadsnämnderna med undantag för lantarbetarbostadslån, lån till byggnadsmaskiner och tvätterilån. Därigenom kommer utflyttningen av pantvården att omfatta sammanlagt ca 43 500 lån. Utflyttningen bör företas så snart detta låter sig göra med hänsyn till länsbostadsnämndernas personalförhållanden och valvsutrymmen.

Med avseende på den bostadspolitiska organisationen har utredningsmannen förordat, att bostadsstyrelsen bibehålles som centralorgan samt att länsbostadsnämnderna åtminstone tills vidare skall vara fristående länsorgan. Utredningsmannen har därutöver beträffande styrelsens och nämndernas inre organisation angivit vissa huvuddrag men förutsatt att detaljerna i organisationen blir föremål för särskild utredning, sedan stats-

makterna har fattat beslut i fråga om organisationens arbetsuppgifter. I denna fråga får jag anföra följande.

Behovet av samhälleliga åtgärder på bostadspolitikens område torde inte minska under överskådlig tid. Uppgifterna att följa utvecklingen, ta initiativ till förändringar av samhällets åtgärder och utöva den direkta ledningen av den bostadspolitiska verksamheten blir även framgent av så stor omfattning och betydelse, att ett centralt bostadspolitiskt ämbetsverk måste finnas. Jag delar alltså utredningsmannens mening att bostadsstyrelsen bör bibehållas.

Jag förutsätter vidare, i likhet med utredningsmannen, att länsbostadsnämnderna behålles som fristående länsorgan. För Stockholms stad och län bör, i enlighet med förslaget, inrättas en gemensam bostadsnämnd. Utredningsmannens förslag angående en särskild planeringsavdelning hos länsbostadsnämnderna kan jag dock inte förorda.

Vad utredningsmannen anfört om en begränsning av bostadsstyrelsens direktivrätt kan jag ej ansluta mig till. Det är naturligt och nödvändigt, att styrelsen har sådana befogenheter, att en verklig ledning kan utövas. Emellertid är det angeläget, att de olika föreskrifter och bestämmelser, som gäller för den bostadspolitiska verksamheten, blir mer samlade och överskådliga än som nu är fallet. Det förslag till enhetlig låneförfattning, som jag i annat sammanhang anmäler, har tillkommit i bl. a. detta syfte. Vidare bör i anslutning härtill så snart som möjligt företagas en översyn av gällande anvisningar till låneförfattningarna. Riktpunkten för detta arbete bör vara, att vissa mera betydelsefulla detaljbestämmelser för långivningen, vilka inte lämpligen bör inrymmas i författning, skall fastställas av Kungl. Maj:t, medan anvisningar i tekniska frågor och kostnadsfrågor m. m. skall utfärdas av bostadsstyrelsen. Jag räknar med att detta arbete skall kunna slutföras under innevarande år. Översynen torde komma att ge en fastare form åt anvisningarna på det bostadspolitiska området och så till vida tillgodose syftet med utredningsmannens förslag.

Vägledande för min prövning av bostadsstyrelsens organisation har varit angelägenheten av att, samtidigt som alla besparingsmöjligheter tillvaratas, ge det bostadspolitiska centralorganet tillräckliga resurser för arbetet med anvisningar och annan information, planeringen av bostadsförsörjningen samt kostnads- och värderingsfrågorna.

Vid anmälan av anslaget till lånefonden för bostadsbyggande kommer jag att föreslå vissa åtgärder i syfte att förbättra planeringen av bostadsförsörjningen. Dessa åtgärder förutsätter en viss upprustning av bostadsstyrelsens personalresurser för planeringsverksamheten.

Som jag tidigare framhållit är det angeläget, att värderingsfrågorna ägnas ökad uppmärksamhet. Såväl med tanke på kostnadsutvecklingens betydelse för bostadskonsumenter som med hänsyn till statens ekonomiska engagemang i bostadsbyggandet är det motiverat med ökade insatser för att följa denna utveckling. Metoderna för kostnadsberäkning och hyressättning bör överses och göras tillgängliga för bostadsproducenter m. fl.

Den av styrelsen planerade informationsverksamheten innefattar bl. a. utgivande av en tidskrift, som skulle rikta sig främst till kommunernas förtroendemän och tjänstemän. Enligt min mening bör ifrågavarande informationsbehov tills vidare kunna tillgodoses genom tillfälliga meddelanden, broschyrer och skrifter. Samarbetet med andra organ på byggnadsverksamhetens område i fråga om spridning av informationen bör utvecklas vidare.

Förändringarna i styrelsens arbetsuppgifter förutsätter ändringar i nuvarande byrå- och sektionssindelning. Med hänsyn till värderingsfrågornas betydelse biträder jag bostadsstyrelsens förslag om inrättande av en särskild värderingsbyrå. Jag kan också tillstyrka, att delar av den nuvarande lånebyrån samt sociala sektionen sammanföres till en låne- och bidragsbyrå. Däremot är jag inte beredd att förorda inrättande av en särskild byrå för förvaltningsuppgifterna. Då större delen av pantvärden utflyttas till länsbostadsnämnderna, bör den återstående delen av ombudsmannasektionen överföras till låne- och bidragsbyrån. Arbetet med ränteeftergifter bör dock förläggas till kamerala sektionen, vilken alltjämt torde få hänföras till kanslibyrån.

Beträffande kanslibyrån kan jag godtaga förslaget om en allmän sektion för anvisningar och informationsfrågor. På sektionen bör inrättas en befattning som byrådirektör i Ae 26 och en biträdestjänst i reglerad befordringsgång. Med den utformning av informationsverksamheten, som jag i det föregående förordat, bör någon arvodesbefattning för en pressombudsman inte inrättas. I stället bör för ändamålet beräknas ett belopp motsvarande lön enligt 21 löneklassen. Därigenom torde behovet av personal även för vissa andra arbetsuppgifter tillgodoses. Som följd härav kan en amanuens-tjänst på den föreslagna personalsektionen utgå.

Beträffande sistnämnda sektion kan jag i övrigt godtaga den av styrelsen föreslagna personaluppsättningen med den ändringen att ytterligare en biträdestjänst i reglerad befordringsgång indrages.

Till kamerala sektionen bör från ombudsmannasektionen överföras den personal, som handlägger ärenden rörande ränteeftergifter.

Låne- och bidragsbyrån bör arbeta på tre sektioner, lånesektionen, ombudsmannasektionen och bidragssektionen.

Vad angår lånesektionen tillstyrker jag styrelsens förslag med den ändringen att den nu på lånebyråns juridiska sektion befintliga tjänsten som byrådirektör i Ao 24 bör bibehållas och överflyttas till lånesektionen.

På ombudsmannasektionen bör utflyttningen av pantvårdsarbetet medföra en ytterligare personalminskning. Sedan arbetet med ränteeftergifter överförts till kamerala sektionen torde de återstående arbetsuppgifterna kunna fullgöras av en byrådirektör i Ao 26, en förste byråsekreterare i Ao 23, en kanslist, en kontorist i Ae 9 och ett biträde i reglerad befordringsgång. Följande tjänster bör indragas, nämligen en tjänst som förste byråsekreterare i Ae 23, en amanuens-tjänst, en förste kansliskrivartjänst i Ae 12, fem kanslibitträdestjänster i Ae 7 och en biträdestjänst i reglerad befordringsgång.

I fråga om bidragssektionen förordar jag likaledes en något större personalminskning än den styrelsen föreslagit. Enligt min mening bör följande tjänster indragas, nämligen två amanuens-tjänster, en arvodesbefattning som assistent, två kontorsskrivartjänster i Ae och Ag 13, en kansliskrivartjänst i Ag 10, fyra kanslibitträdestjänster i Ae 7 samt nio biträdestjänster i reglerad befordringsgång. I stället för en på sociala sektionen befintlig tjänst som förste byråsekreterare i Ae 23 bör på bidragssektionen inrättas en byrådirektörstjänst i Ae 24.

Beträffande planeringsbyrån tillstyrker jag bostadsstyrelsens förslag med vissa jämkningar.

Den för planeringssektionen avsedda byrådirektörstjänsten bör vara extra ordinarie. För den föreslagna nya tjänsten som förste byråsekreterare kan jag ej förorda högre placering än i Ae 21.

Även den byrådirektörstjänst, som föreslås på utredningssektionen, bör vara extra ordinarie. Någon ändring av biblioteksassistenttjänstens lönegradsplacering kan ej tillstyrkas.

I fråga om statistiska sektionen förordar jag, att en tjänst som förste aktuarie i Ae 21 inrättas i utbyte mot en amanuensstjänst. Mot styrelsens förslag om indragning av tre biträdestjänster i reglerad befordringsgång har jag ingen erinran. I övrigt bör denna sektion lämnas oförändrad i avvakten på den prövning av dess arbetsuppgifter som skall företagas av delegationen för statistikfrågor.

Tekniska byråns chef bör vara överingenjör i Bo eller Bp 3. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att närmare reglera frågan om anställningsformen.

Vad gäller bostadstekniska sektionen kan styrelsens förslag godtagas, dock att sektionen bör förestås av en byrådirektör i Ae 26.

Även beträffande byggnadstekniska sektionen kan jag i huvudsak godtaga vad styrelsen föreslagit. Tjänsten som avdelningsdirektör i B 1 bör dock liksom förste byråingenjörstjänsten i A 23 vara extra ordinarie. Styrelsens förslag om en ny byrådirektörstjänst i A 24 kan jag ej biträda.

Tvätterisektionen bör, som styrelsen föreslagit, utgå.

För chefen för den nya värderingsbyrån bör inrättas en tjänst som överingenjör i Bo 3. Byrån bör, som styrelsen föreslagit, omfatta tre sektioner.

Beträffande indexsektionen kan jag godtaga styrelsens personalförslag med den jämkningen att föreståndaren för sektionen bör vara byrådirektör i Ae 24.

Till hussektionen bör överföras tjänsterna på lånebyråns värderingssektion samt därutöver en byrådirektörstjänst och en kanslibitradestjänst i Ae 7. Även sistnämnda två befattningar är nu placerade på lånebyrån. Sektionen bör förestås av en avdelningsdirektör i Bo 1. En av de två byrådirektörstjänster, som kommer att finnas på sektionen, bör placeras i Ae 26. Denna tjänst avses för uppgiften att leda arbetet med metoder för värdering av låneobjekt m. m. I övrigt kan styrelsens förslag till tjänsteuppsättning på denna sektion godtagas med vissa jämkningar beträffande anställningsformen.

Till tomtsektionen bör överföras tjänsterna på lånebyråns marksektion med undantag för en tjänst som förste byråingenjör i Ae 23 och en byråingenjörstjänst i Ae 19, vilka i enlighet med styrelsens förslag bör indragas. Samtidigt bör inrättas en ny tjänst som avdelningsdirektör i Bo 1 och en byrådirektörtjänst i Ae 24, vilka i likhet med den befintliga byrådirektörsbefattningen i Ao 26 är avsedda för lantmätare.

Styrelsens förslag att vissa utredningar, som är av större omfattning eller kräver speciell sakkunskap, skall kunna utföras med anlitande av utomstående experter kan jag godtaga. Medelsanvisningen under expertposten bör för detta ändamål ökas med 70 000 kr.

Jag vill anmäla att av mig i detta sammanhang framlagda förslag beträffande bostadsstyrelsens personaluppsättning, i vad förslagen angår de olika befattningarnas lönegradsplacering, har varit föremål för överläggningar mellan företrädare för social- och civildepartementen samt vederbörande personalorganisationer och därvid godtagits av organisationerna. En tablå över de tjänster, som kommer att finnas hos bostadsstyrelsen efter organisationsförslagets genomförande, torde såsom bilaga få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende.

Styrelsens planer på en särskild utbildningsverksamhet i syfte att skapa

förutsättningar för att på biträdespersonal överföra uppgifter, som nu ankommer på ingenjörer, finner jag tilltalande. Jag förutsätter, att alla möjligheter till en sådan omfördelning av arbetsuppgifterna i verket tillvaratas.

I anledning av styrelsens förslag till ordinariesättning av vissa tjänster föreslår jag, att följande tjänster ombildas till ordinarie, nämligen två förste byråingenjörstjänster i A 23 på värderingsbyrån, en tjänst som förste byråingenjör i A 21 på tekniska byrån och en expeditionsvaktstjänst i A 7 på kanslibyrån.

Antalet ordinarie kontorsbiträdestjänster bör i enlighet med styrelsens förslag minskas med 15.

Till övergångsstat bör föras två tjänster som förste aktuarie i Ao 23 och en tjänst som förste byråsekreterare i Ao 21.

Styrelsens förslag till ändrade tjänstebestämmelser för kamerala sektionens hålkortspersonal tillstyrkes. Befattningen som föreståndare för maskingruppen bör benämnas chefsoperatör.

Styrelsens förslag om en friare tillämpning av den för hålkortspersonal gällande befordringsgången kan ej tillstyrkas.

De förändringar av personaluppsättningen hos bostadsstyrelsen, som jag i det föregående har föreslagit, innebär en minskning av antalet befattningshavare hos verket med 52. För helt år räknat uppgår den härigenom uppkommande minskningen av styrelsens avlöningskostnader till ca 700 000 kr.

Hela personalminskningen kan inte åstadkommas vid ingången av nästa budgetår. Decentraliseringen av långivningen och granskningen av ärenden rörande familjebostadsbidrag torde inte kunna komma till stånd förrän omkring den 1 januari 1963. Tidpunkten för utflyttning av pantvårdsarbetet är beroende av bl. a. länsbostadsnämndernas möjligheter att bereda valvutrymmen för de nytillkommande lånesäkerheterna.

I samband med omorganisationen kan även uppkomma behov av vissa övergångsanordningar. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela de föreskrifter, som kan bli behövliga i detta sammanhang.

För särskilda personalkostnader under tiden till dess decentraliseringen genomförs samt för kostnader i samband med erforderliga övergångsanordningar beräknar jag ett belopp av 650 000 kr.

Vad departementschefen föreslagit medför, inberäknat automatiska förändringar, en minskning av medelsbehovet under anslaget med 105 000 kr. Anslaget föreslås sålunda uppfört med 4 478 000 kr.

Bostadsstyrelsen: Omkostnader. Departementschefen förordar i enlighet med förslag av bostadsstyrelsen, att anslaget höjes med 54 000 kr. till 850 000 kr.

Länsbostadsnämnderna: Avlöningar. Den av departementschefen förordade decentraliseringen av långivning och granskning av ärenden rörande familjebostadsbidrag förutsätter en viss personalökning hos länsbostadsnämnderna. Departementschefen föreslår, att sex nya teknikertjänster skall inrättas, varav tre byrådirektörstjänster i Ae 24, en förste byråingen-

jörstjänst i Ae 23 och två tjänster som förste byråingenjör i Ae 21. Tre ingenjörstjänster i högst A 15 anses böra indragas.

Bostadsstyrelsen har föreslagit, att assistenttjänster inrättas hos samtliga länsbostadsnämnder. Departementschefen föreslår, att åtta nya tjänster inrättas. Den för nämnden i Stockholm avsedda assistenttjänsten föreslås skola bytas ut mot en befattning som byråassistent i Ae 19.

Beträffande kontorspersonal har bostadsstyrelsen föreslagit en ökning med 21 tjänster. Då enligt departementschefens förslag praktiskt taget hela arbetet med pantvården i äldre låneärenden kommer att utflyttas till nämnderna, torde en viss ytterligare förstärkning erfordras. Det förordas därför, att hos nämnderna inrättas sex tjänster av nu avsett slag utöver vad styrelsen föreslagit.

Tjänsterna under 15 lönegraden bör, efter de jämkningar i lönegradsplaceringen för befintliga tjänster som i detta sammanhang har befunnits motiverade, fördelas på två tjänster som kontorsskrivare i A 13, sex kansli-skrivartjänster i A 10, 26 kontoristbefattningar i A 9, 50 kanslibiträdes-tjänster i A 7 och 75 tjänster för biträden i reglerad befordringgång.

Vidare föreslås följande lönegradsändringar för befattningar inom länsbostadsnämndernas organisation. Länsbostadsdirektörstjänsterna bör uppflyttas till B 1 med undantag för tjänsten i Gotlands län, vilken bör vara placerad i A 26. 11 tjänster som förste byråingenjör i A 21 bör uppflyttas till A 23. Av ingenjörstjänsterna med placering lägre än i 23 lönegraden bör, inräknat de nya tjänster som förordats, sex vara placerade i A 21 och 29 i A 19. Den för nämnden i Stockholm avsedda kamrerstjänsten bör uppflyttas till A 23, medan övriga kamrerstjänster utom den hos nämnden i Gotlands län inrättade tjänsten bör uppflyttas till A 21.

Följande extra ordinarie tjänster, nämligen sex kontoristtjänster i A 9 och sex kanslibiträdestjänster i A 7, föreslås ombildade till ordinarie.

Antalet ordinarie kontorsbiträdesbefattningar föreslås skola minskas med två.

Beträffande vissa av de tjänster, som enligt förslaget nyinrättas hos nämnderna, beräknas, med hänsyn till tidpunkten för decentraliseringens genomförande, avlöningsmedel endast för en del av nästa budgetår.

Vad departementschefen förordat medför, inberäknat automatiska förändringar, en ökning av medelsbehovet med 886 000 kr. Anslaget uppföres med 6 048 000 kr.

Länsbostadsnämnderna: Omkostnader. Departementschefen förordar en höjning av anslaget med 110 000 kr.

Ränteftergifter å vissa bostadslån m. m. Bostadsstyrelsen har i början av december föregående år redovisat en på Kungl. Maj:ts uppdrag företagen undersökning rörande hyresnivån i hus, uppförda under olika

år. Av undersökningen framgår bl. a., att hyresskillnaderna mellan nybyggda hus samt hus, som tillkommit under 1940- och 1950-talen, är större än som motiveras av förekommande olikheter i utrustnings- och utrymmesstandard.

Styrelsens undersökning aktualiserar en omprövning av nivåerna för den garanterade räntan i äldre årgångar av hus. Departementschefen är dock inte beredd att nu lägga fram något förslag i denna fråga. Såsom framgår av vad departementschefen anför under nästa punkt bör en undersökning förelagtas rörande den framtida utformningen av bostadsstödet åt barnfamiljer. Med hänsyn till det samband som råder mellan de generella subventionerna i form av ränteeftergifter och det familjepolitiskt betingade stödet i form av familjebostadsbidrag bör dessa båda frågor enligt departementschefens mening bedömas i ett sammanhang.

Bostadsstyrelsen har beräknat medelsbehovet för nästa budgetår utifrån förutsättningen att såväl lånemarknadsräntorna som nivån för den garanterade räntan kommer att vara oförändrade. Mot styrelsens beräkningar av anslagsbehovet har departementschefen inga erinringar och föreslår därför att anslaget uppföres med 300 000 000 kr.

Bostadsrabatter. Från anslaget bestrides utgifterna för familjebostadsbidrag och pensionärsbostadsbidrag.

Departementschefen anför att den statliga bostadspolitiken i sina grunddrag alltjämt överensstämmer med det handlingsprogram för bostadsförsörjningen, som antogs vid 1946 och 1947 års riksdagar. Detta program avsåg att genom olika stödåtgärder påverka såväl utbud som efterfrågan på bostadsmarknaden. Allmänt skulle statens åtgärder främja en sådan inriktning av bostadsproduktionen att tillräckligt många samt rymliga och modernt utrustade lägenheter ställdes till bostadsmarknadens förfogande. Boende med låg hyresbetalningsförmåga skulle erhålla särskilt stöd för att kunna efterfråga de nya, rymligare bostäderna. För barnfamiljernas del skulle detta stöd bl. a. utgå i form av familjebostadsbidrag.

En avsevärd minskning av barnfamiljernas trångboddhet har ägt rum under de senaste femton åren. 1945 års bostadsräkning utvisade, att över 45 % av alla barnfamiljer i landet var trångbodda i den meningen, att det fanns fler än två boende per boningsrum. Enligt föreliggande preliminära uppgifter från 1960 års bostadsräkning har detta trångboddhetstal nu nedgått till något under 18 %. Utan tvivel har familjebostadsbidragen haft stor betydelse för denna gynnsamma utveckling. Siffrorna visar dock, att det fortfarande finns en icke obetydlig trångboddhet kvar bland barnfamiljerna. Över 180 000 barnfamiljer i landet är trångbodda i förut angiven bemärkelse. Detta förhållande ger departementschefen anledning att närmare undersöka, om inte familjebostadsbidragen genom en annan utformning kan göras till ett mera verksamt medel i strävan att stimulera barnfamiljerna att skaffa sig tillräckliga bostadsutrymmen.

Familjebostadsbidragen infördes på förslag av bostadssociala utredningen. Utredningen hade föreslagit, att bidrag skulle lämnas till alla familjer med minst två minderåriga barn, oavsett familjens inkomstförhållanden. Vid ärendets fortsatta behandling anslöt sig statsmakterna i princip till uppfattningen att bidragen ej borde vara förbundna med någon inkomstprövning. Vissa skäl ansågs dock tala för att bidragen till en början inte utginge till familjer med jämförelsevis höga inkomster. Två skäl anfördes för en inkomstprövning, nämligen att bidragen begränsades till familjer med två eller flera barn samt att den rådande bostadsbristen innebar en faktisk ransonering av bostäderna.

De inkomststreck, som fastställdes från början, har sedermera jämkats uppåt vid ett flertal tillfällen. Bostadsstyrelsen har nu föreslagit en ny höjning av inkomstgränserna.

Åtskilliga skäl talar för att familjebostadsbidragen ges en mera generell räckvidd än de nu har. Inkomstprövningen för familjebostadsbidragen sker helt schablonmässigt på grundval av den beskattningsbara inkomst, som fastställs vid taxering till statlig inkomstskatt. Allmänt kan sägas att en sådan inkomstprövning är en föga effektiv mätare på behovet av stöd. Dessutom kan ifrågasättas om de särskilda motiv för en inkomstprövning, som anfördes vid familjebostadsbidragens tillkomst, alltjämt äger giltighet. Tillgången på rymliga och välutrustade familjebostäder torde nu i stort sett vara sådan, att lägenhetsunderskottet i och för sig fått minskad betydelse som orsak till barnfamiljernas trångboddhet. Efterfrågeinriktningen på bostadsmarknaden tyder snarast på att efterfrågan på större och för barnfamiljerna lämpliga lägenheter är relativt sett svagare än som motsvarar den bostadspolitiska målsättningen.

Departementschefen erinrar i detta sammanhang om att det vid 1961 års riksdag förelåg motioner om en förstärkning av de statliga stödåtgärder, som åsyftar att stimulera en socialt önskvärd produktionsinriktning på bostadsområdet. Vi har ett dylikt stöd i de statliga ränteeftergifterna. Det finns skäl att pröva hur dessa generella subventioner, som åsyftar en allmän sänkning av hyresnivån, bör avvägas mot bostadsbidrag av mera direkt efterfrågestödande art. Vidare erinras om att spörsmålet om en ökad differentiering av de familjepolitiska stödformerna — främst de allmänna barnbidragen — efter antalet barn i familjen har tilldragit sig ökad uppmärksamhet under de senaste åren. Eftersom flerbarnsfamiljerna har ett särskilt behov av större bostäder, är det tänkbart att detta önskemål skulle kunna tillgodoses genom en lämplig utformning av familjebostadsbidragen.

Det är angeläget att de spörsmål som här tagits upp till behandling blir närmare belysta. Det är därför departementschefens avsikt att inom en snar framtid låta utreda frågan om familjebostadsbidragens utformning. Även frågan om kvarstående generella subventioner i form av ränteeftergifter bör övervägas i detta sammanhang.

I avvaktan på den blivande översynen är departementschefen inte nu beredd att förorda någon ändring av familjebostadsbidragens belopp. Av samma skäl bör inkomstgränserna för förhöjt bidrag och för bidrag till ettbarnsfamiljer nu lämnas oförändrade. Inkomststrecken för helt och reducerat bidrag till familjer med två eller flera barn bör i enlighet med bostadsstyrelsens förslag höjas med 1 000 kr.

I överensstämmelse med det syfte som i det föregående angivits för den blivande översynen av familjebostadsbidragen anser departementschefen skäl föreligga att något skärpa de krav i fråga om bostadens storlek, vilka utgör bidragsvillkor. Enligt gällande bestämmelser skall lägenheten vara minst så stor, att antalet boende per boningsrum är högst tre personer. Om någon del av lägenheten uthyres i andra hand, skall dock antalet boningsrum, som bebos av bidragstagarens familj, motsvara minst halva antalet familjemedlemmar. Departementschefen föreslår, att sistnämnda trångboddhetsregel skall gälla även om ingen andrahandsuthyrning föreligger. Bidrag bör alltså i fortsättningen beviljas endast om lägenheten är minst så stor, att antalet boende per rum, köket oräknat, är högst två personer. Liksom f. n. bör dock undantag kunna göras i fråga om familjer med särskilt många barn.

Departementschefen tillstyrker bostadsstyrelsens förslag om att gällande villkor om högsta tillåtna lägenhetsyta skall utmönstras ur bidragskungörelsen.

Bidrag utgår f. n. endast om familjen bebor lägenhet, som efter ny- eller ombyggnad färdigställts efter den 31 december 1941. Departementschefen är inte nu beredd att föreslå att tidsgränsen slopas.

De ändringar av bidragsreglerna, som departementschefen föreslagit, föreslås träda i kraft den 1 januari 1963. De nya trångboddhetsreglerna bör gälla endast beträffande nytillkommande bidragstagare. I fråga om familjer, som åtnjuter bidrag vid utgången av 1962, bör äldre regler i detta hänseende tills vidare få gälla så länge familjen kvarbor i lägenheten.

De nya reglernas inverkan på anslagsbehovet kan inte beräknas med större tillförlitlighet. Anslaget föreslås uppfört med oförändrat belopp av 150 000 000 kr.

Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet. Från detta anslag bestrides utgifterna för förbättringslån i den mån de är ränte- och amorteringsfria, statsbidrag till fiskarbostäder, förvaltningsbidrag till förmedlare av bostadsegnahemslån samt sådana bidrag till invalidbostäder som beviljas i samband med förbättringslån eller utan samband med statligt lån eller bidrag i annan form.

Statligt förbättringslån kan utgå i tre former. Lånet kan vara ett amorteringslån eller ett räntefritt stående lån eller en kombination av båda.

Räntefritt lån utgår efter behovsprövning, som i huvudsak grundar sig på sökandens inkomstförhållanden. Överstiger den beskattningsbara inkomsten 6 000 kr., medges ingen räntefrihet.

Syftet med den i förbättringslångivningen ingående kapitalsubventionen är att minska låntagarens årliga kapitalkostnader för huset. Med hänsyn till ändamålet med ifrågavarande stöd är det inte fullt tillfredsställande, att behovet mätes endast vid tidpunkten för lånets beviljande. Låntagarens ekonomiska förhållanden kan undergå sådana förändringar, att motivet för ett statligt bidrag till bostadskostnaderna bortfaller eller att behov av bidrag uppkommer.

Det finns enligt departementschefen mot denna bakgrund goda skäl att undersöka, om inte det stöd, som utgår i form av räntefria förbättringslån, hellre bör tillgodoföras de boende i en form, som gör det möjligt att begränsa statens insatser till de fall då ett hjälpbehov föreligger. Bl. a. förtjänar därvid övervägas, om de räntefria förbättringslånen lämpligen bör ersättas av löpande bidrag i någon form. Även grunderna för bedömning av behovet behöver omprövas.

Departementschefen, som har för avsikt att låta företa en utredning angående hithörande frågor, anser sig i avvaktan därpå ej böra tillstyrka någon höjning av gällande inkomststreck för räntefritt förbättringslån.

Bostadsstyrelsen har föreslagit en utvidgning av möjligheterna att vid uppsägning av förbättringslån avskryva den del av lånet, som är räntefri och stående. Mot detta förslag har departementschefen intet att erinra.

Beträffande frågan om ränta på sådan lånedel, som varit räntefri men vid övertagande av lånet skall amorteras, godtages vad bostadsstyrelsen anfört.

Vad bostadsstyrelsen föreslagit rörande utbetalning av bidrag till specialinredning av invalidbostäder tillstyrkes likaså.

Bostadsstyrelsens beräkning av medelsbehovet för ny långivning under nästa budgetår godtages med den jämkning som följer av vad departementschefen anfört angående inkomststrecket. Då styrelsen torde vara oförhindrad att för ny långivning utnyttja den i verkets dispositionsbokföring oredovisade behållningen av ca 12 500 000 kr., uppföres anslaget för nästa budgetår med ett belopp av 15 000 000 kr.

Bidrag till viss upplysningsverksamhet rörande byggnadstekniska frågor. Departementschefen förordar att anslaget för nästa budgetår uppföres med ett belopp av 25 000 kr.

1960 års bostadsräkning. Departementschefen förordar att anslaget för nästa budgetår uppföres med endast ett formellt belopp.

Kapitalbudgeten

Lånefonden för bostadsbyggande. Från fonden, till vilken medel anvisas i den mån så erfordras för utbetalning av beviljade lån, utlämnas terärlån till flerfamiljshus, räntebärande egnahemslån och förbättringslån samt fr. o. m. budgetåret 1961/62 även tvätterilån. För varje budgetår fastställs en ram för långivningen. För innevarande budgetår har anslaget till fonden uppförts med 730 000 000 kr.

Departementschefen anför följande.

I fråga om *bostadsbyggandets omfattning och inriktning* har bostadsbyggnadsutredningen lagt fram en preliminär prognos rörande behovet för en femårsperiod. Enligt utredningens beräkningar skulle bostadsbyggandet behöva successivt utvidgas så, att det årliga färdigställandet av bostadslägenheter i medeltal för åren 1961—1965 uppgår till ca 76 000 lägenheter.

Bostadsstyrelsen har föreslagit, att för nästa budgetår skall bestämmas ett bostadsbyggnadsprogram omfattande minst 75 000 lägenheter. Vidare har styrelsen föreslagit, att igångsättningen under innevarande budgetår skall ökas till nämnda nivå.

För påbörjandet av nya bostadsbyggen under innevarande budgetår har statsmakterna uppställt ett byggnadsprogram på 70 000 lägenheter. Senare denna dag kommer jag att föreslå, att Kungl. Maj:t förelägger riksdagen förslag att den för bostadsmyndigheternas långivning gällande medelsramen utvidgas så att nämnda program kan ökas till 73 000 lägenheter.

Bostadsbyggnadsutredningens behovsprognos grundar sig i åtskilliga avseenden på rätt osäkra antaganden. Det är med hänsyn härtill angeläget att en ny behovsbedömning kommer till stånd så snart förutsättningar finns att nå ett mera tillförlitligt resultat. För budgetåret 1962/63 föreslår jag ett bostadsbyggnadsprogram omfattande 75 000 lägenheter. Medelsramen för den preliminära långivningen under nästa budgetår bör beräknas med denna utgångspunkt. Vid fördelning av medelsramen på län och orter bör beaktas behovet av ett ökat bostadsbyggande på de orter, där näringslivets expansion medför särskilt stor efterfrågan på arbetskraft. Jag utgår från att av ramen 5 000 lägenheter reserverats för att på dessa orter medge de särskilda bostadstillskott, som kan bli erforderliga för att möjliggöra önskvärd rörlighet på arbetsmarknaden.

Vid anmälan av förevarande anslagspunkt i 1961 års statsverksproposition anförde jag, att småhusbyggandet inte borde hållas tillbaka av en för snäv medelsram. Denna borde därför beräknas så att den gäve utrymme för lån till småhus i en omfattning, som motsvarade den emotsedda efterfrågan på sådana lån. Uttalandet godkändes av riksdagen.

Enligt bostadsstyrelsens bedömning är intresset för lån till småhus stigande. Jag vill i detta sammanhang erinra om att Kungl. Maj:t i slutet av 1961 på mitt förslag fastställde nya och gynnsammare regler för bestämmande av högsta belåningsvärde för småhus. Vidare har jag för avsikt att i det följande föreslå en sådan utvidgning av den statliga långivningen till småhus, att lån även kan utgå för friliggande småhus, som skall uthyras eller upplåtas med bostadsrätt. Syftet härmed är att anpassa långivningen och därmed produktionsinriktningen inom bostadsbyggandet till de värderingar och önskemål i fråga om bostadsformen, som kommer till uttryck i

bostadskonsumenternas egen efterfrågan, samt att åstadkomma en förenkling och rationalisering av lånebestämmelserna. Ett bifall till förslaget kan beräknas medföra en viss ökning av småhusbyggandet.

Liksom under innevarande budgetår bör småhusproduktionen inom den av statsmakterna fastställda totala ramen för bostadsmyndigheternas långivning fritt få bestämmas av de framkommande bygginitiativen. Från dessa utgångspunkter och på grundval av bostadsstyrelsens bedömning av småhusbyggandets utveckling kan beräknas att, vid en produktion av sammanlagt 75 000 lägenheter, uppskattningsvis 24 000 lägenheter kommer att inrymmas i småhus och 51 000 i flerfamiljshus.

Jag övergår nu till att behandla av bostadsstyrelsen framlagda förslag rörande ändringar i gällande lånebestämmelser m. m. och torde först få ta upp styrelsens förslag till nya regler för *planering av bostadsförsörjningen*.

Bostadsstyrelsen har föreslagit viss ändring i lagen om kommunala åtgärder till bostadsförsörjningens främjande. Förslaget innebär, att nuvarande skyldighet för stora och medelstora kommuner att uppgöra bostadsförsörjningsplaner skall ersättas av ett åläggande för i princip alla kommuner i riket att årligen upprätta bostadsbyggnadsprogram för en femårsperiod.

Frågan om åtgärder för att åstadkomma en bättre och effektivare planering av bostadsförsörjningen tillhör de problem, som bostadsbyggnadsutredningen har att överväga. På initiativ av utredningen har under hösten 1961 påbörjats en försöksverksamhet i Malmöhus, Värmlands och Västerbottens län i syfte att vinna erfarenheter av en mer intensifierad planeringsverksamhet på detta område.

Som bostadsstyrelsen anført är det angeläget, att en förbättrad planering av bostadsförsörjningen kommer till stånd. Gällande bestämmelser om bostadsförsörjningsplaner har visat sig föga tjänliga i detta avseende. Behovet av en mera målmedveten och bättre organiserad planeringsverksamhet är allmänt omvittnat. Med hänsyn till vikten av att för bostadsproduktionen tillgängliga resurser får en så rationell användning som möjligt och till planeringsfrågornas betydelse för bostadskostnaderna bör enligt min mening allvarliga ansträngningar göras för att nå en förbättring av förhållandena på detta område.

Bostadsstyrelsens förslag om femåriga bostadsbyggnadsprogram, vilka skall revideras varje år, synes vara ett uppslag värt att pröva vid sidan av den redan pågående försöksverksamheten. Innan närmare erfarenheter vunnits av den verksamhet bostadsstyrelsen föreslår, bör dock någon lagändring ej genomföras. Jag förutsätter i stället, att Kungl. Maj:t äger att, inom ramen för gällande lag, utfärda de föreskrifter som erfordras för att en verksamhet av ifrågakarande slag skall kunna igångsättas på försök. Ett ytterligare skäl för att inte nu ändra lagen är, att bostadsbyggnadsutredningens prövning av planeringsfrågorna bör avvaktas.

Bostadsstyrelsen har förutsatt, att Kungl. Maj:t till ledning för planeringsverksamheten i kommunerna årligen skall ange en ram för bostadsbyggandets storlek i hela riket under den kommande femårsperioden. Även om ett uttalande därom inte skulle bli bindande för statsmakterna vid den årliga prövningen av lånemedelsramen för det nästföljande budgetåret, anser jag det mindre lämpligt, att Kungl. Maj:t anger ett produktionsprogram på längre sikt. I stället bör det ankomma på bostadsstyrelsen att, vid behov efter samråd med andra berörda myndigheter, ange den ungefärliga omfattning bostadsbyggandet enligt verkets bedömning kommer att få.

En effektiviserad planeringsverksamhet kräver ökade insatser från de bostadspolitiska organens sida. Härtill har jag tagit hänsyn vid beräkningen av bostadsstyrelsens och länsbostadsnämndernas avlöningsanslag.

Jag övergår härefter till att behandla bostadsstyrelsens förslag om *en för flerfamiljshus och småhus gemensam lånekungörelse*. Styrelsens förslag innebär, att reglerna för lån till småhus ändras så, att de i väsentliga delar överensstämmer med vad som nu gäller för belåning av flerfamiljshus. Ändringen föreslås ske genom en omarbetning av tertiärlånekungörelsen, som i sin nya lydelse skulle omfatta även nyproduktionen av småhus.

Det föreligger enligt bostadsstyrelsens framställning risk för att bostadsbyggandets inriktning på olika bostadsformer på ett inte önskvärt sätt påverkas av förefintliga olikheter i lånereglerna för småhus och flerfamiljshus. Jag finner det angeläget, att dylika inflytelser på bostadsproduktionen såvitt möjligt undvikas. Produktionens inriktning på olika hustyper och upplåtelseformer bör bestämmas på grundval av föreliggande tekniska och ekonomiska förutsättningar, varvid bostadskonsumenternas egna värderingar och önskemål måste vara vägledande. De statliga lånereglerna bör därför vara så utformade, att finansieringsvillkoren så långt det är möjligt blir likformiga för olika hustyper.

På grund av det här anförda förordar jag, att reglerna för den statliga bostadslångivningen omarbetas, så att de blir i huvudsak enhetliga för flerfamiljshus och småhus. Det blir härigenom också möjligt att, såsom bostadsstyrelsen föreslagit, samla lånereglerna i en gemensam kungörelse, vilket innebär en administrativ förenkling.

Bostadsstyrelsen har framhållit, att de i fråga om lånereglerna mest betydelsefulla skillnaderna mellan flerfamiljshus och småhus hänför sig till bestämmelserna om högsta belåningsvärde (lånetak), lånegränser och ränteftergifter. Till de två sistnämnda ämnena återkommer jag i det följande. Beträffande lånetaksbestämmelserna, vilka ej är intagna i författning, torde jag här få erinra om de tidigare omnämnda, av Kungl. Maj:t i december 1961 fastställda nya bestämmelserna för småhus. De nya bestämmelserna innebär, att lånetaket anpassas efter bland annat kostnadsskillnader som sammanhänger med husets storlek och utformning samt ortens prisnivå, varjämte bestämmelserna medför en höjning av lånetaket och därmed också av belåningsmöjligheterna.

I fråga om innehållet i den nya lånekungörelsen får jag anförda följande.

Bostadsstyrelsen har föreslagit, att kungörelsen skall beträffande flerfamiljshus avse både ny- och ombyggnad, men i fråga om småhus endast nybyggnad. Lån till ombyggnad av småhus skall enligt styrelsens förslag alljämt utgå i form av egnahemslån. Vidare anser styrelsen, att en föruppställning och ombyggnad av bostadshus gemensam stödform bör övervägas vid en särskild utredning.

För egnahemslån till ombyggnad kräves att ombyggnaden skall vara genomgripande och i fråga om resultatet likvärdig med nybyggnad. Enligt min mening torde numera ej finnas anledning att för statslån till ombyggnad ställa annat villkor än att ombyggnaden ger ett resultat, som är i huvudsak likvärdigt med nybyggnad, samt att ombyggnadsarbetena ej är att anse som ringa. Genomföres denna ändring, bortfaller enligt vad jag inhämtat från bostadsstyrelsen de av styrelsen åberopade skälen för ett bibehållande av egnahemslåneformen för ombyggnad av småhus. De angivna förutsättningarna för lån till ombyggnad bör gälla för både flerfamiljshus och småhus. Kravet på ett med nybyggnad likvärdigt resultat bör i första hand avse ut-

rustningsstandarden, medan kraven på lägenheternas planlösning och storlek får jämkas med hänsyn till de faktiska förutsättningarna för ändringar i dessa hänseenden. Den nuvarande bestämmelsen i tertiärlånekungörelsen, att lånet inte får överstiga halva ombyggnadskostnaden, bör i detta sammanhang utgå. Med denna utformning av förutsättningarna för lån till ombyggnad bör den nya kungörelsens tillämpningsområde omfatta även ombyggnad av småhus.

Frågan i vilken omfattning och i vilka former statligt stöd bör utgå till ombyggnads- och förbättringsföretag, som inte uppfyller de nu angivna förutsättningarna för lån till ombyggnad, bör närmare utredas. I avvaktan på resultaten av denna utredning bör de nuvarande bestämmelserna om förbättringslån tills vidare bibehållas, dock med de ändringar i lånevillkoren som jag föreslagit i annat sammanhang.

Bestämmelserna om vinterbidraget bör i huvudsaklig överensstämmelse med bostadsstyrelsens förslag göras tillämpliga även beträffande småhus.

De nuvarande bestämmelserna om minimistorlek för lägenheter i en- och tvåfamiljshus samt om utrustning av sådana hus med anordningar för centraluppvärmning och bad skall enligt bostadsstyrelsens förslag överföras till den nya kungörelsen. Enligt min mening torde bestämmelser av detta slag liksom en del andra standardkrav lämpligen böra ingå i de tidigare nämnda, blivande anvisningarna till kungörelsen.

I huvudsaklig överensstämmelse med bostadsstyrelsens förslag bör den nya kungörelsen innehålla en bestämmelse om att lån må beviljas endast om huset kan beräknas få stadigvarande användning för det avsedda ändamålet.

Bestämmelserna om övre lånegräns inrymmer, såsom bostadsstyrelsen framhållit, en av de mest väsentliga skillnaderna mellan de två nuvarande låneformerna. Styrelsen har föreslagit, att de för tertiärlån gällande övre lånegränserna skall göras tillämpliga på lån till småhus, varvid dock lånegränsen 90 % skall bibehållas i fråga om småhus, som skall bebos av låntagaren. Styrelsens förslag innefattar vidare ett slopande av den nuvarande begränsningen av egnahems långivningen till vissa kategorier av låntagare. Innehörden av styrelsens förslag är, att småhus som uthyres eller upplåtes med bostadsrätt blir jämställda med flerfamiljshusen i fråga om både övre lånegräns och låntagarkategorier. Den kritik som i några remissyttranden framförts mot förslaget bygger främst på uppfattningen, att den till olika företagsformer knutna differentieringen av övre gränsen för tertiärlån är olämplig och att den därför inte bör överföras till småhusområdet. Enligt min mening är denna differentiering i stort sett lämpligt avvägd och jag finner inte anledning att beträffande småhusbelåningen föreslå avvikande regler i nämnda hänseende. Jag tillstyrker därför bostadsstyrelsens ifrågavarande förslag.

Vad bostadsstyrelsen anfört om undre gräns för lånet föranleder inga erinringar från min sida. I princip bör således den för tertiärlån gällande gränsen tillämpas även beträffande lån till småhus, varvid dock nuvarande fördjupningsmöjligheter bör bibehållas tills vidare.

Tertiärlånekungörelsens regler om lånets storlek och inteckningssäkerhetens placering i fråga om förmånsrätten anknyter till begreppet avkastningsvärde. Emellertid är vissa lokaler m. m. undantagna från statlig långivning, oaktat värdet av dem ingår i avkastningsvärdet. Den på lokalerna belöpande delen av avkastningsvärdet påverkar då ej lånets storlek men väl inteckningarnas placering och därmed den övre lånegränsen. För vissa andra lokaler gäller, att värdet av dem inte beaktas vid fastställande av avkast-

ningsvärdet. I syfte att förenkla och förtydliga ifrågavarande läneregler föreslår jag, att i lånebesluten skall fastställas ett belåningsvärde att ligga till grund för bestämmande av lånets storlek och ett pantvärde, vilket skall utgöra grund för fastställande av den övre länegränsen.

Enligt min mening föreligger behov av klarare regler beträffande vilka slag av lokaler för annat än bostadsändamål, som skall ingå i beräkningen av dessa värden. Det torde vara lämpligt, att beräkningen av belåningsvärdet nära anknyter till den praxis, som utbildats vid Kungl. Maj:ts prövning av ärenden angående tertiärlån till hus, vilka till mer än halva lägenhetsytan innehåller annat än bostäder. Innebörden härav är, att långivningen i princip skall omfatta sådana lokaler, som utgör naturliga och nödvändiga komplement till bostäderna inom ett mindre bostadsområde, där bostäderna tillkommer med stöd av statliga lån. I fråga om pantvärdet bör gälla, att det må överstiga belåningsvärdet med värdet av mark, byggnad eller annan nytthet, som ej omfattas av belåningsvärdet. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:tt att fastställa grunder för beräkning av belåningsvärde och pantvärde.

Bostadsstyrelsen har anfört, att vissa av de i egnahemslånekungörelsen medgivna undantagen från kravet på in-teckningssäkerhet saknar praktisk betydelse. Däremot anser styrelsen, att bestämmelsen om att annan säkerhet än in-teckning kan godtagas efter medgivande av Kungl. Maj:tt bör införas i den nya kungörelsen och där gälla i fråga om småhus. Jag biträder styrelsens förslag med den ändringen, att denna i Kungl. Maj:ts hand lagda undantagsmöjlighet bör gälla utan begränsning till viss hustyp. Bestämmelsen om undantag från kravet på in-teckningssäkerhet för helkommunalt bostadsföretag, för vars tertiärlån kommunen iklätt sig borgen såsom för egen skuld, synes i fortsättningen böra avse alla allmännyttiga bostadsföretag med sådan borgen.

Egnahemslånekungörelsens stadgande om visst kommunalt ansvarstaggande för statslånet bör såsom bostadsstyrelsen föreslagit införas i den nya kungörelsen men där avse endast småhus som skall bebos av låntagaren.

I fråga om ränteeftergifter syftar bostadsstyrelsens förslag till att göra småhusen jämställda med flerfamiljshusen även i detta avseende. Enligt min mening är det angeläget, att även i fråga om ränteeftergiftsbestämmelserna åstadkomma likformighet mellan flerfamiljshus och småhus. Jag föreslår, att de för flerfamiljshus gällande bestämmelserna om ränteeftergift göres i huvudsak tillämpliga beträffande småhus, för vilka lån beviljas enligt den nya kungörelsen.

De nuvarande amorteringsreglerna är olika för de två låneformerna. För tertiärlån tillämpas fast amortering, dvs. amortering med lika stort belopp varje år, varvid de årliga räntekostnaderna successivt minskar i takt med amorteringarna. I fråga om egnahemslån erlägges amortering och ränta i form av lika stora årsbelopp (fast annuitet). Annuitetens amorteringsdel och dess räntedel ändras undan för undan, men summan av dem är konstant. Egnahemslånet kan därjämte i vissa fall uppdelas i en amorteringsdel och en stående del. Den sistnämnda lånedelen skall amorteras först då amorteringsdelen slutfärdats.

Under hänvisning till att lånekostnaderna under de första åren av lånetiden blir högre vid fast amortering än vid fast annuitet och att skillnaden vid fördjupning av lånet kan bli betydande, har bostadsstyrelsen föreslagit att annuitetsregeln tills vidare bibehålles för småhus, som skall ägas och bebos av låntagaren. För övriga småhus skulle liksom för flerfamiljshus tillämpas fast amortering.

För egen del finner jag det önskvärt att om möjligt undvika tillämpning av två olika amorteringssystem inom samma låneform, bland annat med hänsyn till de olägenheter som kan uppkomma i samband med ändringar i äganderätten till de belånade husen. Visserligen blir vid fast amortering lånekostnaderna under de första åren av lånetiden större än vid fast annuitet. Merkostnaden blir dock mindre betydande i de fall där lånet ej fördjupas. Vid fördjupning av lånet kan en ökning av ifrågavarande merkostnad undvikas, om lånet uppdelas i två lånedelar samt ränta och amortering på den fördjupade lånedelen bestämmas med tillämpning av de lånevillkor, som eljest gäller för motsvarande lån. För en sådan regel talar också det principiella skälet, att lånekostnaderna bör vara oberoende av fördjupningen, vilken endast bör avse att med statsmedel komplettera otillräckliga underliggande krediter. Ett ytterligare skäl för fast amortering av ifrågavarande lån utgör den omständigheten, att de årliga lånekostnaderna vid fast amortering kommer att ha minskat avsevärt vid den tidpunkt, då reparationsbehovet normalt börjar göra sig gällande.

På grund av det anförda föreslår jag, att för det statliga lånet i samtliga fall skall tillämpas fast amortering. För fördjupad lånedel bör ränta och amortering bestämmas så, att de motsvarar vad låntagaren haft att erlægga om fördjupning ej skett. Av praktiska skäl bör dock sistnämnda regel gälla endast beträffande lånedel i primärlåneläge. Den nuvarande bestämmelsen om möjlighet att ändra räntan på beviljade lån bör i fortsättningen gälla även beträffande amorteringstiden för fördjupade lånedelar.

Jag vill tillägga, att för den enskilde småhusägaren i ett normalfall, där statslånet uppgår till 40 % av belåningsvärdet, på detta sätt utformade låne-regler med hänsyn till den föreslagna ökningen av ränteeftergiften kommer att medföra ungefär samma kostnad under den första tiden som nuvarande egnahemslåneregler.

Vad bostadsstyrelsen anfört om förskott på lån föranleder ingen erinran från min sida.

Bland de låneregler, som inte berörts i det föregående, finns en del bestämmelser, vilka blivit inaktuella och därför bör utmönstras ur författningen eller anpassas till ändrade förhållanden. Exempel härpå utgör bestämmelserna om jämställande av municipalsamhälle med kommun, om förskott på vissa projekteringskostnader, om lån till en övre gräns av 95 % för vissa industriföretag, om återkrav av ränteeftergift m. m. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om behövliga ändringar i nämnda hänseenden samt om de mindre jämkningar i övrigt av lånereglerna, som må befinnas erforderliga vid den slutliga utformningen av lånekungörelsen.

De nya bestämmelserna bör såsom bostadsstyrelsen föreslagit tillämpas i fråga om lån som beviljas efter utgången av år 1962.

Bostadsstyrelsen har vidare lagt fram vissa förslag rörande äldre *bostadsanskaffningslån*. Förslagen innebär dels att tertiärlån skall kunna utgå för upprustning av flerfamiljshus, som tillkommit med stöd av bostadsanskaffningslån, samt att utestående del av bostadsanskaffningslånet därvid skall avlösas, dels att, där avlösning ej kommer till stånd, en amorteringstid skall fastställas för den hittillsvarande räntebärande stående delen av lånet, dels slutligen att räntefria stående delar av bostadsanskaffningslån till egnahem skall kunna avskrivas före den tidpunkt då så kan ske enligt gällande bestämmelser.

Vad först angår upprustning av flerfamiljshus, som finansierats med bostadsanskaffningslån, s. k. barnrikehus, anser jag det önskvärt att möjlig-

heter skapas för att sätta dessa hus i stånd. Styrelsen har beräknat, att sammanlagt något över 7 miljoner kr. erfordras för underhålls- och förbättringsåtgärder i detta syfte. Dessa ombyggnadsarbeten bör enligt styrelsens förslag kunna finansieras med lån i öppna marknaden och tertiärlån. I samband med ny långivning bör även kvarstående bostadsanskaffningslån avlösas med ny kredit i form av lån på kreditmarknaden eller tertiärlån.

Jag tillstyrker styrelsens förslag. Vad styrelsen föreslagit angående ränteftergift och eventuell fördjupning av tertiärlån i detta sammanhang kan jag godtaga.

I fråga om de hus, till vilka tertiärlån ej skall utgå, har bostadsstyrelsen föreslagit, att den räntebärande stående delen av bostadsanskaffningslånet skall återbetalas inom högst 20 år med rätt för styrelsen att bestämma en kortare amorteringstid. Detta förslag kan jag tillstyrka. I anledning av vad SABO anfört angående kapitalkostnaderna, får jag erinra om att bostadsstyrelsens förslag, enligt vad styrelsen anför, innebär att kapitalkostnaderna för husen inte kommer att öka.

Bostadsstyrelsens förslag i fråga om avskrivning av räntefri stående del av bostadsanskaffningslån synes innebära en förenkling av arbetet med förvaltningen av dessa lån. Förslaget tillstyrkes därför.

Bostadsstyrelsen, som på Kungl. Maj:ts uppdrag prövat frågan om *lånevillkoren för landsting*, har lagt fram ett förslag, som i huvudsak innebär att landstingen och av dem bildade bostadsföretag i lånehänseende blir jämställda med primärkommuner och allmännyttiga bostadsföretag. Jag tillstyrker bostadsstyrelsens förslag. Såsom styrelsen förutsatt bör ifrågavarande lån, vilka regelmässigt avser kategorihus, inte förenas med sådant ansvar för förluster, som statsverket eljest ikläder sig enligt 33 § tertiärlånekungörelsen. Därmed saknas också skäl att beträffande dessa lån tillämpa övriga bestämmelser i nämnda paragraf. I anledning av vad landstingsförbundet anfört om sammansättningen av styrelsen i bostadsföretag, som bildas av landsting, har jag inhämtat att länemyndigheternas tolkning av begreppet byggnadsföretagarintressen inte utgör hinder för lån enligt de av styrelsen föreslagna reglerna i sådana fall, som åsyftas i landstingsförbundets yttrande.

I detta sammanhang får jag erinra om att vissa förslag i syfte att åstadkomma ett ökat *bostadssparande* framlagts av utredningen om sparstimulerande åtgärder (SOU 1961: 2). Utredningen föreslog bl. a., att den som regelbundet sparar till en egen bostad skulle kunna få statslån beräknat efter ett högre belåningsvärde än enligt eljest gällande grunder. Vidare skulle viss amorteringsfrihet kunna ifrågakomma. Till bostadssparare, som förvärvade bostadsrätt, skulle statliga fyllnadslån eller kreditgarantier kunna beviljas till grundavgiften. Utredningen föreslog också införande av kreditgaranti vid förvärv av äldre egnahem.

Utredningens förslag och de däröver avgivna remissyttrandena har tidigare redovisats för riksdagen (prop. 1961: 160). Riksdagen tog dock ej någon ståndpunkt till förslagen, vilka ansågs böra prövas i samband med utformningen av den statliga bostadspolitik.

Vad utredningen föreslagit angående belåningsvärden för småhus torde sakna aktualitet sedan Kungl. Maj:t numera fastställt nya regler för beräkning av belåningsvärden, innebärande bl. a. att dessa anslutes närmare till produktionskostnaderna. Förslaget om amorteringsfrihet kan ej tillstyrkas.

Förslaget om fyllnadslån och kreditgarantier för förvärv av bostadsrätt mötte liksom förslaget om kreditgarantier vid förvärv av äldre egnahem så

starka erinringar under remissbehandlingen, att jag ej anser mig böra förorda deras genomförande.

Jag vill även erinra om att vissa frågor, som rör lånereglerna, har tagits upp av *bostadspolitiska organisationskommittén*. Min ståndpunkt till kommitténs synpunkter och förslag har jag redogjort för vid anmälan av bostadsstyrelsens avlöningsanslag.

Jag övergår nu till frågan om beräkningen av *medelsramar och anslag*. I det föregående har jag föreslagit, att bostadsbyggnadsprogrammet för nästa budgetår skall omfatta 75 000 lägenheter. Av dem torde uppskattningsvis 71 000 komma att finansieras med statliga lån. På grundval av de bedömningar bostadsstyrelsen gjort bör medelsramen beräknas från antagandet att de 71 000 lägenheterna kommer att fördela sig med 22 000 på småhus och 49 000 på flerfamiljshus.

Verkningarna på lånemedelsbehovet av mitt förslag till förenhetligade lånebestämmelser är vanskliga att bedöma. Då de emellertid torde komma att göra sig gällande först på längre sikt, bör medelsramen nu beräknas på grundval av de genomsnittliga lånebelopp bostadsstyrelsen angivit i sin anslagsframställning med de jämkningar, som föranledes av de ändrade bestämmelserna om högsta belåningsvärden för småhus. I enlighet härmed beräknar jag den för nästa budgetår erforderliga medelsramen enligt följande uppställning :

	Milj. kr.
Lån till nya flerfamiljshus (49 000 × 10 300 kr.)	505
Lån till nya småhus (22 000 × 22 500 kr.)	495
Ökat medelsbehov på grund av höjda belåningsvärden	60
Lån till ombyggnader samt förbättrings- och tvätterilån	60
	1 120

Ramen för preliminära beslut om lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, bör alltså för nästa budgetår fastställas till 1 120 000 000 kr.

Vad angår anslaget till lånefonden för bostadsbyggande kan jag i huvudsak godta bostadsstyrelsens beräkningar. Utbetalningarna av lån under den gångna delen av innevarande budgetår tyder visserligen på att behållningen på anslaget vid budgetårets utgång kan bli avsevärt större än styrelsen räknat med. Å andra sidan kan medelsåtgången under nästa budgetår bli i motsvarande mån större. Med hänsyn härtill föreslår jag, att anslaget till lånefonden upptages med ett belopp av 740 000 000 kr.

Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien. Från fonden utlämnas lån till anskaffande av byggnadsmaskiner m. m. Till fonden har för innevarande budgetår anvisats ett formellt belopp av 1 000 kr.

Byggnadsstyrelsen har funnit sig böra starkare än hittills begränsa långivningen till att avse maskiner, som har nyhetsvärde och bör prövas inom byggnadsindustrien eller har en mera påtagligt arbetsbesparande effekt. Medelsbehovet tillgodoses av inflytande amorteringar.

Departementschefen har inte funnit anledning till erinran mot den av

bostadsstyrelsen föreslagna inriktningen av ifrågavarande långivning och föreslår att anslaget även för nästa budgetår uppföres med ett endast formellt belopp.

Räntefria lån till bostadsbyggande. Från anslaget, till vilket medel anvisas i den mån så erfordras för utbetalning av beviljade lån och bidrag, utlämnas vinterbidrag, tilläggsån till studentbostäder, bidrag för specialinredning av invalidlägenheter i hus, vartill statligt lån eller räntebidrag beviljats, samt fr. o. m. budgetåret 1961/62 räntefria delar av lån till kollektiva tvätterier. Under en övergångstid utbetalas vidare från anslaget tilläggsån till flerfamiljshus samt räntefria, stående delar av egnahemsån. För varje budgetår anges en ram för beslut om lån och bidrag.

Departementschefen erinrar inledningsvis om att 1957 års studentbostadsutredning avgivit ett betänkande om ändamålsenliga studentbostäder (SOU 1961: 35). I betänkandet, som remissbehandlats, framlägges i huvudsak en rad rekommendationer angående utformningen av studentbostäder. Enligt departementschefens mening innehåller betänkandet åtskilliga värdefulla uppslag. Utredningens rekommendationer har också i stor utsträckning tillstyrkts under remissbehandlingen, även om vissa remissorgan anfört kritiska synpunkter i en del avseenden. Det anses lämpligen böra ankomma på bostadsstyrelsen att, med beaktande av de synpunkter som framkommit vid remissbehandlingen, på grundval av betänkandet utarbeta råd och anvisningar för uppförande av studentbostäder.

Utredningen har även lagt fram vissa förslag, som rör bestämmelserna för den statliga långivningen till studentbostäder. Två av förslagen är av beskaffenhet att böra anmälas för riksdagen. Dessa förslag innebär, att studentbostadsstödet skall kunna utgå även till studerande vid de högre konstnärliga utbildningsanstalterna samt att villkoret om kommunal upplåtelse av tomt ersättes med krav på ett kommunalt bidrag med 600 kr. per studentrum, för vilket statligt tilläggsån utgår.

Det första av dessa förslag har allmänt tillstyrkts vid remissbehandlingen. För egen del finner departementschefen övervägande skäl tala för att studentbostadsstödet göres tillgängligt för alla studerande vid högre utbildningsanstalter, således även de konstnärliga. Det erinras om att studentbostadsstödet redan nu omfattar studerande vid musikhögskolan. Det föreslås få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda närmare bestämmelser i denna fråga.

Vad gäller det kommunala bidraget har utredningens förslag tillstyrkts av en rad kommuner, under det att bl. a. i ärendet hörda studentorganisationer har yttrat sig i avstyrkande riktning. Då nu gällande bestämmelser i ämnet inte synes ha givit upphov till några väsentliga olägenheter, är departementschefen inte beredd att föreslå någon ändring i detta hänseende.

Departementschefen tillstyrker bostadsstyrelsens förslag att de tilläggs-

lån, som beviljats före den 1 juli 1959 men ännu ej utbetalats, avföres från lånefonden för bostadsbyggande till den del de skall förräntas och amorteras.

Såsom anförts vid anmälan av anslaget till bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet föreslås samtliga bidrag till specialinredning av invalidbostäder i fortsättningen skola utbetalas från nämnda anslag.

Ramen för den preliminära långivningen under nästa budgetår föreslås skola fastställas till 15 000 000 kr. och anslaget uppföras med 18 000 000 kr.

MOTIONERNA

I de likalydande motionerna *I: 138* (av fru Wallentheim m. fl.) och *II: 170* (av herr Johansson i Norrköping m. fl.) har hemställts, att riksdagen, i enlighet med förslag av bostadsstyrelsen, måtte besluta att samtliga inkomststreck för familjebostadsbidrag höjes med 1 000 kr.

I de likalydande motionerna *I: 264* (av herrar Lager och Öhman) och *II: 335* (av herr Nilsson i Gävle m. fl.) har föreslagits, att riksdagen måtte besluta 1) att i syfte att öka bostadsproduktionen till 80 000 nya bostäder under budgetåret 1962/63 preliminära beslut om lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 1 184 000 000 kr., 2) att till lånefonden för bostadsbyggande för budgetåret 1962/63 anvisa ett investeringsanslag av 806 000 000 kr., 3) att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att bostadsbyggnadsutredningen utöver gällande direktiv åläggas att utreda räntepolitikens verkningar för bostadskostnaderna i vad avser den framtida bostadspolitiken.

I de likalydande motionerna *I: 265* (av herr Thorsten Larsson m. fl.) och *II: 333* (av fru Lewén-Eliasson m. fl.) har hemställts, att bestämmelsen om maximiyta (125 m²) i 5 § kungörelsen 1957: 359 slopas.

I de likalydande motionerna *I: 406* (av herr Torsten Andersson m. fl.) och *II: 490* (av herr Eliasson i Sundborn m. fl.) har hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t

1) uttala angelägenheten av att åtgärder vidtages i syfte att tillgodose behovet av familje- och barnvänlig boendemiljö, 2) anhålla om utredning av frågan om fortlöpande och väsentligt vidgade undersökningar och forskningsmöjligheter rörande den framtida boendemiljöns utformning, samt 3) anhålla att företrädare för de politiska partierna beredes tillfälle att deltaga i bostadsbyggnadsutredningens arbete.

I de likalydande motionerna *I: 425* (av herr Bengtson m. fl.) och *II: 512* (av herr Hedlund m. fl.) har hemställts, att riksdagen måtte

1) besluta att pensionärsbostadsbidrag fr. o. m. den 1 juli 1962 må på i övrigt nu gällande grunder och i enlighet med vad i motionerna anförts utgå även i fall då lägenheten är inrymd i hus, för vilket statligt bostadslån

eller ränteeftergift ej beviljats, och utan avseende vid tidpunkten för lägenhetens färdigställande samt även i fall då pensionären är ägare till den fastighet i vilken bostaden är inrymd;

2) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att av ovan angivna beslut förändrade ändringar i kungörelsen den 29 augusti 1958 (nr 483) om pensionsbostadsbidrag måtte vidtagas;

3) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt tillsättande av särskilda sakkunniga för utredning och framläggande av förslag rörande pensionärernas bostadsförsörjning i enlighet med i motionerna angivna riktlinjer, nämligen sammanförande av nuvarande pensionsbostadsbidrag och kommunala bostadstillägg till en stödform, likvärdig stödnivå för berörda pensionärer i olika kommuner, en mellan stat och kommuner rimlig och mellan olika kommuner likvärdig kostnadsfördelning samt åtgärder till befrämjande av kommunernas anskaffande av bostäder för pensionärer; samt

4) beakta vad i motionerna i övrigt anförts.

I de likalydande motionerna *I: 426* (av herr Bengtson m. fl.) och *II: 511* (av herr Hedlund m. fl.) har hemställts, att riksdagen måtte

1) besluta att statliga kreditgarantier må så snart ske kan, dock tidigast den 1 januari 1963, beviljas för sekundärlån till en- och tvåfamiljshus i enlighet med vad i motionerna anförts;

2) i skrivelse till Kungl. Maj:s anhålla,

A. att vid erläggande av ränta och amortering avseende statligt lån till en- och tvåfamiljshus må gälla fast annuitet samt att förhandlingar måtte upptagas med vederbörliga kreditinrättningar i syfte att uppnå att vid erläggande av ränta och amortering avseende sekundärlån till en- och tvåfamiljshus, för vilka statlig kreditgaranti beviljats, fast annuitet regelmässigt tillämpas;

B. att, därest under A. åsyftade ordning beträffande sekundärlån ej kan uppnås, annuitetsreglerna för erläggande av ränta och amortering avseende statligt lån till en- och tvåfamiljshus må utformas så, att lånets första år blir fritt från annuitetserläggande och för lånets slutliga amortering inom 30 år erforderligt fast annuitetsbelopp genom jämna årliga höjningar av annuitetsbeloppen fr. o. m. lånets andra år uppnås under lånets femte år;

3) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att frågan om inkomstprövat slöd till småhusbyggande måtte utredas i enlighet med vad i motionerna anförts, samt

4) beakta vad i motionerna i övrigt anförts.

I de likalydande motionerna *I: 427* (av herr Bengtson m. fl.) och *II: 510* (av herr Hedlund m. fl.) har, såvitt nu är i fråga, hemställts, att riksdagen måtte

I. A. fastställa den garanterade räntan å vissa bostadslån i enlighet med i motionerna angivna grunder att gälla fr. o. m. den 1 januari 1962;

B. till Ränteeftergifter å vissa bostadslån m. m. för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 225 000 000 kr.;

II. besluta

A. att tertiärlån, såvitt avser enskild, fr. o. m. den 1 juli 1962 må beviljas upp till högst 90 % av belåningsvärdet och i övrigt på nu gällande grunder;

B. att räntefri stående del av förbättringslån fr. o. m. den 1 juli 1962 må beviljas då den beskattningsbara inkomsten ej överstiger 7 000 kr.;

III. i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla,

A. att plan rörande avveckling av de generella bostadssubventionerna inom en tidsperiod om tre till fem år måtte föreläggas 1963 års riksdag samt att i samband därmed förslag angående förbättring av det ekonomiska stödet till inkomstsvaga grupper likaledes måtte framläggas;

B. att skyndsamt utredning måtte vidtagas beträffande

1. dels frågan om övergång från statlig bostadslångivning till långivning med stöd av statliga kreditgarantier,

2. dels frågan om sådan utformning av bostadslångivningen — omläggning av nuvarande ränte-, amorterings- och annuitetsbetalningar samt införande av värdebeständiga bostadslån — att bostadsproduktionen främjas och de höga inledande kostnaderna sänkes,

3. dels frågan om införande av enhetliga låneregler för enskilda, kooperativa och allmännyttiga bostadsföretag samt kommuner;

IV. beakta vad i motionerna i övrigt anförts.

I de likalydande motionerna *I: 428* (av herr Hagberg m. fl.) och *II: 509* (av herr Heckscher m. fl.) har, såvitt nu är i fråga, hemställts,

A. att riksdagen måtte

1) i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att Kungl. Maj:t, sedan försöksverksamheten i fråga om tomtkostnadsgranskningen slutförts, måtte för riksdagen redovisa resultatet härav samt föreslå de ändringar i granskningen som försöksverksamheten kan föranleda;

2) uttala, att förskott å statslån icke skall utgå till kommun för inköp av saneringsfastighet;

3) besluta, att de såsom allmännyttiga betecknade bostadsföretagen skall åläggas redovisningsskyldighet för sina fonder, dessas storlek och successiva uppbyggnad samt de för fondupbyggnaden tillämpade principerna;

4) besluta, att en särskild delegation skall tillsättas för att — efter förhandlingar med vederbörande personalorganisationer — utarbeta och framlägga förslag rörande personalbehovet och personaluppsättningen inom bostadsstyrelsen;

B. att riksdagen måtte besluta,

1) att den statliga bostadslångivningen fr. o. m. den 1 juli 1962 skall ersättas av ett kreditgarantisystem;

2) att i anledning därav varken preliminära beslut skall meddelas angående lån från länefonden för bostadsbyggande eller anslag anvisas till samma fond från nämnda datum;

3) att för erhållande av kreditgaranti en engångsavgift av 0,5 % skall erläggas;

4) att räntegarantien skall upphöra, då den tidigare fastställda giltighetstiden å tio år utgått;

5) att räntegaranti, avseende räntor å underliggande lån som hänför sig till tiden fr. o. m. den 1 januari 1962, skall grundas på en räntesats av 5 % vad avser hus påbörjade före den 1 januari 1958 och en räntesats på 4,5 % vad avser senare påbörjade hus;

6) att egnahemslån och förbättringslån avseende hus som påbörjats fr. o. m. den 1 januari 1958 skall för tid fr. o. m. den 1 januari 1962 förräntas efter en räntesats av 5 %;

7) att tertiärlån mellan 70 och 85 % av belåningsvärdet för hus påbörjade fr. o. m. den 1 januari 1958 skall för tid fr. o. m. 1 januari 1962 förräntas efter en räntesats av 5,5 %;

8) att tertiärlån till den del de överstiger 85 % av belåningsvärdet för hus påbörjade fr. o. m. den 1 januari 1958 skall för tid fr. o. m. den 1 januari 1962 förräntas efter en räntesats av 6 %;

9) att de tilläggs lån, som enligt beslut av 1953, 1957 och 1959 års riksdagar gjorts amorteringspliktiga, skall för tid fr. o. m. den 1 januari 1962 förräntas efter en räntesats av 5,5 %;

10) att de tilläggs lån, som avser hus påbörjade före den 1 januari 1958, skall till den del de icke på grund av tidigare riksdagsbeslut redan är amorteringspliktiga bli ränte- och amorteringspliktiga fr. o. m. den 1 juli 1962 efter en räntesats av 5,5 % och med en amorteringstid av 25 år;

11) att pensionärsbostadsbidrag skall utgå där bostaden är inrymd i hus färdigställt tidigast den 1 januari 1942, därest bostaden uppfyller nu gällande standardkrav;

12) att räntefria stående delar av egnahemslån, som beviljats under tiden 1948—1 juli 1953, skall fr. o. m. den 1 juli 1962 förräntas och amorteras till hälften av det beviljade beloppet efter en räntesats av 4 % och med en amorteringstid av 25 år;

13) att godkänna följande avlöningsstat för bostadsstyrelsen att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	1 129 500
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis	30 300
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	1 002 400
4. Ersättningar till experter och sakkunniga, förslagsvis	85 000

5. Rörligt tillägg, förslagsvis	964 200
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, förslagsvis	66 600
	Summa kr. 3 278 000

14) att till Bostadsstyrelsen: Avlöningar för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 3 278 000 kr.;

15) att till Bostadsstyrelsen: Omkostnader för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 450 000 kr.;

16) att godkänna följande avlöningsstat för länsbostadsnämnderna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	1 129 200
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis	127 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	2 544 800
4. Ersättningar till experter och sakkunniga, förslagsvis	280 000
5. Rörligt tillägg, förslagsvis	1 282 000
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, förslagsvis	85 000
	Summa kr. 5 448 000

17) att till Länsbostadsnämnderna: Avlöningar för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 5 448 000 kr.;

18) att till Länsbostadsnämnderna: Omkostnader för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 701 000 kr.;

19) att till Kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å vissa bostadsbyggnadslån för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 105 000 000 kr.; samt

C. att riksdagen måtte, om förslagen under B. 1) — 3) ovan icke vinner riksdagens bifall, besluta

1) att tertiärlån, till vilka tillstånd lämnas tidigast den 1 juli 1962, skall beviljas upp till 85 % av den totala produktionskostnaden mot enbart in-teckningssäkerhet, oavsett förvaltningsformerna, upp till 95 % för s. k. all-männnyttiga företag mot kommunal borgen och upp till 90 % för koopera-tiva och enskilda företag mot borgen av kommun, industriföretag eller an-nat företag av motsvarande ekonomisk styrka, samt till den del de över-stiger 85 % av belåningsvärdet amorteras på 25 år;

2) att tertiärlån till egna hem skall beviljas upp till 90 % av lånevärdet oavsett företagsform;

3) att vid utgivande av statliga bostadslån en förvaltningsavgift om 0,5 % skall uttagas i samband med lånets utbetalande;

4) medgiva, att under budgetåret 1962/63 preliminära beslut om lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, må meddelas intill ett be-lopp av 1 050 000 000 kr.;

D. att riksdagen måtte i övrigt beakta vad i motionerna anförts.

I de likalydande motionerna *I: 433* (av herr Holmberg) och *II: 504* (av herrar Cassel och Bengtson i Solna) har hemställts, att riksdagen måtte besluta att bostadsstyrelsen även i fortsättningen skall behandla studentbostadsärendena.

I de likalydande motionerna *I: 434* (av herr Lundström m. fl.) och *II: 514* (av herr Ohlin m. fl.) har hemställts, att riksdagen måtte besluta

1. att i skrivelse till Kungl. Maj:t ge till känna vad i motionerna anförts beträffande:

a) att bostadsbyggnadsprogrammet för budgetåret 1962/63 bör omfatta 77 000 lägenheter eller 2 000 fler än enligt Kungl. Maj:ts förslag;

b) att en stegring av produktionen bör eftersträvas, så att den vid 70-talets början kommer att uppgå till 100 000 lägenheter, varav bortåt hälften i småhus;

c) att arbetet med uppgörandet av långsiktiga och kontinuerligt reviderade kommunala och regionala bostadsförsörjningsplaner under beaktande av inträffade och väntade befolkningsförändringar bör energiskt stimuleras;

d) att därför bostadsstyrelsen, byggnadsstyrelsen och arbetsmarknadsstyrelsen, efter inhämtande av uppgifter från kommunala och regionala organ, till Kungl. Maj:t bör inkomma med förslag till sådan medverkan från statens sida till planerings- och andra åtgärder, som kan vara erforderliga för underlättande av desamma, under beaktande av kommunernas och regionernas frihet att utforma bebyggelsestrukturen;

e) att framhålla betydelsen av att de erforderliga kommunala investeringarna i gator, vägar, avloppssystem m. m., vilka kräves i samband med en sådan utveckling, kan på ett tillfredsställande sätt fullföljas;

2. att i syfte att främja bostadssparande, konkurrens på lika villkor mellan olika företagsformer och rationalisering inom bostadsproduktionen samt motverka hyressplittring:

a) besluta att tertiärlånets övre gräns för fastigheter, som påbörjas efter den 1 juli 1962, skall vara 97 % för företagsformer, som nu får låna 100 %, samt 92 % för kooperativa företag, som nu får låna 95 %;

b) besluta att den garanterade räntan för primärlån höjes från 4,5 till 5,5 % för hus uppförda före 1951, från 4 till 4,75 % för hus uppförda 1951—1952, för hus uppförda 1953—1957 från 3,5 till 4,25 % och för senare färdigställda hus från 3,5 till 3,75 %, samt för sekundärlån i motsvarande grad, innebärande en besparing i jämförelse med Kungl. Maj:ts förslag av 45 milj. kr. för nästa budgetår och 90 milj. kr. för det därpå följande;

c) besluta att räntefria stående delar av egnahemslån, som beviljats under tiden 1948—1953, fr. o. m. den 1 juli 1962 skall förräntas och amorteras i enlighet med besparingsutredningens förslag, vilket för helt budgetår innebär en inkomst för statsverket på ca 20 milj. kr., varav 10 milj. kr. faller på nästa budgetår;

d) besluta att familjebostadsbidragens belopp skall fr.o.m. den 1 juli 1962 höjas enligt i motionerna framlagt förslag och med anledning härav bevilja en höjning av anslaget för bostadsrabatter med 20 milj. kr. till 170 milj. kr.;

e) i skrivelse till Kungl. Maj:t begära förslag till nästa års riksdag om en omläggning av lånevillkoren för att stimulera amorteringssparande och innebärande att räntesubventionerna ersättes med ett enhetligt schablonbidrag enligt i motionerna angivna riktlinjer;

f) i skrivelse till Kungl. Maj:t framhålla angelägenheten av sådana förändringar beträffande tertiärlånekungörelsen och dess tillämpning som bl. a. vid beräkning av tomtkostnaderna kan främja tillkomsten av bättre bostadsmiljöer;

g) beträffande anslaget till ränteeftergifter å vissa bostadslån för budgetåret 1962/63 ävensom beträffande inkomsten från lånefonden för bostadsbyggande för samma budgetår vidtaga de ändringar som föranleds av yrkandena ovan;

3. att i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad i motionerna anförs beträffande åtgärder för att främja sanering genom ombyggnad av äldre flerfamiljshus;

4. att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära förslag om tillämpning av kreditgarantisystem för bostadsfinansieringen;

5. att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte på lämpligt sätt och i samverkan med på kreditmarknaden verkande företag och institut förbereda och därefter för riksdagen framlägga de förslag, som kan erfordras för att möjliggöra introducerandet av värdebeständiga lån för bostadsbyggande i syfte att sänka bostadskostnaderna i nya hus och på längre sikt uppnå en hyresutjämnande effekt; samt

6. att i övrigt beakta vad i motionerna anförs.

I de likalydande motionerna *I: 435* (av herr Sundin) och *II: 507* (av herr Fälldin) har hemställts, att riksdagen måtte besluta att statligt lån till en- och tvåfamiljshus må, såvitt avser lånets övre gräns, uppgå till 95 % av belåningsvärdet i enlighet med vad i motionerna anförs samt att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om vidtagande av de ändringar i vederbörliga kungörelser m. m. som föranledes av ovanstående beslut.

I motionen *II: 334* (av herr Lindkvist m. fl.) har hemställts, att riksdagen måtte besluta

1) att uppdraga åt Kungl. Maj:t att tillkalla en utredning i syfte att framlägga förslag på en sådan utformning av bostadsmiljön, som tillgodoser kraven på god och trygg utemiljö med hänsyn till barnens och de vuxnas lek- och rekreationsmöjligheter i anslutning till bostadsbebyggelsen;

2) att belåningsvärdet för hobbylokaler höjes;

3) att de formella hinder som nu föreligger för en fastighetsägare att ställa hobbylokaler kostnadsfritt till de boendes och föreningslivets förfo-

gande undanröjes på så sätt, att möjlighet skall finnas för den som så önskar att slå ut kapital- och driftkostnader för hobbylokalerna på i projektet ingående lägenheters hyror och avgifter, förutsatt att lokalerna används för avsett ändamål.

I motionen *II: 407* (av herr Johansson i Öckerö m. fl.) har föreslagits, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära förslag till sådan ändring i författningarna angående lån och bidrag till bostadsegna hem att försöksvis även äldre fastigheter i relativt gott skick, som tills vidare ej behöver genomgå någon större reparation, måtte kunna belånas i samband med ägarbyte.

I motionen *II: 602* (av herr Lindkvist och fru Thunvall) har hemställts, att riksdagen måtte hemställa hos Kungl. Maj:t om utredning angående tilläggs lån för barnfamiljer.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, hänvisas till motionerna *I: 138, II: 335, II: 333, II: 490, II: 512, II: 511, II: 510, II: 509, II: 504, II: 514, I: 435, II: 334, II: 407* och *II: 602*.

UTSKOTTET

Allmänna grunder för bostadspolitiken. Enligt statsverkspropositionen bör för budgetåret 1962/63 *bostadsbyggandets omfattning* beräknas till 75 000 lägenheter. Departementschefen anför, att bostadsbyggnadsutredningen lagt fram en preliminär prognos enligt vilken bostadsbyggandet skulle behöva successivt utvidgas så, att det årliga färdigställandet av bostadslägenheter i medeltal för åren 1961—1965 uppgår till ca 76 000 lägenheter. Då prognosen i åtskilliga avseenden grundar sig på rätt osäkra antaganden är det angeläget, att en ny behovsbedömning kommer till stånd, så snart förutsättningar finns att nå ett mera tillförlitligt resultat. Vid fördelning av låneramen på län och orter bör beaktas behovet av ett ökat bostadsbyggande på de orter, där näringslivets expansion medför särskilt stor efterfrågan på arbetskraft. Departementschefen utgår från, att av ramen 5 000 lägenheter reserveras för att på dessa orter medge de särskilda bostadstillskott, som kan bli erforderliga för att möjliggöra önskvärd rörlighet på arbetsmarknaden.

I motionerna *I: 434* och *II: 514* föreslås att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ger till känna vad i motionerna anförts angående en utvidgning av bostadsbyggnadsprogrammet för budgetåret 1962/63 till 77 000 lägenheter. Förutsättningar för en sådan utvidgning skulle skapas, anför motionärerna, genom i samma motioner föreslagna omläggningar i lånevillkoren.

I motionerna *I: 264* och *II: 335* föreslås ett bostadsbyggnadsprogram om 80 000 lägenheter under budgetåret 1962/63.

I motionerna I: 428 och II: 509 anföres bl. a. att det uppställda produktionsmålet, 75 000 lägenheter, vid bibehållen hyresreglering sannolikt är nödvändigt att överskrida, om bostadsbristen skall kunna avvecklas. Det är ej heller uteslutet, uttalar motionärerna, att det i en fri hyresmarknad skulle befinnas vara för högt satt.

Bostadsbyggandets omfattning har under en följd av år ökat nästan oavbrutet. Enligt föreliggande preliminära uppgifter om bostadsproduktionen år 1961 har antalet färdigställda lägenheter under året överstigit 73 000. Detta är den högsta produktionsnivå som uppnåtts inom bostadsbyggandet i vårt land. Antalet lägenheter i de byggnadsföretag, som pågick vid årets slut, var också större än vid något tidigare årsskifte.

Utskottet anser i likhet med departementschefen, att en ny bedömning av bostadsbyggnadsbehovet bör företagas, så snart det finns förutsättningar att nå ett tillförlitligt resultat. Det synes emellertid uppenbart, att en ytterligare ökning av bostadsbyggandets omfattning är nödvändig. Det av departementschefen för nästa budgetår föreslagna bostadsbyggnadsprogrammet finner utskottet väl avvägt mot bakgrund av de sannolika produktionsförutsättningarna. Utskottet förutsätter att, om det under budgetårets lopp skulle uppkomma möjligheter att ytterligare öka igångsättningen, förslag om en utvidgning av programmet förelägges riksdagen.

I anledning av departementschefens uttalande om särskilda bostadstillskott på orter med ett expanderande näringsliv vill utskottet understryka betydelsen av att den ökning av bostadsbyggandet, som är möjlig att åstadkomma, inriktas på orter där bristen på bostäder är mest framträdande. En sådan lokalisering av bostadsbyggandet är också angelägen med hänsyn till behovet av att underlätta geografisk rörlighet på arbetsmarknaden. Samtidigt vill utskottet framhålla önskvärdheten av att en god produktionsplanering främjas vid lånemedlens fördelning på län och kommuner. Med hänsyn härtill är det av vikt, att kommuner och bostadsproducenter i så god tid som möjligt får besked om vilken tilldelning av bostadslån som kan påräknas under budgetåret.

Av det anförda framgår att utskottet avstyrker de i motionerna I: 434 och II: 514 samt I: 264 och II: 335 framförda yrkandena angående bostadsbyggandets omfattning under nästa budgetår. De synpunkter som i denna fråga anförts i motionerna I: 428 och II: 509 föranleder inte något särskilt uttalande från utskottets sida.

Vad angår *bostadsbyggandets inriktning* framhålles i propositionen, att intresset för lån till småhus enligt bostadsstyrelsens bedömning är stigande. Departementschefen erinrar om, att Kungl. Maj:t i slutet av 1961 fastställde nya och gynnsammare regler för bestämmande av högsta belåningsvärden för småhus. I statsverkspropositionen föreslås en sådan utvidgning av den statliga långivningen till småhus, att lån även kan utgå för friliggande småhus, som skall uthyras eller upplåtas med bostadsrätt. Syftet är bl. a. att an-

passa långivningen och därmed inriktningen av bostadsbyggandet till de värderingar och önskemål i fråga om bostadsformen, som kommer till uttryck i bostadskonsumenternas efterfrågan. Liksom under innevarande budgetår bör småhusproduktionen inom den totala ramen för bostadsmyndigheternas långivning fritt få bestämmas av de framkommande bygginitiativen. Från dessa utgångspunkter och på grundval av bostadsstyrelsens bedömning av småhusbyggandets utveckling beräknar departementschefen att, vid en produktion av sammanlagt 75 000 lägenheter, uppskattningsvis 24 000 lägenheter kommer att inrymmas i småhus och 51 000 i flerfamiljs-hus.

I motionerna I: 434 och II: 514 yrkas att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall framhålla angelägenheten av sådana förändringar beträffande tertiärlånekungörelsen och dess tillämpning, som bl. a. vid beräkning av tomtkostnaderna kan främja tillkomsten av bättre bostadsmiljöer.

I motionerna I: 406 och II: 490 föreslås att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall uttala angelägenheten av, att åtgärder vidtages i syfte att tillgodose behovet av en familje- och barnvänlig boendemiljö. Motionärerna uttalar sig vidare för en utredning av frågan om fortlöpande och väsentligt vidgade undersökningar och forskningsmöjligheter rörande den framtida boendemiljöns utformning.

I motionen II: 334 föreslås att riksdagen hos Kungl. Maj:t skall hemställa om utredning angående en sådan utformning av bostadsmiljön, att kraven på god och trygg utemiljö med hänsyn till barnens och de vuxnas lek- och rekreativsmöjligheter tillgodoses i anslutning till bostadsbebyggelse.

Enligt utskottets mening bör bostadsproduktionens inriktning vara sådan, att de boendes behov och värderingar så långt möjligt tillgodoses vid bebyggelsens utformning. De av Kungl. Maj:t i slutet av år 1961 vidtagna ändringarna i fråga om beräkning av högsta belåningsvärden för småhus synes utskottet innebära, att småhusen blir mera fördelaktigt behandlade i låneshänseende än tidigare. Vidare skall enligt departementschefens förslag utrymme inom låneramen för nästa budgetår skapas för lån till småhus i en omfattning motsvarande den efterfrågan på sådana lån, som kan emotas under budgetåret. Båda dessa förhållanden torde vara ägnade att främja en produktionsinriktning i överensstämmelse med bostadskonsumenter-nas intressen.

Såsom framhållits i ett flertal motioner är den yttre boendemiljöns utformning av stor betydelse för skapandet av goda bostadsförhållanden. Tillräckligt stora friytor med ändamålsenligt anlagda lekplatser, planteringar, biluppställningsplatser och andra dylika anordningar för de boendes nytta och trivsel får anses utgöra en integrerande och väsentlig del av en god bostad. Otvivelaktigt har emellertid under senare år på sina håll förekommit tendenser till en alltför sammanträngd bebyggelse såväl i centrala stads-

partier som i ytterområden. Exploateringssekonomiska överväganden har kommit att till men för de boende, inte minst barnfamiljerna, alltför hårt beskära de från bebyggelse fria markytorna.

Behovet av tillräckligt stora friytor inom bostadsområdena bör primärt tillgodoses vid bebyggelseplaneringen. Ansvar för denna åvilar i första hand kommunerna. De statliga myndigheter, som har ledningen för planarbetet, bör emellertid i råd och anvisningar för bebyggelseplaneringen framhålla betydelsen av att de boendes behov av utrymmen i det fria blir väl tillgodosedda.

Även reglerna för den statliga bostadslångivningen kan ha betydelse för utformningen av den inre och yttre bostadsmiljön. Enligt vad utskottet inhämtat pågår inom bostadsstyrelsen en översyn av gällande bestämmelser angående beräkning av belåningsvärden m. m. Ett av syftena med översynen är att nå fram till en ordning, som innebär att vid bestämmandet av belåningsvärden större hänsyn tas till bostadens kvalitet i olika avseenden. Bl. a. är det avsikten att söka få en gynnsammare behandling i lånehänsen av bostäder med väl genomförda yttre anordningar. Utskottet finner det angeläget, att denna fråga snarast möjligt får en tillfredsställande lösning. Då spørsmålet om åtgärder för att främja en bättre bostadsmiljö redan är föremål för undersökning, finner utskottet dock inte att någon framställning till Kungl. Maj:t om utredning i ämnet är påkallad. Utskottet avstyrker därför det i motionen II: 334 framförda yrkandet härom.

De i motionerna I: 434 och II: 514 samt I: 406 och II: 490 framställda yrkandena kan utskottet ej biträda i vidare mån än som framgår av vad utskottet anfört. I anledning av vad som i de båda sistnämnda motionerna anförts om vidgad forskning angående boendemiljöns utformning vill utskottet erinra om att Kungl. Maj:t numera i proposition till riksdagen (prop. 80) föreslagit en höjning av byggnadsforskningsavgiften, varigenom bl. a. resurserna för forskning angående samhällsplanering torde komma att vidgas. Någon utredning om ökad forskning synes ej erforderlig.

I statsverkspropositionen föreslås försök med nya metoder för *planering av bostadsförsörjningen*. Departementschefen anför, att en förbättrad planering är angelägen. Gällande bestämmelser om bostadsförsörjningsplaner har visat sig föga tjänliga. Behovet av en mera målmedveten och bättre organiserad planeringsverksamhet är allmänt omvittnat. Med hänsyn till vikten av att för bostadsproduktionen tillgängliga resurser får en så rationell användning som möjligt och till planeringsfrågornas betydelse för bostadskostnaderna bör enligt departementschefens mening allvarliga ansträngningar göras för att nå en förbättring av förhållandena på detta område. I nära anslutning till ett förslag av bostadsstyrelsen bör kommunerna åläggas att upprätta femåriga bostadsbyggnadsprogram, vilka skall revideras varje år. Departementschefen förutsätter, att Kungl. Maj:t med stöd av gällande lag äger utfärda de föreskrifter, som erfordras för att verksamheten

skall kunna igångsättas på försök. Till stöd för kommunernas planering bör bostadsstyrelsen, vid behov efter samråd med andra berörda myndigheter, ange den ungefärliga omfattning bostadsbyggandet enligt verkets bedömning kommer att få.

I motionerna I: 434 och II: 514 föreslås skrivelse till Kungl. Maj:t om att arbetet med långsiktiga och kontinuerligt reviderade kommunala och regionala bostadsförsörjningsplaner bör energiskt stimuleras. Motionärerna framhåller, att bostadsstyrelsen, byggnadsstyrelsen och arbetsmarknadsstyrelsen, efter inhämtande av uppgifter från kommunala och regionala organ, till Kungl. Maj:t bör inkomma med förslag till sådan medverkan från statens sida till planerings- och andra åtgärder, som kan behövas för att underlätta desamma. Riksdagen bör vidare, anför motionärerna, framhålla betydelsen av att erforderliga kommunala investeringar kan fullföljas på ett tillfredsställande sätt. I motionerna anföres också, att riksdagen bör uttala sig om bostadsproduktionens omfattning på längre sikt. Det är skäligt, anför motionärerna, att räkna med en stegring av bostadsproduktionen till att omfatta 100 000 lägenheter per år vid början av 1970-talet. Målet bör vara att uppnå en nyproduktion, som till minst 50 % utgöres av lägenheter i småhus.

Såsom departementschefen anfört föreligger behov av en bättre organiserad och mera målmedveten planering av bostadsförsörjningen. Departementschefens förslag om femåriga kommunala bostadsbyggnadsprogram, vilka skall revideras årligen, torde kunna leda till en förbättring av förhållandena i detta avseende. Utskottet tillstyrker därför förslaget.

Departementschefens förslag innebär bl. a., att bostadsstyrelsen till ledning för kommunernas planering skall ange bostadsbyggandets ungefärliga omfattning under planeringsperioden. Enligt utskottets mening torde kommunernas behov av en riktpunkt för planeringen därmed tillgodoses. Såsom utskottet anfört i det föregående bör en ny bedömning av det framtida bostadsbyggnadsbehovet göras, när förutsättningar finns att nå ett tillförlitligt resultat. Med hänsyn härtill synes det inte lämpligt, att riksdagen nu gör något uttalande om bostadsbyggandets omfattning och inriktning på längre sikt. Utskottet avstyrker för den skull yrkandena därom i motionerna I: 434 och II: 514.

Det ligger i sakens natur, att bostadsstyrelsen och länsbostadsnämnderna även i andra avseenden måste gå kommunerna till handa med råd och anvisningar för planeringsarbetet. De bostadspolitiska organen kan därvid även behöva samråda med andra statliga myndigheter. I den mån särskilda åtgärder påkallas från statens sida för att främja planeringsverksamheten, torde förslag komma att framläggas av bostadsstyrelsen. Det synes därför inte finnas anledning för riksdagen att göra något särskilt uttalande i detta ämne. Utskottet avstyrker följaktligen de i motionerna I: 434 och II: 514 framställda yrkandena av denna innebörd.

I detta sammanhang vill utskottet även fästa uppmärksamheten på frågan om bostadsbyggandets kreditförsörjning. Den fortlöpande stegringen av bostadsbyggandets produktionsnivå har ställt ständigt ökade anspråk på krediter såväl under byggnadstiden som för byggnadernas slutliga finansiering. I stort sett har kreditfrågan för bostadsproduktionen kunnat lösas. Under vissa perioder har det dock förelegat betydande svårigheter att anskaffa erforderliga kreditiv och lån. I kanske än högre grad har svårigheter gjort sig gällande för berörda kommuner att erhålla tillräckliga krediter för sådana kommunala investeringar, som utgör nödvändiga belånelser för kommunernas tillväxt. Utskottet förutsätter, att vederbörande myndigheter med uppmärksamhet följer utvecklingen i nämnda hänseende och vidtar de åtgärder, som kan bli erforderliga för att trygga en tillräcklig kreditförsörjning för bostadsbyggandet och därmed sammanhängande kommunala investeringar.

I motionerna I: 434 och II: 514 föreslås att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall hemställa om förslag angående tillämpning av ett *kreditgarantisystem* för bostadsfinansieringen.

I motionerna I: 428 och II: 509 yrkas, att den statliga bostadslångivningen fr. o. m. den 1 juli 1962 skall ersättas av ett kreditgarantisystem samt att för erhållande av kreditgarantier en engångsavgift av 0,5% skall erläggas.

I motionerna I: 427 och II: 510 föreslås att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall anhålla om en skyndsam utredning om övergång från statlig bostadslångivning till långivning med stöd av statliga kreditgarantier.

Vid behandlingen av motionsyrkanden av i huvudsak samma innehåll till förra årets riksdag anförde utskottet (utl. 1961: 53), att fortsatt undersökning av möjligheterna att övergå till ett kreditgarantisystem på småhusområdet borde anstå till dess bostadsbyggnadsutredningens arbete slutförts. Utskottet finner inte anledning att nu inta en ändrad ståndpunkt härtill och avstyrker därför ifrågavarande motionsyrkanden.

I motionerna I: 434 och II: 514 föreslås att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall hemställa om förslag — efter beredning i samverkan med företag och institut på kreditmarknaden — för att möjliggöra införandet av *värdebeständiga lån* för bostadsbyggande. Syftet härmed skall enligt motionärerna vara att sänka bostadskostnaderna i nya hus och på längre sikt uppnå en hyresutjämnande effekt.

I motionerna I: 427 och II: 510 föreslås att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall anhålla om skyndsam utredning angående sådan utformning av bostadslångivningen — omläggning av ränte-, amorterings- och annuitetsbetalningar samt införande av värdebeständiga bostadslån — att bostadsproduktionen främjas och de höga inledande kostnaderna sänkes.

Utskottet vill erinra om, att spörsmålet om värdesäkring av fordringar

och därmed sammanhängande problem prövas av den år 1960 tillkallade värdesäkringskommittén. Då denna kommitté bl. a. har att behandla frågan om indexbundna bostadslån, torde det inte finnas anledning för riksdagen att hos Kungl. Maj:t hemställa om förslag i detta ämne.

En mera allmän översyn av reglerna för bostadsbyggandets finansiering torde bli aktuell, när bostadsbyggnadsutredningen blir färdig med sitt arbete. Utskottet finner därför ej skäl att nu påkalla någon utredning angående en omläggning av lånereglerna.

På grund av det anförda avstyrker utskottet ifrågavarande motionsyrkanden.

I anledning av en av bostadsstyrelsen framförd tanke att *med förskott på statliga lån underlätta för kommuner att anskaffa mark för bostadsändamål* har departementschefen förutsatt att styrelsen senare skall återkomma med utredning i detta ämne. Syftet med förskottsgivningen skulle närmast vara att underlätta kommunala förvärv av saneringsfastigheter.

I motionerna I: 428 och II: 509 hemställas att riksdagen måtte uttala, att förskott å statslån inte skall utgå till kommun för inköp av saneringsfastighet.

Utskottet finner det angeläget, att kommunernas möjligheter att i god tid förvärva erforderlig mark för bostadsbebyggelse främjas. Utskottet hälsar därför med tillfredsställelse departementschefens uttalande att frågan om förskott på statslån för sådant ändamål skall närmare undersökas. Enligt utskottets mening bör denna undersökning inte begränsas till att gälla låneförskott för förvärv av saneringsfastigheter utan även avse markförvärv för nyexploatering.

Ifrågavarande yrkande i motionerna I: 428 och II: 509 avstyrkes.

I motionerna I: 428 och II: 509 föreslås att *såsom allmännyttiga betecknade bostadsföretag skall åläggas redovisningsskyldighet* för sina fonder, dessas storlek och successiva uppbyggnad samt de för fonduppbyggnaden tillämpade principerna. Motionärerna anför vidare, att ifrågavarande redovisningsskyldighet även bör gälla hyressättningen.

Motionsyrkanden av samma innebörd har vid tidigare tillfällen framförts. Utskottet har därvid avstyrkt förslagen under hänvisning till, att vederbörande myndigheter utan särskild stadgande vid behov kan erhålla tillgång till ifrågavarande uppgifter och att behov av en fortlöpande insamling av desamma inte har yppats. Inga skäl har anförts, som föranleder ändrat ståndpunktstagande. Utskottet avstyrker förslaget.

I vissa motioner beröres *bostadsbyggnadsutredningens sammansättning och uppdrag*. I motionerna I: 264 och II: 335 föreslås sålunda att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall hemställa, att utredningen ålägges att utreda räntepolitikens verkningar för bostadskostnaderna i vad avser den framtida bostadspolitik.

I motionerna I: 406 och II: 490 föreslås att riksdagen i skrivelse till

Kungl. Maj:t anhåller, att företrädare för de politiska partierna beredes tillfälle att deltaga i bostadsbyggnadsutredningens arbete.

Utskottet vill erinra om, att bostadsbyggnadsutredningens uppgifter enligt direktiven har begränsats till expertundersökningar rörande bostadsefterfrågans framtida omfattning och inriktning m. m. Det torde vara avsikten att, sedan utredningen slutredovisat sitt arbete, anförtro fortsatta utredningar angående bl. a. bostadsbyggandets finansiering och den därmed sammanhängande frågan om statens stödåtgärder till andra utredningsmän. Med hänsyn härtill avstyrker utskottet yrkandet i motionerna I: 264 och II: 335 angående en utvidgning av bostadsbyggnadsutredningens uppdrag. Utskottet kan ej heller biträda det i motionerna I: 406 och II: 490 framställda yrkandet om en ökning av antalet ledamöter i utredningen.

I propositionen behandlas vissa av bostadspolitiska organisationskommittén framlagda förslag med syfte att åstadkomma *förenklingar vid handläggningen av ärenden rörande stalliga lån och bidrag* för bostadsändamål.

Ifrågavarande förslag avsåg bl. a. en bättre samordning mellan planmyndigheter och bostadslåneorgan i fråga om bebyggelseplaneringen, teknisk granskning av låneärenden, kontroll på byggnadsarbetsplatserna, slopande av kontrollen av försäljningspriserna för gruppbyggda småhus, normer för kreditvärdebedömningen, regler för tomtkostnadsgranskning samt slopande av produktionskostnadsberäkningar.

Departementschefens uttalanden i anledning av förslagen tar bl. a. sikte på en bättre samordning mellan bostadsstyrelsen och byggnadsstyrelsen när det gäller anvisningar av byggnadsteknisk art. Ett förslag att slopa köpskillingskontrollen för gruppbyggda småhus godtages inte. Ej heller är departementschefen beredd att utfärda generella normer för kreditvärdebedömning enligt kommitténs förslag. I fråga om tomtkostnadsgranskningen hänvisar departementschefen till pågående försöksverksamhet. När erfarenheter vunnits av denna verksamhet bör det ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om eventuella ändringar. Produktionskostnadsberäkningarna bör enligt departementschefen bibehållas.

I motionerna I: 428 och II: 509 anföres att byggnadsstyrelsens byggnadstekniska anvisningar och motsvarande bostadstekniska anvisningar från bostadsstyrelsen om möjligt bör utges i en gemensam publikation. Motionärerna tillstyrker vidare bostadspolitiska organisationskommitténs förslag att förhandskontrollen av försäljningspriset för gruppbyggda småhus slopas. Vad angår tomtkostnadsgranskningen anser motionärerna, att Kungl. Maj:t i sinom tid bör redovisa resultaten av pågående försöksverksamhet för riksdagen och därvid framlägga förslag till de ändringar i granskningen, som försöksverksamheten kan föranleda. Motionärerna uttalar också, i anslutning till organisationskommitténs förslag angående låneorganens produktionskostnadsberäkningar, att dessa bör slopas.

Utskottet biträder vad departementschefen anfört och föreslagit i anled-

ning av bostadspolitiska organisationskommitténs ifrågavarande förslag och avstyrker alltså motionsyrkandena.

Nya lån till bostadshus. I propositionen föreslås att bestämmelserna om egnahemslån samt om tertiärlån för flerfamiljshus skall sammanföras till *en för flerfamiljshus och småhus gemensam lånekungörelse*. Departementschefen anför, under hänvisning till risken för att bostadsbyggandets inriktning på olika bostadsformer på ett inte önskvärt sätt påverkas av förefintliga olikheter i lånereglerna för småhus och flerfamiljshus, att dylika inflytelser på bostadsproduktionen såvitt möjligt bör undvikas. Produktionens inriktning på olika hustyper och upplåtelseformer bör bestämmas på grundval av föreliggande tekniska och ekonomiska förutsättningar varvid bostadskonsumenternas egna värderingar och önskemål måste vara vägledande. De statliga lånereglerna bör därför vara så utformade, att finansieringsvillkoren så långt det är möjligt blir likformiga för olika hustyper.

I fråga om innehållet i den nya lånekungörelsen anföres bl. a., att bestämmelserna om vinterbidrag bör göras tillämpliga även beträffande småhus, att de för tertiärlån gällande övre lånegränserna bör gälla även lån till småhus, varvid dock lånegränsen 90 % bibehålles i fråga om småhus, som skall bebos av låntagaren, samt att småhus som uthyres eller upplåtes med bostadsrätt blir jämställda med flerfamiljshusen i fråga om övre lånegränser för de olika låntagarkategorierna. I fråga om undre gräns för lånet anför departementschefen, att den för tertiärlån gällande gränsen i princip bör tillämpas även beträffande lån till småhus, varvid dock nuvarande fördjupningsmöjligheter bör bibehållas tills vidare. Bestämmelsen om undantag från kravet på inteckningssäkerhet för helkommunalt bostadsföretag, för vars lån kommunen iklätt sig borgen såsom för egen skuld, bör i fortsättningen avse alla allmännyttiga bostadsföretag med sådan borgen. Departementschefen föreslår vidare, att de för flerfamiljshus gällande bestämmelserna om ränteftergift göres i huvudsak tillämpliga beträffande småhus, för vilka lån beviljas enligt den nya kungörelsen. Vad angår amorteringsreglerna föreslås, att för det statliga lånet i samtliga fall skall tillämpas fast amortering. För fördjupad lånedel bör ränta och amortering bestämmas så, att de motsvarar vad låntagaren haft att erlagga om fördjupning ej skett. Av praktiska skäl bör dock sistnämnda regel gälla endast beträffande lånedel i primärlåneläge.

I motionerna I: 428 och II: 509 föreslås att — därest i motionerna framlagt förslag om införande av ett kreditgarantisystem på bostadsområdet inte vinner riksdagens bifall — den övre lånegränsen för friliggande småhus skall fastställas till 90 % av belåningsvärdet oavsett vilken byggherrekategori låntagaren tillhör. För rad- och kedjehus bör däremot, anser motionärerna, gälla samma lånegränser som för flerfamiljshus.

I motionerna I: 426 och II: 511 föreslås att lån till en- och tvåfamiljshus skall återbetalas med fast annuitet. Motionärerna hemställer vidare, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall anhålla att förhandlingar upptages med vederbörliga kreditinrättningar i syfte att genomföra annuitetssystem också i fråga om sekundärlån avseende sådana hus samt att, om detta resultat ej kan nås, återbetalningsreglerna för statslån till ifrågavarande hus utformas så att lånen blir ränte- och amorteringsfria under första året, varefter genom jämna höjningar av annuiteten under andra t. o. m. femte åren annuiteten skall få sådan storlek att lånet slutamorteras inom 30 år. Motionärerna har vidare föreslagit, att statliga kreditgarantier så snart som möjligt dock tidigast den 1 januari 1963 skall införas för sekundärlån till en- och tvåfamiljshus. Slutligen har motionärerna yrkat, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om en utredning angående inkomstprövat stöd till småhusbyggandet.

I motionerna I: 435 och II: 507 föreslås att statslån för en- och tvåfamiljshus, såvitt avser enskild småhusbyggare, skall kunna beviljas intill 95 % av belåningsvärdet.

I motionerna I: 265 och II: 333 yrkas att bestämmelsen om maximiyta för lån till småhus skall utmönstras ur låneförfattningen. Även i motionerna I: 428 och II: 509 förordas en sådan ändring i lånevillkoren.

I motionen II: 602 föreslås att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall hemställa om utredning angående tilläggsån för barnfamiljer. Förslaget syftar till att underlätta för barnfamiljerna att förvärva småhus.

Utskottet delar departementschefens uppfattning att reglerna om statliga bostadslån bör vara så utformade, att olika bostadsformer blir såvitt möjligt likformigt behandlade i lånehanseende. De av departementschefen föreslagna jämkningarna i nu gällande lånebestämmelser synes i allt väsentligt leda till en ensartad lånebehandling av småhus och flerfamiljshus. Då sammanförandet av bestämmelserna i en gemensam författning dessutom innebär en administrativ förenkling, tillstyrker utskottet departementschefens förslag om gemensamma lånebestämmelser.

Förslaget innebär bl. a., att de bestämmelser i fråga om lånets övre gräns, som nu gäller i fråga om lån till flerfamiljshus, blir tillämpliga också vid långivning till småhus. Utskottet finner inte skäl föreligga att i fråga om friliggande småhus förorda avvikande regler i detta hänseende och kan därför ej biträda det i motionerna I: 428 och II: 509 framställda yrkandet om att en övre lånegräns vid 90 % av belåningsvärdet skall gälla alla lån för dylika hus oavsett byggherrekategori. Ej heller kan utskottet ansluta sig till yrkandet i motionerna I: 435 och II: 507 om en höjning av övre lånegränsen för småhus, såvitt avser enskilda småhusbyggare.

Vad gäller amorteringsreglerna för lånen finner utskottet i likhet med departementschefen, att likformighet i lånebehandlingen även i detta avseende är motiverad. Kapitalåterbetalning med fast amortering innebär vis-

serligen, att låntagarens årliga utgifter för ränta och amortering under de första åren blir något högre än vid betalning i form av fast annuitet. Skillnaden synes dock ej vara så väsentlig, att den bör utgöra anledning till en särbehandling i amorteringshänseende av lån till enskilda småhusägare. Såsom departementschefen framhållit kompenseras den större kostnaden av de ökade ränteeftergifter, som enligt departementschefens förslag skall tillkomma dem som erhåller lån för småhus enligt de nya bestämmelserna.

Utskottet avstyrker sålunda vad i motionerna I: 426 och II: 511 har föreslagits om återbetalning av vissa småhuslån med fast annuitet. Utskottet kan inte heller ansluta sig till det i motionerna framförda förslaget om utredning angående övergång till annuitetssystem för sekundärlån.

I anledning av förslaget i samma motioner om kreditgarantier för sekundärlån till småhus får utskottet hänvisa till vad i det föregående anförts om övergång till ett kreditgarantisystem.

I propositionen förutsattes att bestämmelsen om maximiyta (125 m²) alltjämt skall utgöra särskilt villkor för lån till småhus. Denna fråga behandlades av riksdagen senast år 1960. Utskottet anförde därvid (utl. 1960: 50), att vissa skäl talade för ett slopande av bestämmelsen om maximiyta. Utskottet ansåg likväl, att den borde bibehållas tills vidare.

Utskottet yttrade bl. a. att, så länge staten lämnade betydande subventioner i form av ränteeftergifter och låg ränta på egnahemslånet, det inte vore utan vidare givet, att det statliga stödet skulle kunna utgå till hur stora hus som helst. Samtidigt uttalade sig emellertid utskottet för att föreskrifterna om regeln tillämpning borde jämkas för att ge utrymme för en mera rättvis bedömning av låneärendena. Uttalandet godkändes av riksdagen.

Ifrågavarande tillämpningsföreskrifter har därefter jämkats i överensstämmelse med riksdagens beslut. Av bostadsstyrelsens anslagsframställning, som även har åberopats i motionerna I: 265 och II: 333, framgår att regeln om maximiyta även efter sålunda vidtagen jämkning är svår att tillämpa på ett sätt som leder till rimliga och rättvisa resultat. Enligt vad styrelsen anför har maximeringen av lägenhetsytan stundom lett till att husen fått en olämplig utformning.

Vad bostadsstyrelsen anför om maximoregeln effekt talar för att regeln utmönstras ur lånebestämmelserna. Härför talar även önskvärdheten att uppnå fullständigare likformighet för flerfamiljshus och småhus i fråga om lånevillkoren. Lån för flerfamiljshus är nämligen inte förbundna med något villkor om maximiyta i lägenheterna. Utskottet vill vidare erinra om, att värdet av de subventioner, som de boende tillföres genom statslånen, begränsas av bestämmelserna om högsta belåningsvärde. Låntagare som uppför hus med större bostadsyta än 125 m² får på grund därav inte större subventioner än andra.

Under åberopande av det anförda förordrar utskottet, att bestämmelsen om maximiyta för lägenhet i småhus, vartill statslån beviljas, skall utgå.

Vad utskottet sålunda anfört synes böra bringas till Kungl. Maj:ts kännedom.

Med anledning av förslaget om tilläggsån för barnfamiljer vill utskottet erinra om, att de ursprungliga bestämmelserna om högsta belåningsvärden för småhus innebar, att för barnfamiljer medgavs högre belåningsvärde än för andra lånsökande. Denna regel borttogs sedermera, främst därför att det ansågs mindre tilltalande från bl. a. rättvisesynpunkt att bestämma långivningens storlek med hänsyn till låntagarens familjeförhållanden vid tidpunkten för ansökan om lån.

Nu föreliggande förslag avser i sak en differentiering av lånets övre gräns efter antalet barn i familjen när lån sökes. Utskottet hyser förståelse för motionärernas syfte men kan med hänsyn till erfarenheterna av den tidigare differentieringen av belåningsvärden inte förorda förslaget. Det stöd barnfamiljerna behöver för att kunna efterfråga rymliga bostäder av god kvalitet bör enligt utskottets mening ges i form av löpande bidrag till bostadskostnaderna. Av i huvudsak samma skäl kan utskottet ej heller ansluta sig till förslaget i motionerna I: 426 och II: 511 om utredning angående inkomstprövat stöd för småhusbyggandet.

I motionerna I: 428 och II: 509 föreslås att *räntan* på egnahemslån och förbättringslån avseende hus, som påbörjats fr. o. m. den 1 januari 1958 skall för tid fr. o. m. den 1 januari 1962 utgöra 5 %. I samma motioner yrkas att tertiärlån mellan 70 och 85 % av belåningsvärden för hus, påbörjade fr. o. m. den 1 januari 1958, skall för tid fr. o. m. den 1 januari 1962 förräntas efter en räntesats av 5,5 % samt att ifrågavarande lån, till den del de överstiger 85 % skall löpa med 6 % ränta. Motionärerna har vidare föreslagit att — därest i motionerna framlagt förslag om införande av ett kreditgarantisystem på bostadsområdet ej vinner riksdagens bifall — vid utgivande av statliga bostadslån en förvaltningsavgift av 0,5 % skall uttagas i samband med lånets utbetalande.

Nuvarande räntesats för egnahemslån och tertiärlån gäller fr. o. m. den 1 januari 1958. Räntan för förbättringslån fastställdes senast att gälla fr. o. m. den 1 januari 1959. Statens genomsnittliga kostnader för upplåningen har därefter stigit. Den subvention som kommer de boende till del på grund av att räntan på de statliga bostadslånen understiger den ränta staten själv erlägger har därför ökat något sedan nuvarande ränta på bostadslånen bestämdes.

Samtidigt härmed har bostadskostnaderna stigit, bl. a. till följd av ökade byggnadskostnader. En drastisk försämring av finansieringsbetingelserna för nytillkommande hus kan därför befaras hämma bostadsbyggandet. Enligt utskottets mening bör nivån för såväl räntorna på de statliga lånen som garanterade räntor på underliggande lån ägnas fortlöpande uppmärksamhet. Jämknings i dessa räntesatser både uppåt och nedåt kan bli motiverade. Som riktpunkt bör dock alltjämt gälla att staten bör åtaga sig att bereda de

boende ett visst skydd mot tillfälligt höga räntor. Ett sådant skydd torde ha stor betydelse som medel att trygga en hög och jämn bostadsproduktion.

Departementschefen har i annat sammanhang förutskickat, att en höjning av nivån för de garanterade räntorna på underliggande lån kan bli aktuell. Då försiktighet bör iakttagas i fråga om ändringar i finansieringsvillkoren för bostäder, anser utskottet det inte gärna kunna komma i fråga att samtidigt höja räntan på de statliga lånen. Utskottet avstyrker därför ifrågavarande motionsyrkanden.

I fråga om *lånens storlek och amorteringstid* föreslås i motionerna I: 428 och II: 509 att — därest i motionerna framlagt förslag om en övergång till kreditgarantisystem på bostadsområdet ej bifalles av riksdagen— tertiärlån, till vilka tillstånd lämnas tidigast den 1 juli 1962, skall beviljas upp till 85 % av den totala produktionskostnaden mot enbart inteckningssäkerhet, oavsett förvaltningsformerna, upp till 95 % för s. k. allmännyttiga bostadsföretag mot kommunal borgen och upp till 90 % för kooperativa och enskilda företag mot borgen av kommun, industriföretag eller annat företag av motsvarande ekonomisk styrka, samt till den del de överstiger 85 % av belåningsvärdet amorteras på 25 år.

I motionerna I: 434 och II: 514 föreslås att tertiärlånets övre gräns för fastigheter, som påbörjas efter den 1 juli 1962, skall vara 97 % för företagsformer, som nu får låna till 100 %, samt 92 % för kooperativa företag, som nu får låna till 95 %.

I motionerna I: 427 och II: 510 föreslås att tertiärlån, såvitt avser enskild låntagare, fr. o. m. den 1 juli 1962 må beviljas upp till högst 90 % av belåningsvärdet och i övrigt på nu gällande grunder. Motionärerna har vidare föreslagit, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall hemställa om skyndsamt utredning av frågan om införande av enhetliga låneregler för enskilda, kooperativa och allmännyttiga bostadsföretag samt kommuner.

Frågan om ändringar i reglerna om övre lånegräns för olika kategorier av låntagare har tidigare prövats av riksdagen. Utskottet har därvid avstyrkt motionsyrkanden om dylika ändringar. Vid frågans behandling förra året anförde utskottet (utl. 1961: 53), att ett godtagande av den föreslagna minskningen av tertiärlånen för allmännyttiga och kooperativa företag skulle innebära risk för störningar i bostadsbyggandet. Detta uttalande äger alltså giltighet. Utskottet avstyrker därför ifrågavarande yrkanden i motionerna I: 428 och II: 509 samt I: 434 och II: 514. Utskottet kan ej heller biträda det i motionerna I: 427 och II: 510 framförda yrkandet om höjning av den övre lånegränsen för enskilda byggnadsföretagare.

Såsom utskottet förut anförts torde bostadsbyggandets finansiering från mera allmänna synpunkter komma att omprövas sedan bostadsbyggnadsutredningens pågående arbete slutförts. Det kan därvid även bli anledning att närmare pröva frågan om de statliga lånen storlek. I avvaktan därpå anser sig utskottet ej böra förorda det i motionerna I: 427 och II: 510 fram-

ställda förslaget om utredning angående enhetliga låneregler för olika kategorier av byggherrar.

I propositionen förutskickas en utredning angående de statliga *förbättringslånen*. Syftet med utredningen skall bl. a. vara att pröva om de byggnadsändamål, som nu tillgodoses med förbättringslån, i framtiden bör inrymmas bland de objekt, för vilka bostadslån enligt den blivande gemensamma låneförfattningen skall komma i fråga. Dessutom skall övervägas om den kapitalsubvention, som ingår i förbättringslångivningen, kan ersättas av stöd i annan form.

I motionerna I: 427 och II: 510 föreslås att räntefri stående del av förbättringslån fr. o. m. den 1 juli 1962 må beviljas då den beskattningsbara inkomsten ej överstiger 7 000 kr.

I avvaktan på resultatet av den utredning departementschefen omnämnt och som numera har påbörjats är utskottet ej berett att förorda någon ändring i nu gällande regler för förbättringslån, varför motionsyrkandena avstyrkes.

I motionerna I: 434 och II: 514 hemställs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall giva till känna vad i motionerna anförts beträffande åtgärder för att främja sanering genom *ombyggnad av äldre flerfamiljshus*.

Utskottet vill erinra om, att departementschefen föreslagit vissa ändringar i gällande villkor för lån till ombyggnad. Sålunda skall i framtiden lån för ombyggnad av såväl flerfamiljshus som småhus kunna beviljas därest ombyggnaden ger ett resultat, som är i huvudsak likvärdigt med nybyggnad samt ombyggnadsarbetena ej är att anse som ringa. Departementschefen har vidare anført, att kraven på ett med nybyggnad likvärdigt resultat i första hand bör avse utrustningsstandarden, medan kraven på lägenheternas planlösning och storlek får jämkas med hänsyn till de faktiska förutsättningarna för ändringar i dessa hänseenden.

De av departementschefen framförda förslagen, vilka utskottet tillstyrkt i det föregående, synes innebära att motionärernas syfte i huvudsak blir tillgodosett såvitt angår reglerna för de statliga lånen. Utskottet har vidare erfarit, att en av Näringslivets bostadsutredning avgiven framställning rörande de spörsmål motionärerna i övrigt berör är föremål för Kungl. Maj:ts prövning. Utskottet anser därför inte någon framställning till Kungl. Maj:t i ämnet påkallad, varför motionsyrkandet avstyrkes.

I motionen II: 334 hemställs att riksdagen måtte besluta höja *belåningsvärdet* för hobbylokaler. Motionärerna anför också, att låntagare som så önskar bör ha möjlighet att fördela kapital- och driftkostnader för hobbylokaler på hyrorna för de lägenheter, som ingår i ett bostadsprojekt.

Utskottet finner det angeläget, att tillkomsten av erforderliga fritidslokaler för de boende inte hämmas genom en för snäv behandling av sådana lokaler vid långivningen. Enligt vad utskottet inhämtat är en framställning om sådana ändringar i lånereglerna, som motionärerna avser, för närvaran-

de beroende av Kungl. Maj:ts prövning. Då det bör ankomma på Kungl. Maj:t att pröva möjligheterna att genom ändringar i tillämpningsföreskrifterna tillgodose ifrågavarande önskemål, kan utskottet ej tillstyrka motionsförslaget.

I motionen II: 407 föreslås tillskapande av en möjlighet att i samband med *ägarbyte* lämna statliga lån även till vissa äldre fastigheter utan behov av större omedelbar reparation.

Utskottet vill erinra om att departementschefen i propositionen redovisar sina ställningstaganden till vissa förslag om bostadssparande, vilka framlagts av utredningen om sparstimulerande åtgärder. Utredningen föreslog bl. a. införande av statlig kreditgaranti vid förvärv av äldre egnahem. Departementschefen anför härom, att ifrågavarande förslag mött så starka erinringar under remissbehandlingen, att han inte ansett sig böra förordadess genomförande.

Utskottet delar departementschefens uppfattning och finner sig därför ej heller böra tillstyrka förevarande motionsyrkande.

I propositionen redovisas två av 1957 års studentbostadsutredning framlagda förslag rörande *stödet för studentbostäder*. Förslagen innebär, att sådant stöd skall kunna utgå även till studerande vid högre konstnärliga utbildningsanstalter samt att villkoret om kommunal upplåtelse av tomt skall ersättas med krav på ett kommunalt bidrag med 600 kr. per studentrum. Departementschefen tillstyrker det förra förslaget men anser sig inte böra förordad det senare. Som skäl anföres att nuvarande bestämmelser om kommunal subvention inte synes ha gett upphov till några väsentliga olägenheter.

1957 års studentbostadsutrednings förslag om enhetligt belopp för kommunal subvention motiverades främst med att ändringen skulle möjliggöra större hänsynstagande till en från studiesynpunkt ändamålsenlig lokalisering av studentbostäder. Enligt utskottets mening kan den av utredningen förordade ändringen dessutom antagas medföra ett ökat intresse för studentbostadsbyggande från berörda kommuners sida. Utskottet förordar för den skull den av utredningen föreslagna ändringen, som innebär att den kommunala subventionen bestämmes till 600 kr. per studentrum. I övrigt har utskottet intet att erinra mot vad departementschefen anført.

Vissa äldre lån. I motionerna I: 434 och II: 514 samt I: 428 och II: 509 föreslås att *räntefria stående delar av egnahemslån*, som beviljats under tiden 1948—1 juli 1953, skall fr. o. m. den 1 juli 1962 förräntas och amorteras till hälften av det beviljade beloppet efter en räntesats av 4 % och med en amorteringstid av 25 år.

Frågan om förräntning och amortering av de räntefria stående delarna av äldre egnahemslån behandlades senast vid förra årets riksdag. Utskottet anförde därvid bl. a. (utl. 1961: 53), att någon slutlig ställning till denna fråga

inte borde tagas förrän huvuddelen av ifrågavarande lånedelar utestått i tio år.

Utskottet finner inte anledning till ändrat ställningstagande och avstyrker därför yrkandet i motionerna.

I motionerna I: 428 och II: 509 föreslås att de *tillägglån*, som enligt beslut av 1953, 1957 och 1959 års riksdagar gjorts amorteringspliktiga, skall för tid fr. o. m. den 1 januari 1962 förräntas efter en räntesats av 5,5 %. I samma motioner föreslås att de tillägglån, som avser hus påbörjade före den 1 januari 1958, skall till den del de inte på grund av tidigare riksdagsbeslut redan är amorteringspliktiga bli ränte- och amorteringspliktiga fr. o. m. den 1 juli 1962 efter en räntesats av 5,5 % och med en amorteringstid av 25 år.

Frågan om ränta och amorteringstid för uppsagda tillägglån behandlades vid förra årets riksdag i samband med att Kungl. Maj:t föreslagit förräntning av vissa tidigare återkrävda tillägglån. Utskottet finner inte anledning att nu ompröva frågan. Utskottet avstyrker alltså förevarande yrkande om ändrad räntesats för ifrågavarande lån. Spörsmålet om återbetalning av de tillägglån, vilka fortfarande är ränte- och amorteringsfria, har betydelse för hyresnivån i de berörda husen. Hyresnivån torde även komma att påverkas av den förestående omprövningen av räntesubventionerna i äldre hus. Utskottet kan därför ej tillstyrka att ytterligare tillägglånebelopp nu återkräves.

Ränteeftergifter m. m. Departementschefen anför, att en av bostadsstyrelsen företagen undersökning av hyresnivån i hus av olika ålder aktualiserar en omprövning av nivåerna för den garanterade räntan i äldre årgångar av hus. Frågan härom bör bedömas i anslutning till en förestående översyn av bostadsstödet åt barnfamiljerna.

I motionerna I: 434 och II: 514 föreslås, att den garanterade räntan för primärlån höjes från 4,5 till 5,5 % för hus uppförda före 1951, från 4 till 4,75 % för hus uppförda 1951—1952, för hus uppförda 1953—1957 från 3,5 till 4,25 % och för senare färdigställda hus från 3,5 till 3,75 %, samt för sekundärlån i motsvarande grad. Motionärerna hemställer vidare, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall begära förslag till nästa års riksdag angående en omläggning av lånevillkoren innebärande att räntesubventionerna ersättes med ett enhetligt schablonbidrag.

I motionerna I: 428 och II: 509 föreslås att räntegarantien skall upphöra då den tidigare fastställda giltighetstiden å tio år utgått. Motionärerna föreslår därjämte, att räntegaranti, avseende räntor å underliggande lån, som hänför sig till tiden fr. o. m. den 1 januari 1962, skall grundas på en räntesats av 5 % vad avser hus påbörjade före den 1 januari 1958 och en räntesats av 4,5 % vad avser senare påbörjade hus.

I motionerna I: 427 och II: 510 föreslås fastställande av den garanterade

räntan till vissa i motionerna närmare angivna räntesatser att gälla fr. o. m. den 1 januari 1962. Motionärerna föreslår vidare, att riksdagen skall i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att en plan rörande avveckling av de generella bostadssubventionerna inom en tidsperiod om 3—5 år förelägges 1963 års riksdag samt att i samband därmed förslag angående förbättring av det ekonomiska stödet till inkomstsvaga grupper likaledes framlägges.

Enligt vad utskottet inhämtat pågår inom socialdepartementet en översyn av bostadsstödet åt barnfamiljerna. Den av departementschefen förutskickade omprövningen av nivåerna för den garanterade räntan torde äga rum i samband därmed. Med hänsyn till pågående utredning kan utskottet ej tillstyrka de föreslagna ändringarna av ifrågasvarande räntesatser. Det synes ej heller påkallat att hos Kungl. Maj:t göra framställning om en plan angående avveckling av de generella subventionerna.

I enlighet med det anförda avstyrker utskottet förevarande yrkanden i motionerna I: 434 och II: 514, I: 428 och II: 509 samt I: 427 och II: 510.

Bostadsrabatter. I propositionen föreslås att de för *familjebostadsbidrag* gällande inkomststrecken för helt och reducerat bidrag till familjer med två eller flera barn höjes med 1 000 kr. Vidare föreslås att bidrag i fortsättningen skall beviljas endast om lägenheten är minst så stor, att antalet boende per rum, köket oräknat, är högst två personer. Undantag från denna regel bör dock kunna göras i fråga om familjer med särskilt många barn. Gällande villkor om högsta tillåtna lägenhetsyta föreslås slopat.

I detta sammanhang anför departementschefen, att det mot bakgrund av den alltjämt kvardröjande trångboddheten bland barnfamiljerna bör undersökas, om inte bidragen genom en annan utformning kan göras till ett mera verksamt medel i strävan att stimulera barnfamiljerna att skaffa sig tillräckliga bostadsutrymmen. Departementschefen anför vidare, att åtskilliga skäl talar för att bidragen ges en mera generell räckvidd än de nu har. Bl. a. ifrågasättes om de motiv, som föranlett inkomstprövning av bidragen, alltjämt äger giltighet. Departementschefen anser skäl föreligga att pröva hur de generella subventioner, som äsyftar en allmän sänkning av hyresnivån, bör avvägas mot bostadsbidrag av mera direkt efterfrågestödjande art. En utredning om familjebostadsbidragens utformning samt frågan om kvarstående generella subventioner i form av ränteeftergifter avses därför komma till stånd.

I motionerna I: 434 och II: 514 föreslås att familjebostadsbidragens belopp skall fr. o. m. den 1 juli 1962 höjas enligt ett i motionerna framlagt förslag ävensom att samtliga inkomststreck för familjebostadsbidrag skall höjas med 1 000 kr.

I motionerna I: 138 och II: 170 föreslås att samtliga inkomststreck för familjebostadsbidrag skall höjas med 1 000 kr.

Utskottet tillstyrker departementschefens förslag angående ändringar i

de bidragsvillkor, som avser bostadens storlek. Utskottet kan vidare godtaga den av departementschefen föreslagna höjningen av inkomststrecken. I likhet med motionärerna finner utskottet emellertid skäl föreligga för en höjning med 1 000 kr. av gällande inkomststreck även för förhöjda bidrag samt för bidrag till ettbarnfamiljer. Utskottet tillstyrker sålunda de förslag här- om, som framställts i motionerna I: 434 och II: 514 samt I: 138 och II: 170, dock att de ändrade bestämmelserna, såsom departementschefen förutsatt, bör gälla fr. o. m. den 1 januari 1963. Ändringen torde, enligt vad utskottet erfarit, inte påkalla någon höjning av anslaget.

I avbidan på den översyn av bidragssystemet, som departementschefen omnämnt, synes någon ändring av bidragens belopp ej böra företagas. Yr- kandet härom i motionerna I: 434 och II: 514 avstyrkes därför.

I motionerna I: 428 och II: 509 föreslås att *pensionärsbostadsbidrag* skall utgå, där bostaden är inrymd i hus färdigställt tidigast den 1 januari 1942, därest bostaden uppfyller nu gällande standardkrav.

I motionerna I: 425 och II: 512 föreslås att pensionärsbostadsbidrag enligt i motionerna angivna grunder må beviljas även i fall då lägenheten är inrymd i hus, för vilket statligt bostadslån eller ränteeftergift ej beviljats och utan avseende vid tidpunkten för lägenhetens färdigställande samt även i fall då pensionären är ägare till den fastighet, i vilken bostaden är inrymd. Motionärerna föreslår dessutom att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall anhålla om skyndsamt utredning rörande pensionärernas bostads- försörjning enligt i motionerna angivna riktlinjer.

Utskottet vill erinra om att chefen för socialdepartementet nyligen har tillkallat en utredningsman med uppgift att utreda och framlägga förslag rörande en omläggning av statens stöd för bostadsförbättringar m. m. Vid utredningen skall bl. a. övervägas, om det stöd till åldringarnas bostadsför- sörjning, som för närvarande utgår i form av en till förbättringslån knuten kapitalsubvention, kan avlösas med löpande bidrag. Enligt direktiven skall utredningsmannen pröva om villkor och förutsättningar för pensionärsbo- stadsbidrag kan ändras så, att de tillgodoser detta syfte såvitt gäller pensio- närer. I direktiven anföres också, att pensionärsbostadsbidragens storlek samt grunderna för prövning av bidragsrätten ävensom för bidragens dif- ferentiering med hänsyn till kommunernas skatteunderlag kan behöva över- vägas vid utredningen.

Med hänsyn till innehållet i direktiven för den tillkallade utredningen anser sig utskottet ej böra biträda utredningsyrkandet i motionerna I: 425 och II: 512. I avvaktan på utredningsresultatet bör ej heller de nu gällande villkoren för pensionärsbostadsbidrag ändras. Utskottet avstyrker därför de förslag, som i sådant syfte framställts i nyssnämnda motioner samt i motio- nerna I: 428 och II: 509.

Av Kungl. Maj:t framlagda förslag beträffande grunderna för låne- och bidragsverksamheten, vilka inte upptagits till behandling i det föregående, har inte givit utskottet anledning till särskilt yttrande.

Medelsbehovet för låne- och bidragsverksamheten. Enligt Kungl. Maj:ts beräkning av medelsbehovet för budgetåret 1962/63 bör anslaget till *Ränteftergifter å vissa bostadslån m. m.* uppföras med 300 000 000 kr.

I motionerna I: 428 och II: 509 föreslås att anslaget anvisas med 105 000 000 kr., och i motionerna I: 427 och II: 510 yrkas att anslaget uppföres med 225 000 000 kr. I motionerna I: 434 och II: 514 föreslås att riksdagen vidtar den ändring av anslagsbeloppet, som föranledes av motionärernas yrkanden.

Motionsyrkandena är betingade av förslag om ändring i bestämmelserna om ränteftergift. Enär utskottet i det föregående har avstyrkt dessa förslag, ansluter sig utskottet till Kungl. Maj:ts beräkning av medelsbehovet.

Med utgångspunkt från de förut nämnda antagandena beträffande bostadsbyggandets storlek föreslår Kungl. Maj:t att ramen för *preliminära beslut* om lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande samt från anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande fastställas till resp. 1 120 000 000 kr. och 15 000 000 kr.

I motionerna I: 428 och II: 509 föreslås att — därest i motionerna framlagt förslag om övergång till ett kreditgarantisystem på bostadsområdet inte vinner riksdagens bifall — ramen för *preliminära beslut* om lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, fastställas till 1 050 000 000 kr., medan nämnda ram i motionerna I: 264 och II: 335 föreslås fastställd till 1 184 000 000 kr.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts beräkning av låneramarna och avstyrker berörda motionsyrkanden.

Kungl. Maj:t har föreslagit att till *Lånefonden för bostadsbyggande* för nästa budgetår anvisas ett investeringsanslag av 740 000 000 kr.

I motionerna I: 428 och II: 509 föreslås, som följd av det i samma motioner framlagda förslaget om övergång till ett kreditgarantisystem, att något anslag till lånefonden inte skall anvisas.

I motionerna I: 264 och II: 335 föreslås att anslaget uppföres med 806 000 000 kr.

Under återopande av sina förut redovisade ställningstaganden till frågan om bostadsbyggandets storlek och finansieringsvillkor biträder utskottet Kungl. Maj:ts förslag och avstyrker motionsyrkandena.

Den bostadspolitiska organisationen: Anslag till bostadsstyrelsen och länsbostadsnämnderna. I fråga om *handläggningen av låne- och bidragsärenden* föreslås i statsverkspropositionen bl. a. en fullständig utflyttning till länsbostadsnämnderna av egnahems- och förbättringslångivningen samt tertiärlångivningen. Även låneärenden avseende studentbostäder föreslås utflyttade till länsbostadsnämnderna liksom granskningen av kommunernas beslut om familjebostadsbidrag.

I motionerna I: 433 och II: 504 föreslås att bostadsstyrelsen även i fortsättningen skall behandla studentbostadsärenden.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag till utflyttning av låne- och bidragsärenden från bostadsstyrelsen till länsbostadsnämnderna, vilket innebär ett fullföljande av de riktlinjer för den bostadspolitiska verksamheten som statsmakterna tidigare utstakat. Berörda motionsyrkande avstyrkes.

I statsverkspropositionen framlägges förslag till ny organisation för bostadsstyrelsen. Enligt förslaget skall hos bostadsstyrelsen finnas fem byråer: kanslibyrån, låne- och bidragsbyrån, planeringsbyrån, tekniska byrån och värderingsbyrån. Antalet tjänster i styrelsens organisation minskas med 52. Därjämte skall enligt förslaget ett flertal tjänster uppflyttas i lönegrad. I anledning av ett förslag av bostadspolitiska organisationskommittén om beskärning av bostadsstyrelsens direktivrätt anför departementschefen, att styrelsen måste ha sådana befogenheter att en verklig ledning kan utövas.

I fråga om länsbostadsnämnderna föreslås 38 nya tjänster, varjämte ett antal lönegradsuppflyttningar förordas.

I motionerna I: 428 och II: 509 föreslås att bostadsstyrelsens organisation får ungefär den omfattning som angavs av bostadspolitiska organisationskommittén. Verket skulle härigenom få två byråer. En mycket betydande reduktion av antalet befattningshavare synes motionärerna starkt motiverad. Motionärerna föreslår, att en särskild delegation tillsättes för att — efter förhandlingar med vederbörande personalorganisationer — utarbeta och framlägga förslag rörande personalbehovet och personaluppsättningen inom verket. Motionärerna anför därjämte, att det är nödvändigt, att bostadsstyrelsens direktivrätt begränsas så långt detta är praktiskt möjligt och överföres till Kungl. Maj:t. Vidare föreslås i motionerna dels ändringar i de av Kungl. Maj:t förordade avlöningsstaterna för bostadsstyrelsen och länsbostadsnämnderna, dels att till bostadsstyrelsens avlöningar och omkostnader anvisas resp. 3 278 000 kr. och 450 000 kr., dels ock att till länsbostadsnämndernas avlöningar och omkostnader anvisas resp. 5 448 000 kr. och 701 000 kr.

Utskottet biträder departementschefens förslag beträffande ny organisation för bostadsstyrelsen. Vad i motionerna I: 428 och II: 509 anföres om en begränsning av bostadsstyrelsens direktivrätt kan utskottet ej ansluta sig till. I likhet med departementschefen anser utskottet, att det bostadspolitiska centralorganet måste vara utrustat med sådana befogenheter, att en verklig ledning av den bostadspolitiska verksamheten kan utövas.

Vidare godtager utskottet vad Kungl. Maj:t föreslagit i fråga om länsbostadsnämndernas organisation. Utflyttningen av ärenden till de största städerna kan påkalla en omprövning av antalet ledamöter i dessa nämnder. Vad gäller nämnden i Göteborgs och Bohus län kan även frågan om stationeringsorten förtjäna övervägas. Enligt utskottets mening bör det ankomma på Kungl. Maj:t att besluta härom efter prövning av vad ändringarna i dessa nämnders arbetsuppgifter bör föranleda i berörda hänseenden.

Utskottet godtager Kungl. Maj:ts förslag beträffande anslaget till bo-

stadsstyrelsens och länsbostadsnämndernas avlöningar och omkostnader. Ifrågavarande motionsyrkanden avstyrkes.

Vad departementschefen i förevarande sammanhang i övrigt anfört och föreslagit har ej givit utskottet anledning till erinran eller särskilt yttrande.

Hemställan. Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen må

1. beträffande bostadsbyggandets omfattning med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 264 och II: 335, I: 428 och II: 509 samt I: 434 och II: 514, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

2. beträffande bostadsbyggandets inriktning med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom i anledning av motionerna I: 406 och II: 490, I: 434 och II: 514 samt II: 334, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

3. beträffande planering av bostadsförsörjningen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 434 och II: 514, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

4. avslå i motionerna I: 427 och II: 510, I: 428 och II: 509 samt I: 434 och II: 514 framställda yrkanden angående införande av ett kreditgarantisystem på bostadsområdet;

5. avslå i motionerna I: 427 och II: 510 samt I: 434 och II: 514 framställda yrkanden angående värdebeständiga lån för bostadsbyggandet;

6. avslå i motionerna I: 427 och II: 510 framställt yrkande om utredning angående ändrad utformning av bostadslångivningen;

7. beträffande förskott på statliga lån i syfte att underlätta kommunal markanskaffning i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 428 och II: 509, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

8. avslå i motionerna I: 428 och II: 509 framställt yrkande beträffande viss redovisningsskyldighet för såsom allmännyttiga betecknade bostadsföretag;

9. avslå i motionerna I: 264 och II: 335 samt I: 406 och II: 490 framställda yrkanden angående bostadsbyggnadsutredningens sammansättning och uppdrag;

10. beträffande förenklingar vid handläggningen av ärenden rörande statliga lån och bidrag för bostadsändamål med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motio-

nerna I: 428 och II: 509, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

11. beträffande en för flerfamiljshus och småhus gemensam lånekungörelse med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 426 och II: 511, I: 428 och II: 509 samt I: 435 och II: 507, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

12. beträffande bestämmelsen om maximiyta för lån till småhus med avslag å Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 265 och II: 333 i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;

13. avslå i motionen II: 602 framställt yrkande om utredning angående tillägglån för barnfamiljer;

14. avslå i motionerna I: 426 och II: 511 framställt yrkande om utredning angående inkomstprövat stöd för småhusbyggande;

15. avslå i motionerna I: 428 och II: 509 framställda yrkanden angående räntesatsen för egnahemslån, förbättringslån och tertiärlån;

16. avslå i motionerna I: 428 och II: 509 framställt yrkande angående en särskild förvaltningsavgift å statliga bostadslån;

17. beträffande de statliga bostadslånens storlek och amorteringstid med avslag å motionerna I: 427 och II: 510, I: 428 och II: 509 samt I: 434 och II: 514, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

18. avslå i motionerna I: 427 och II: 510 framställt yrkande angående ändring i grunderna för beviljande av räntefri stående del av förbättringslån;

19. avslå i motionerna I: 434 och II: 514 framställt yrkande angående åtgärder för att främja sanering genom ombyggnad av äldre flerfamiljshus;

20. beträffande långivningen för hobbylokaler med avslag å motionen II: 334, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

21. avslå i motionen II: 407 framställt yrkande beträffande lån till äldre fastigheter i samband med ägarbyte;

22. beträffande stödet för studentbostäder i anledning av Kungl. Maj:ts förslag i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;

23. avslå i motionerna I: 428 och II: 509 samt I: 434 och II: 514 framställda yrkanden angående återkrav av vissa räntefria stående delar av egnahemslån;

24. avslå i motionerna I: 428 och II: 509 framställda yrkanden angående räntesatsen å vissa återkrävda tilläggs lån;

25. avslå i motionerna I: 428 och II: 509 framställda yrkanden om uppsägning av vissa ränte- och amorteringsfria delar av tilläggs lån till förräntning och amortering;

26. beträffande bestämmelserna om ränteeftergift med avslag å motionerna I: 427 och II: 510, I: 428 och II: 509 samt I: 434 och II: 514, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

27. beträffande villkoren för familjebostadsbidrag i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 434 och II: 514, såvitt nu är i fråga, ävensom med bifall till motionerna I: 138 och II: 170, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;

28. avslå i motionerna I: 434 och II: 514 framställt yrkande angående familjebostadsbidragens belopp;

29. beträffande pensionärsbostadsbidragen med avslag å motionerna I: 425 och II: 512 samt I: 428 och II: 509, sistnämnda bägge motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

30. beträffande grunderna för den statliga låne- och bidragsverksamheten till förmån för bostadsförsörjningen, såvitt de ej behandlats under 1.—29., med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och under erinran om vad utskottet anfört godkänna i statsrådsprotokollet över socialärenden för den 3 januari 1962 förordade ändringar;

31. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 427 och II: 510, I: 428 och II: 509 samt I: 434 och II: 514, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Ränteeftergifter å vissa bostadslån m. m.* för budgetåret 1962/63 å driftbudgeten under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 300 000 000 kr.;

32. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 434 och II: 514, såvitt nu är i fråga, till *Bostadsrabatter* för budgetåret 1962/63 å driftbudgeten under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 150 000 000 kr.;

33. till *Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet* för budgetåret 1962/63 å driftbudgeten under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 15 000 000 kr.;

34. till *Bidrag till viss upplysningsverksamhet rörande byggnadstekniska frågor* för budgetåret 1962/63 å driftbudgeten under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 25 000 kr.;

35. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 264 och II: 335 samt I: 428 och II: 509, samt-

liga motioner såvitt nu är i fråga, medgiva, att under budgetåret 1962/63 preliminära beslut om lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 1 120 000 000 kr.;

36. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 264 och II: 335 samt I: 428 och II: 509, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Lånefonden för bostadsbyggande* för budgetåret 1962/63 å kapitalbudgeten under statens utlåningsfonder anvisa ett investeringsanslag av 740 000 000 kr.;

37. till *Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien* för budgetåret 1962/63 å kapitalbudgeten under statens utlåningsfonder anvisa ett investeringsanslag av 1 000 kr.;

38. medgiva att under budgetåret 1962/63 preliminära beslut om lån, som skall utgå från anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 15 000 000 kr.;

39. till *Räntefria lån till bostadsbyggande* för budgetåret 1962/63 å kapitalbudgeten under fonden för låneunderstöd anvisa ett investeringsanslag av 18 000 000 kr.;

40. beträffande handläggningen av låne- och bidragsverksamheten för bostadsändamål med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 433 och II: 504 godkänna vad utskottet anfört;

41. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för bostadsstyrelsen, som föranledes av vad departementschefen i statsrådsprotokollet över socialärenden för den 3 januari 1962 förordat;

42. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 428 och II: 509, såvitt nu är i fråga,

a) godkänna följande avlöningsstat för bostadsstyrelsen. att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 129 500
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	30 300
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ...	2 202 400
4. Ersättningar till experter och sakkunniga, <i>förslagsvis</i>	85 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	964 200
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	66 600

Summa kr. 4 478 000;

b) till *Bostadsstyrelsen: Avlöningar* för budgetåret 1962/63 å driftbudgeten under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 4 478 000 kr.;

43. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för länsbostadsnämnderna, som föranledes av vad departementschefen i statsrådsprotokollet över socialärenden för den 3 januari 1962 förordat;

44. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 428 och II: 509, såvitt nu är i fråga,

a) godkänna följande avlöningsstat för länsbostadsnämnderna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 129 200
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	127 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ...	3 144 800
4. Ersättningar till experter och sakkunniga, <i>förslagsvis</i>	280 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	1 282 000
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	85 000

Summa kr. 6 048 000;

b) till *Länsbostadsnämnderna: Avlöningar* för budgetåret 1962/63 å driftbudgeten under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 6 048 000 kr.;

45. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 428 och II: 509, såvitt nu är i fråga, till *Bostadsstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 å driftbudgeten under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 850 000 kr.;

46. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 428 och II: 509, såvitt nu är i fråga, till *Länsbostadsnämnderna: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 å driftbudgeten under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 851 000 kr.;

47. till *1960 års bostadsräkning* för budgetåret 1962/63 å driftbudgeten under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kr.;

48. besluta, att i förevarande sammanhang behandlade motioner, till den del de inte blivit under punkterna 1.—47. särskilt berörda, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 20 mars 1962

På statsutskottets vägnar:

ERNST V. STAXÄNG

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Näsström, Boman, Einar Persson, Ivar Johansson, Bergman, Ragnar Bergh, Fritz Persson, Per Jacobsson, fru Wallentheim, herrar Söderberg, Bertil Petersson, Herbert Larsson, Per-Olof Hanson och Nils-Eric Gustafsson; samt

från andra kammaren: herrar Staxäng, Petterson i Degerfors, Karlsson i Olofström, Svensson i Stenkyrka, Almgren, fröken Elmén, herr Andreasson, fru Lewén-Eliasson, herrar Svensson i Ljungskile, Johansson i Norrköping, Carbell, Gustafsson i Skellefteå, Andersson i Knäred, Fagerlund och Källenius.

Reservationer

1) beträffande bostadsbyggandets omfattning

a) av herrar *Ragnar Bergh, Staxäng* och *Källenius*, vilka ansett att *dels* det avsnitt i utskottets yttrande på s. 36, som börjar med »Utskottet anser» och slutar med »utskottets sida», bort ha följande lydelse:

»Å andra sidan anser sig utskottet böra framhålla, att det under efterkrigstiden skett en högst betydande avgång inom det äldre bostadsbeståndet. Såsom erinras i motionerna I: 428 och II: 509 har sålunda enligt 1960 års bostadsräkning under åren 1946—1960 avgått ej mindre än 324 000 bostadslägenheter. Det har under samma tid byggts 822 000 nya bostäder, och nettotillskottet blir därmed 498 000 lägenheter. Detta motsvarar blott 33 000 lägenheter per år, en siffra som enligt utskottets mening är skrämmande låg.

Det finns enligt utskottets mening skäl att mot denna bakgrund ta upp hela den hittills förda bostadspolitiken med dess olika former av statlig reglering till allvarlig prövning. Produktionsökningen i vårt land har under efterkrigstiden varit mycket hög och har lett till en standardökning utan tidigare motstycke. En starkt stigande efterfrågan på såväl kapital- som konsumtionsvaror har kunnat tillgodoses, utom när det gäller ett av de mest primära behoven — det som avser bostaden. Ännu sjutton år efter andra världskrigets slut tvingas stora skaror människor att i årtal stå i bostadskö, bland dem ej minst familjer.

Enligt utskottets uppfattning har detta misslyckande sin grund i att bostadsbyggandet är det område, där fri företagsamhet och konsumenternas valmöjligheter effektivast satts ur spel genom den statliga regleringen. Slutatsen blir då att en återgång till en fri marknad med friare prisbildning, där olika byggnadsföretag får fritt konkurrera och där konsumenten med sin efterfrågan kan styra produktionens omfattning och inriktning, är den enda förutsättning under vilken bostadsbyggandet kan få en sådan omfattning och utformning att bostadsbristen kan hävas.

Med det anförda anser sig utskottet även ha besvarat det uttalande departementschefen gjort angående särskilda bostadstillskott på orter med ett expanderande näringsliv. I en fri marknad erbjuder frågan om bostadsbyggandets lokalisering inga speciella problem.

Utskottet avstyrker härmed de i motionerna I: 434 och II: 514 samt I: 264 och II: 335 framförda yrkandena angående bostadsbyggandets omfattning under nästa budgetår.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»1. beträffande bostadsbyggandets omfattning i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 428 och II: 509 ävensom med avslag å motionerna I: 264 och II: 335 samt I: 434 och II: 514, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;»

b) av herrar *Boman, Per Jacobsson, Per-Olof Hanson, fröken Elmén, herrar Svensson* i Ljungskile och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett att *dels* det avsnitt i utskottets yttrande på s. 36, som börjar med »Bostadsbyggandets omfattning» och slutar med »utskottets sida», bort ha följande lydelse:

»Enligt preliminära uppgifter om bostadsproduktionen år 1961 har antalet färdigställda lägenheter under året överstigit 73 000. Utskottet finner emellertid att även en bostadsproduktion av denna omfattning är otillräcklig. Den alltjämt mångenstädes stora bostadsbristen utgör fortfarande en social nyckelfråga. I de mest utpräglade bristområdena står, som framhålls i motionerna I: 434 och II: 514, stora delar av befolkningen i bostadsköerna. Den långa tidrymd, under vilken detta tillstånd bestått, har skärpt svårigheterna att komma till rätta med många ungdomsproblem, och gjort det omöjligt för många familjer att skapa en god hemmiljö. Näringslivets rekrytering av arbetskraft har också hämmats. Om bostadsbristen blir bestående en lång tid kommer sannolikt såväl dess sociala skadeverkningar som dess nackdelar för näringslivet att tilltaga i accelererat tempo.

Det synes uppenbart att en ytterligare utökning av bostadsbyggandet är nödvändig. Utskottet behandlar i annat sammanhang bostadsbyggandet på längre sikt. För nästa budgetår kan utskottet godtaga de av departementschefen föreslagna ramarna. Utskottet vill emellertid understryka, att om förslaget i motionerna I: 434 och II: 514 angående ändring av lånegränserna, som utskottet i det följande tillstyrker, vinner riksdagens bifall räcker de föreslagna låneramarna för ett bostadsbyggande som med 2 000 å 3 000 lägenheter överstiger den av departementschefen angivna siffran på 75 000 lägenheter. Utskottet utgår ifrån att en ytterligare ökning av bostadsbyggandet skall åstadkommas under därpå följande budgetår.

Med anledning av i motionerna I: 434 och II: 514 anförda skäl vill utskot-

tet särskilt understryka betydelsen av en ökning av bostadsbyggandet inom de områden där bristen är som störst och att hänsyn härtill följaktligen måste tagas vid de statliga lånemedlens fördelning på län och kommuner. Detta är av vikt för rörligheten på arbetsmarknaden och därmed för näringslivets arbetskraftsrekrytering.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»1. beträffande bostadsbyggandets omfattning i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 434 och II: 514 ävensom med avslag å motionerna I: 264 och II: 335 samt I: 428 och II: 509, samlliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;»

c) av herrar *Ivar Johansson, Nils-Eric Gustafsson, Svensson* i Stenkyrka och *Andersson* i Knäred, vilka ansett att det stycke i utskottets yttrande på s. 36, som börjar med »I anledning» och slutar med »under budgetåret», bort ha följande lydelse:

»I anledning av departementschefens uttalande om särskilda bostadstillskott på orter med ett expanderande näringsliv vill utskottet framhålla betydelsen av att den ökning av bostadsbyggandet, som är möjlig att åstadkomma, självfallet bör inriktas på orter där bristen på bostäder är mest framträdande. Då bristen på bostäder emellertid är störst i de stora inflyttningsorterna, vill utskottet framhålla att en aktiv lokaliseringspolitik för att motverka den pågående befolkningskoncentrationen skulle ha en positiv effekt även på bostadsmarknaden. Utskottet förutsätter att befintliga möjligheter till en sådan inriktning av lokaliseringpolitiken tillvaratages. Härigenom skulle bl. a. skapas bättre förutsättningar för småhusbyggandet. Samtidigt vill utskottet framhålla önskvärdheten av att en god produktionsplanering främjas vid lånemedlens fördelning på län och kommuner. Med hänsyn härtill är det av vikt, att kommuner och bostadsproducenter i så god tid som möjligt får besked om vilken tilldelning av bostadslån som kan påräknas under budgetåret.»

2) beträffande bostadsbyggandets inriktning

a) av herrar *Ivar Johansson, Nils-Eric Gustafsson, Svensson* i Stenkyrka och *Andersson* i Knäred, vilka ansett att

dels utskottets yttrande fr. o. m. det stycke på s. 37, som börjar med »Enligt utskottets», t. o. m. det stycke på s. 38, som slutar med »ej erforderlig», bort ersättas med text av följande lydelse:

»I anledning av förevarande motionsyrkanden vill utskottet framhålla att bostadsmiljöfrågorna måste tillmätas synnerligen stor betydelse. I samtliga berörda motioner har framhållits att vissa åtgärder bör kunna vidtagas omedelbart i syfte att främja tillkomsten av goda bostadsmiljöer. Främst

gäller detta ändringar i gällande bestämmelser rörande läneunderlagsberäkningar och finansiering i syfte att främja tillkomsten av fritidsutrymmen m. m. såväl inom- som utomhus. Utskottet vill framhålla att tillräckligt stora friytor med ändamålsenligt anlagda lekplatser, planteringar, biluppställningsplatser och andra dylika anordningar för de boendes nytta och trivsel får anses utgöra en integrerande och väsentlig del av en god bostad. Detta får även anses gälla tillgång till fritidsutrymmen inomhus för gemensam användning. Otvivelaktigt har emellertid under senare år på sina håll förekommit tendenser till en alltför sammanträngd bebyggelse såväl i centrala stadspartier som i ytterområden. Exploateringsekonomiska överväganden har kommit att till men för de boende, inte minst barnfamiljerna, alltför hårt beskära de från bebyggelse fria markytorna. Även behovet av särskilda fritidsutrymmen inomhus har eftersatts i betänklig grad. Utskottet, som finner det synnerligen angeläget att dylika tendenser motverkas, föreslår att riksdagen i anledning av förevarande motionsyrkanden i skrivelse till Kungl. Maj:t anholder att ändringar i gällande bestämmelser rörande läneunderlagsberäkning och finansiering skyndsamt vidtages i enlighet med motionernas syfte. I anledning av vad som i motionen II: 334 yrkats om föreningslivet vill utskottet framhålla att den i motionerna I: 406 och II: 490 påpekade gränsdragningen gentemot allmänna samlingslokaler, nyttjanderättsfrågor m. m. bör uppmärksammas.

I motionerna I: 406 och II: 490 samt II: 334 har även yrkats på utredning rörande bostadsmiljöfrågorna. I de båda förstnämnda motionerna har särskilt påtalats angelägenheten av undersökningar och forskning rörande den framtida bostadsmiljön. I den sistnämnda motionen har särskilt fästs vikt vid en god och trygg utemiljö. Utskottet finner de i motionerna anförda synpunkterna beaktansvärda. Det är av vikt att bästa möjliga underlag skapas för samhälls-, bebyggelse- och bostadsplaneringen. De enskilda kommer i framtiden sannolikt att fästa allt större vikt vid boendemiljön. Bl. a. torde efterfrågan på småhus komma att stiga. Möjligheterna till ökad småhusproduktion måste därför tillvaratagas. Skall de förväntade önskemålen kunna tillgodoses måste utvecklingen och inriktningen av ifrågavarande behov så långt möjligt klarläggas. Bostadsinvesteringarnas varaktighet liksom den bundenhet som följer av upprättade stadsplaner o.d. nödvändiggör ett arbete på lång sikt. Ur denna synpunkt är fortlöpande undersökningar och forskning rörande bostadsmiljön angelägna. Utskottet föreslår därför att de berörda spörsmålen närmare utredes. Utredningsarbetet bör ha till syfte dels att på grundval av nu kända omständigheter upprätta förslag till en mera miljömedveten bostads- och bebyggelsepolitik, dels att upprätta förslag till riktlinjer och former för fortlöpande undersökningar och forskning rörande boendemiljön. Utskottet föreslår att riksdagen i anledning av förevarande motionsyrkanden hos Kungl. Maj:t anholder om sådan utredning.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»2. beträffande bostadsbyggandets inriktning i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 434 och II: 514 ävensom med bifall till motionerna I: 406 och II: 490 samt II: 334, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, anhålla om utredning och förslag rörande dels en mera miljömedveten bostadspolitik, dels ock riktlinjer och former för fortlöpande undersökningar och forskning rörande boendemiljön;»

b) av fru *Lewén-Eliasson*

3) beträffande planering av bostadsförsörjningen

a) av herrar *Ragnar Bergh*, *Staxäng* och *Källenius*, vilka ansett att det stycke i utskottets yttrande på s. 40, som börjar med »I detta» och slutar med »kommunala investeringar», bort ha följande lydelse:

»Uppenbarligen ställer ett ökat bostadsbyggande ytterligare krav på kapitalmarknaden såväl när det gäller byggnadskreditiv som i fråga om slutliga lån för byggnadernas finansiering. Härtill kommer naturligtvis också avsevärda kapitalanspråk särskilt från kommunernas sida, avsedda att täcka de utgifter som måste göras för att tillgodose de nya bostadsområdenas behov av gemensamhetsanordningar, såsom vägar och gator, vatten- och avloppsledningar m. m. Sådana kapitalanspråk kan marknaden, om man vill undvika att eftersätta andra viktiga investeringsbehov, endast tillgodose om den i tillräcklig omfattning tillföres ökat sparande.»

b) av herrar *Boman*, *Per Jacobsson*, *Per-Olof Hanson*, fröken *Elmén*, herrar *Svensson* i Ljungskile och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett att dels utskottets yttrande fr. o. m. det stycke på s. 39, som börjar med »Såsom departementschefen», t. o. m. det stycke på s. 40, som slutar med »kommunala investeringar», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Mot den allvarliga bakgrund som bostadsbristen utgör finner utskottet det väl motiverat att såsom skett i motionerna I: 434 och II: 514, utgå ifrån att målsättningen för bostadsbyggandet vad produktionsökning och produktivitetsförbättring beträffar under 60-talet inte bör sättas nämnvärt lägre än den allmänna framstegstakt som inom OECD angivits som önskvärd för de nord- och västeuropeiska länderna. Detta innebär en produktionsnivå när 70-talet börjar av ca 100 000 lägenheter per år, även om hänsyn tages till att en ökning av lägenheternas storlek bör komma till stånd bl. a. genom en större andel för egna hem, villor och andra småhus.

Utskottet finner de av departementschefen förordade åtgärderna för att stimulera och främja erforderlig planering inom kommunerna vara ett steg i rätt riktning men likväl otillräckliga för att nyssnämnda målsättning skall kunna uppnås. Såväl bostadsstyrelsen som andra statliga organ och kommunerna har behov av en av statsmakterna angiven målsättning på

längre sikt efter vilken planeringsarbetet, omfattande en hel kedja från uppgörandet av stads- och byggnadsplaner fram till utarbetandet av konkreta byggnadsprojekt, kan inriktas. Bostadsstyrelsen kan ej utan kännedom om statsmakternas avsikter beträffande målsättningen för bostadsbyggandet på längre sikt lämna någon tillfredsställande vägledning för kommunerna angående produktionens ungefärliga storlek under t. ex. en framförlliggande femårsperiod.

Beträffande bostadsbyggandets struktur finner utskottet de i motionerna I: 434 och II: 514 anförda synpunkterna värda beaktande. Det måste innebära en allvarlig felinriktning av bostadsbyggandet, om inte detta relativt snabbt bringas att närmare överensstämma med efterfrågans inriktning på villor och andra småhus. Nästan alla andra nord- och västeuropeiska länder uppvisar en andel av nära eller i många fall avsevärt mer än 50 procent för sådana hus. I detta avseende släpar Sverige starkt efter i utvecklingen.

En sådan förändring i bostadsbyggandets struktur kräver emellertid intresse från kommunernas sida. Den förutsätter att det finns exploateringsfärdiga markområden samt ett i viss mån nytänkande när det gäller uppläggning av stads- och byggnadsplaner. En kraftigt ökad bebyggelse av småhus kräver större ytor varför i många fall en bebyggelseplanering som tar hänsyn till de bostadssökandes efterfrågan, måste ske i viss samverkan mellan olika kommuner. Det synes utskottet inte skäligen eller lämpligen att ålägga bostadsstyrelsen hela ansvaret för att alla de åtgärder av vitt skilda slag blir vidtagna, som är erforderliga för att underlätta lösningen av dessa problem. I anslutning till i motionerna framförda tankegångar vill utskottet därför förorda att Kungl. Maj:t tager initiativet till en särskild arbetsgrupp med uppgift för det första att penetrera de frågor som en kraftig förskjutning till småhusbyggandets fördel kommer att ställa, och för det andra förorda de åtgärder, som från statens sida kan vara erforderliga. I en sådan arbetsgrupp bör givetvis, förutom företrädare för bostadsstyrelsen, byggnadsstyrelsen och arbetsmarknadsstyrelsen jämte för övriga statliga organ Kungl. Maj:t kan finna lämpliga, ingå representanter för kommunförbunden.

Sammanfattningsvis vill utskottet i här berörda avseenden förorda:

1) att riksdagen som riktpunkt för en mera långsiktig planering av bostadsbyggandet under 60-talet anger en produktion av ca 100 000 lägenheter per år, varav ca hälften i småhus, som en målsättning att uppnås när 70-talet börjar,

2) att Kungl. Maj:t tillsätter en arbetsgrupp inkluderande representanter för kommunförbunden, bostadsstyrelsen, byggnadsstyrelsen och arbetsmarknadsstyrelsen samt de övriga organ Kungl. Maj:t kan finna lämpliga för att undersöka vilka åtgärder inom bebyggelseplaneringens och därmed sammanhängande områden, som kan erfordras för att den av utskottet förordade ökningen av bostadsbyggandet och kraftiga förändringar av dess struktur skall kunna genomföras.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»3. beträffande planering av bostadsförsörjningen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 434 och II: 514, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;»

4) beträffande införande av ett kreditgarantisystem på bostadsområdet

a) av herrar *Ragnar Bergh, Staxäng* och *Källenius*, vilka ansett att *dels* det stycke i utskottets yttrande på s. 40, som börjar med »Vid behandlingen» och slutar med »ifrågavarande motionsyrkanden», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet delar den uppfattning som framförts i motionerna I: 428 och II: 509, att man nu utan ytterligare dröjsmål bör gå över till ett kreditgarantisystem. Nuvarande ordning med staten såsom långgivare för bostadsbyggandet har visat sig medföra en stark påfrestning på statsfinanserna och har lett till ett skatteuttag som gått utöver det nödvändiga. Ett utbyte av långivningen till flerfamiljshus och egnahem mot kreditgarantier skulle, som motionärerna påpekat, vidare innebära en avlastning av förvaltningsuppgifter från statliga organ och dessutom en betydande förenkling för låntagaren själv.

En omläggning till kreditgarantisystem betyder inte i och för sig att man måste avstå från ränte- eller kapitalsubventionering, därest sådan anses motiverad. Utskottet vill framhålla, att själva övergången till ett kreditgarantisystem inte behöver medföra några svårigheter för de personer, som redan sökt lån för byggande av flerfamiljshus eller småhus. Staten har alltid möjlighet att se till att lånemedel i erforderlig utsträckning står till förfogande. Utskottet, som sålunda tillstyrker yrkandena i motionerna I: 428 och II: 509 om övergång från statlig bostadslångivning till ett kreditgarantisystem fr. o. m. den 1 juli 1962, är medvetet om att förslaget aktualiserar vissa författningsändringar. Utskottet förutsätter att Kungl. Maj:t utan dröjsmål förelägger riksdagen förslag till sådana ändringar.

Såsom en följd härav förordar utskottet även bifall till yrkandena i motionerna I: 428 och II: 509 om att fr. o. m. den 1 juli 1962 varken preliminära beslut skall meddelas angående lån från lånefonden för bostadsbyggande eller anslag anvisas till samma fond.

Utskottet biträder motionärernas förslag att för erhållande av kreditgaranti skall erläggas en engångsavgift av 0,5 %.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»4. beträffande införande av ett kreditgarantisystem på bostadsområdet med bifall till motionerna I: 428 och II: 509

ävensom i anledning av motionerna I: 427 och II: 510 samt I: 434 och II: 514, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkända vad utskottet anfört;»

b) av herrar *Boman, Ivar Johansson, Per Jacobsson, Per-Olof Hanson, Nils-Eric Gustafsson, Svensson* i Stenkyrka, fröken *Elmén*, herrar *Svensson* i Ljungskile, *Gustafsson* i Skellefteå och *Andersson* i Knäred, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 40, som börjar med »Vid behandlingen» och slutar med »ifrågavarande motionsyrkanden», bort ersättas med text av följande lydelse:

»I anledning av yrkandena i motionerna I: 427 och II: 510 samt I: 434 och II: 514 vill utskottet erinra om att det vid 1959 års riksdag förordades en allsidig utredning av frågan. Det må också erinras om att såväl bostadspolitiska utredningen som besparingsutredningen föreslagit, att åtgärder borde vidtagas för en övergång från statlig långivning till ett kreditgarantisystem. Utskottet delar denna uppfattning och förutsätter att spørgsmålet upptages till prövning så att förslag kan framläggas till 1963 års riksdag. Långivning till såväl småhus som flerfamiljshus bör omfattas av förslaget.

Yrkandet i motionerna I: 428 och II: 509 om att den statliga långivningen redan fr. o. m. den 1 juli 1962 skall ersättas av ett kreditgarantisystem kan utskottet inte tillstyrka.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»4. beträffande införande av ett kreditgarantisystem på bostadsområdet med bifall till motionerna I: 427 och II: 510 samt I: 434 och II: 514 ävensom i anledning av motionerna I: 428 och II: 509, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till kända vad utskottet anfört;»

5) beträffande värdebeständiga lån för bostadsbyggandet samt ändrad utformning av bostadslångivningen

a) av herrar *Ragnar Bergh, Staxäng* och *Källenius*, vilka ansett att det stycke i utskottets yttrande på s. 41, som börjar med »En mera» och slutar med »av lånereglerna», bort ha följande lydelse:

»Med hänsyn till att spørgsmålet sålunda torde komma att prövas av värdesäkringskommittén synes någon ny utredning i enlighet med motionärernas syfte knappast vara påkallad.»

b) av herrar *Boman, Ivar Johansson, Per Jacobsson, Per-Olof Hanson, Nils-Eric Gustafsson, Svensson* i Stenkyrka, fröken *Elmén*, herrar *Gustafsson* i Skellefteå och *Andersson* i Knäred, vilka ansett att

dels utskottets yttrande fr. o. m. det stycke på s. 40, som börjar med »Utskottet vill», t. o. m. det stycke på s. 41, som slutar med »ifrågavarande motionsyrkanden», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet vill erinra om, att spørsmålet om värdesäkring och därmed sammanhängande problem prövas av den år 1960 tillkallade värdesäkringskommittén. Kommittén har att behandla bl. a. frågan om indexbundna bostadslån. Utredningsarbetet beräknas vara slutfört omkring årsskiftet 1962/1963. Utskottet föreslår att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller att på grundval av ovan nämnda utredningsarbete förslag angående värdebeständiga bostadslån upprättas och förelägges riksdagen så snart ske kan. Vid förslagets utarbetande bör samråd äga rum med kreditinstituten.

I motionerna I: 427 och II: 510 har även yrkats på utredning av frågan rörande omläggning av ränte-, amorterings- och annuitetsbetalningar i syfte att främja bostadsproduktionen och sänka de höga inledande kostnaderna. Utskottet anser att en sådan inriktning av bostadslångivningen skulle vara av betydande värde och tillstyrker sålunda motionsyrkandet om utredning.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»5. beträffande värdebeständiga lån för bostadsbyggandet med bifall till motionerna I: 427 och II: 510 samt I: 434 och II: 514, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;

6. beträffande ändrad utformning av bostadslångivningen med bifall till motionerna I: 427 och II: 510, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

c) av herr *Svensson* i Ljungskile

6) beträffande förskott på statliga lån i syfte att underlätta kommunal markanskaffning

a) av herrar *Ragnar Bergh*, *Staxäng* och *Källenius*, vilka ansett att

dels det avsnitt i utskottets yttrande på s. 41, som börjar med »Utskottet finner» och slutar med »II: 509 avstyrkes», bort ha följande lydelse:

»Utskottet finner i likhet med motionärerna inte påkallat att genom de av departementschefen föreslagna åtgärderna ytterligare förstärka kommunernas monopolställning när det gäller förvärv av byggnadsmark, vare sig det är fråga om saneringsfastigheter eller markförvärv för nyexploatering. Därest man i likhet med utskottet anser det angeläget, att på bostadsproduktionens och bostadsägandets marknad olika företagarkategorier får tillfälle till fri tävlan på ensartade villkor, är det tvärtom angeläget att även i fråga om markförvärv full likställighet kommer till stånd mellan dessa

olika kategorier. Ett bifall till propositionen skulle innebära att man medelst användande av statsmedel underlättade en successiv överföring av bostadsbeståndet i städer och samhällen till kommunernas ägo. Med bifall till vad i motionerna I: 428 och II: 509 i denna del yrkats, avstyrker utskottet alltså vad i propositionen anförts.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»7. beträffande förskott på statliga lån i syfte att underlätta kommunal markanskaffning med avslag å Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 428 och II: 509, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anförts;»

b) av herrar *Boman, Per Jacobsson, Per-Olof Hanson*, fröken *Elmén*, herrar *Svensson* i Ljungskile och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett att det stycke i utskottets yttrande på s. 41, som börjar med »Utskottet finner» och slutar med »för nyexploatering», bort ha följande lydelse:

»Utskottet, som inte tagit ställning till sakfrågan, finner inte något skäl att motsätta sig att bostadsstyrelsen återkommer med en utredning beträffande tanken att ge förskott på statliga lån till kommuner för inköp av saneringsfastigheter.»

7) av herrar *Ragnar Bergh, Staxäng* och *Källenius*, vilka beträffande viss redovisningsskyldighet för såsom allmännyttiga betecknade bostadsföretag ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 41, som börjar med »Motionsyrkanden av» och slutar med »avstyrker förslaget», bort ha följande lydelse:

»Utskottet finner, att motionärerna anförts bärande skäl för att ålägga såsom allmännyttiga betecknade bostadsföretag redovisningsskyldighet för sina fonder, dessas storlek och successiva uppbyggnad samt de för fonduppbyggningen tillämpade principerna. Genom fortlöpande uppgifter, som utan större omgång kan sammanställas av befintlig personal hos såväl uppgiftslämnare som mottagare, kan riksdagen erhålla underlag för bedömning av behovet av framtida stöd till bostadsproduktionen inom dessa företag. De uppgifter, som i motionerna föreslås skola lämnas till statens hyresråd, är väl ägnade att underlätta en enhetlig hyressättning för olika slag av fastigheter. Utskottet tillstyrker sålunda förevarande motionsyrkanden.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»8. beträffande viss redovisningsskyldighet för såsom allmännyttiga betecknade bostadsföretag med bifall till motionerna I: 428 och II: 509, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anförts;»

8) av herrar *Ivar Johansson, Nils-Eric Gustafsson, Svensson* i Stenkyrka och *Andersson* i Knäred, vilka beträffande bostadsbyggnadsutredningens sammansättning och uppdrag ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 42, som börjar med »Utskottet vill» och slutar med »i utredningen», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Vad först gäller frågan om tilläggsdirektiv till bostadsbyggnadsutredningen vill utskottet framhålla att det med hänsyn till räntekostnadernas andel av den totala bostadskostnaden synes odiskutabelt att en hög räntenivå medför en hög bostadskostnad. Utredning för konstaterande härav torde vara överflödig. Utskottet vill erinra om att dess ställningstagande i det föregående till frågan om värdebeständiga bostadslån m. m. avser att mildra räntekostnadernas verkningar på bostadskostnaderna. Utskottet vill även understryka betydelsen av en återgång till en lägre räntenivå, vilket skulle ha en gynnsam effekt på bostadskostnaderna. Härmed avstyrker utskottet ifrågavarande yrkande i motionerna I: 264 och II: 335.

I fråga om det nämnda yrkandet i motionerna I: 406 och II: 490 vill utskottet erinra om att bostadsbyggnadsutredningens uppgifter enligt direktiven har begränsats till expertundersökningar rörande bostadsefterfrågans framtida omfattning och inriktning m. m. Enligt vad utskottet erfarit har utredningen fortskridit så långt att en komplettering av de sakkunniga ej kan tillrådas. Emellertid har utskottet i det föregående förordat utredning av vissa spörsmål, bl. a. på basis av bostadsbyggnadsutredningens arbete och resultat. Det synes lämpligt att de frågorna liksom andra i detta utlåtande förordade utredningar uppdrages åt särskilda sakkunniga, bland vilka bör ingå parlamentariker, företrädande olika meningsriktningar. Utskottet föreslår att riksdagen i anledning av ifrågavarande motionsyrkande i skrivelse till Kungl. Maj:t ger detta till känna.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»9. beträffande bostadsbyggnadsutredningens sammansättning och uppdrag i anledning av motionerna I: 406 och II: 490 samt med avslag å motionerna I: 264 och II: 335 i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anför»;»

9) beträffande förenklingar vid handläggningen av ärenden rörande statliga lån och bidrag för bostadsändamål

a) av herrar *Ragnar Bergh, Staxäng* och *Källenius*, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande, som på s. 42 börjar med »Utskottet biträder» och på s. 43 slutar med »alltså motionsyrkandena», bort ha följande lydelse:

»Utskottet biträder vad i ifrågavarande motioner anförts och föreslagits och avstyrker alltså Kungl. Maj:ts förslag i förevarande avseende.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»10. beträffande förenklingar vid handläggningen av ärenden rörande statliga lån och bidrag för bostadsändamål med avslag å Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 428 och II: 509, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;»

b) av herrar *Boman, Per Jacobsson, Per-Olof Hanson, fröken Elmén, herrar Svensson* i Ljungskile och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande, som på s. 42 börjar med »Utskottet biträder» och på s. 43 slutar med »alltså motionsyrkandena», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet anser att det i motionerna I: 428 och II: 509 framförda förslaget om att byggnadsstyrelsens byggnadstekniska anvisningar och bostadsstyrelsens bostadstekniska anvisningar om möjligt bör utges i en gemensam publikation, är värt beaktande. Utskottet tillstyrker motionerna i denna del.

I fråga om tomtkostnadsgranskningen torde som framhålles i motionerna I: 434 och II: 514 den metod som hittills tillämpats vid värdering av tomtmark bidragit till en viss överexploatering av marken. Värderingsreglerna bör enligt utskottets mening utformas så att de medför en stimulans till att avsätta tillräckligt med friytor för att en god bostadsmiljö skall kunna skapas.

Beträffande värdering av saneringstomter bör de kommunala myndigheterna ha goda förutsättningar att bedöma hur de bostadssökande på orten kan beräknas värdera ett centralt bostadsläge jämfört med att bo i ytterområdena. Förmedlingsorganen bör alltså medges ett ökat inflytande när det gäller att värdera centralt belägna tomter.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»10. beträffande förenklingar vid handläggningen av ärenden rörande statliga lån och bidrag för bostadsändamål i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 428 och II: 509, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;»

10) beträffande en för flerfamiljshus och småhus gemensam lånekungörelse

a) av herrar *Ragnar Bergh, Staxäng* och *Källenius*, vilka ansett att *dels* det avsnitt i utskottets yttrande på s. 44, som börjar med »Utskottet delar» och slutar med »enskilda småhusbyggare», bort ha följande lydelse: Departementschefens förslag innebär att de regler om lånets övre gräns

som nu gäller i fråga om lån till flerfamiljshus skulle bli tillämpliga också vid långivning till småhus. Utskottet finner en så hög belåning som upp till 95 respektive 100 % när det gäller friliggande småhus innebära betydande förlustrisker, samtidigt som det måste medföra olägenheter att småhus, som ägs av kommunala eller kooperativa företag, skulle få en i lånehanseende gynnad ställning framför de privatägda. De nya lånereglerna innebär vidare att den diskriminering gentemot enskild byggenskap, som nu gäller beträffande flerfamiljshusbebyggelsen, utvidgades till att omfatta även småhusbebyggelse, vilket utskottet anser oriktigt. För småhus bör normalfallet vara att det ägs av innehavaren själv. Att ge prioritet i lånehanseende åt sådana småhus som upplåtes för uthyrning kan utskottet därför inte finna rimligt.

Utskottet vill alltså biträda det förslag som framförts i motionerna I: 428 och II: 509, att en övre gräns vid 90 % av belåningsvärdet skall gälla alla lån för dylika hus, oavsett byggherrekategori. Utskottet kan inte ansluta sig till yrkandena i motionerna I: 435 och II: 507 om en höjning av övre lånegränsen till småhus, såvitt avser enskilda småhusbyggare.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»11. beträffande en för flerfamiljshus och småhus gemensam lånekungörelse med avslag å Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 426 och II: 511 samt I: 435 och II: 507 ävensom med bifall till motionerna I: 428 och II: 509, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;»

b) av herrar *Boman, Per Jacobsson, Per-Olof Hanson, fröken Elmén, herrar Svensson* i Ljungskile och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett att *dels* utskottets yttrande fr. o. m. det stycke på s. 44, som börjar med »Utskottet delar», t. o. m. det stycke på s. 45, som slutar med »för sekundärlån», bort ersättas med text av följande lydelse:

»I propositionen föreslås att bestämmelserna om egnahemslån samt om tertiärlån skall sammanföras till en för flerfamiljshus och småhus gemensam lånekungörelse. Utskottet ställer sig tveksamt inför förslaget, som är ägnat att ytterligare förvärpa den diskriminering av enskilda företag som tertiärlånekungörelsen nu innebär. Utskottet föreslår emellertid i annat sammanhang bifall till ett i motionerna I: 434 och II: 514 framfört förslag innebärande viss sänkning av lånegränserna för bostadsrättshus och för s. k. allmännyttiga företag. De nya lånegränserna bör naturligtvis tillämpas även när dessa företagsformer bygger småhus. Med hänsyn härtill kan utskottet tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet förutsätter emellertid att bostadsstyrelsen skall med största noggrannhet följa utvecklingen och omedelbart föreslå Kungl. Maj:t de modifieringar av bestämmelserna, som kan erfordras för att avvärja riskerna för småhusbyggandet.

Beträffande amorteringsreglerna anser utskottet i likhet med vad som föreslås i motionerna I: 426 och II: 511 att avbetalning av lån för enskilda småhusägare fortfarande bör ske i form av fast annuitet. Härigenom blir egnahemsägarnas kostnader från början något lägre än enligt Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet tillstyrker således vad i motionerna I: 426 och II: 511 föreslagits om återbetalning av vissa småhuslån med fast annuitet. Övriga motionsyrkanden rörande detta avsnitt kan utskottet inte biträda.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»11. beträffande en för flerfamiljshus och småhus gemensam lånekungörelse i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 426 och II: 511 ävensom med avslag å motionerna I: 428 och II: 509 samt I: 435 och II: 507, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;»

c) av herrar *Ivar Johansson, Nils-Eric Gustafsson, Svensson* i Stenkyrka och *Andersson* i Knäred, vilka ansett att

dels utskottets yttrande fr. o. m. det stycke på s. 44, som börjar med »Utskottet delar», t. o. m. det stycke på s. 45, som slutar med »ett kreditgarantisystem», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Sammanförandet av bestämmelserna i en låneförfattning ger möjlighet till vissa administrativa förenklingar. Såsom framhållits i motionerna I: 426 och II: 511 kommer dock vid småhusbelåningen att uppstå vissa svårigheter, som kommer att vara besvärande både för småhusbyggarna och för bostadsmyndigheterna. Dessa svårigheter bör emellertid kunna avhjälpas genom införande av statliga kreditgarantier för sekundärlån till småhusbyggandet. Utskottet tillstyrker därför det i sistnämnda motioner framförda yrkandet härom.

Vad gäller amorteringsreglerna för lånen finner utskottet att en övergång från fast annuitet till erläggande av årliga utgifter för ränta jämte fasta amorteringsbelopp kommer att medföra att den förbättring av småhusbyggandets finansieringsvillkor, som införandet av den nya låneordningen innebär, avsevärt försvagas. Utskottet tillstyrker därför det i motionerna I: 426 och II: 511 framförda yrkandet om bibehållande av fast annuitet för de statliga lånen till småhus.

De skäl som i ifrågavarande motioner anförts för övergång till annuitets-system för sekundärlån är enligt utskottets mening bärande. Genom införandet av kreditgarantisystem för sekundärlånen till småhusen, vilket av utskottet tillstyrkts i det föregående, torde goda förutsättningar tillskapas för ett sådant annuitetssystem. Utskottet tillstyrker därför att överläggningar upptages med kreditinstituten om tillämpning av en sådan betalningsordning och att denna ordning om möjligt tillämpas fr. o. m. den i motionerna nämnda tidpunkten den 1 januari 1963. Skulle det visa sig att hinder som ej nu

kan förutses föreligger för annuitetssystemet förutsätter utskottet att Kungl. Maj:t till prövning upptar frågan om ränte- och amorteringslättnader under de första fem åren av lånens löptid i enlighet med de riktlinjer som anförts i motionerna I: 426 och II: 511. Förslag härom torde böra föreläggas riksdagen. Utskottet tillstyrker sålunda de båda här berörda yrkandena i nämnda motioner.

I fråga om den övre lånegränsen vill utskottet såvitt gäller lån till småhus erinra om att, trots syftet att med de nya lånereglerna är att åstadkomma större enhetlighet i långivningen, en betydande skillnad kommer att föreligga mellan småhusbyggare vid långivningen, även under eljest likvärdiga och jämförbara förhållanden. Sålunda kommer de småhusbyggare som har möjlighet att ingå i bostadsrättsförening att erhålla belåning intill 95 % av belåningsvärdet, medan småhusbyggare som saknar denna möjlighet kan erhålla belåning endast intill 90 % av belåningsvärdet. Utskottet finner ej skäl för en sådan skiljelinje. Detta problem kan i och för sig lösas genom bifall till det i motionerna I: 428 och II: 509 framförda yrkandet om en enhetlig övre lånegräns vid 90 % av belåningsvärdet oavsett byggherrekategori. Det är emellertid angeläget att småhusbyggandet främjas. En ändring i lånereglerna bör därför inte gå i försämrande riktning. Av denna anledning avstyrker utskottet nämnda motionsyrkande. Enligt utskottets mening bör den nämnda skiljelinjen avlägsnas genom förbättring av belåningsvärdet för enskilda småhusbyggare. Utskottet tillstyrker därför det i motionerna I: 435 och II: 507 gjorda yrkandet om att övre lånegränsen för enskilda bör fastställas till 95 % av belåningsvärdet.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»11. beträffande en för flerfamiljshus och småhus gemensam lånekungörelse i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 426 och II: 511 samt I: 435 och II: 507 ävensom med avslag å motionerna I: 428 och II: 509, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till kända vad utskottet anför;»

11) av herrar *Näsström, Einar Persson, Söderberg, Petterson* i Degerfors, *Karlsson* i Olofström, *Andreasson* och *Johansson* i Norrköping, vilka beträffande bestämmelsen om maximiyta för lån till småhus ansett att

dels det avsnitt i utskottets yttrande, som på s. 45 börjar med »Ifrågasvarande tillämpningsföreskrifter» och på s. 46 slutar med »Kungl. Maj:ts kännedom», bort ha följande lydelse:

»Trots en hög bostadsproduktion under de närmast föregående åren är det alltså ett mycket stort antal bostadsbehövande som saknar bostad. Med hänsyn till detta anser utskottet, att det är felaktigt att slopa den s. k. 125 m² regeln.

Vid 1960 års riksdag uttalade sig utskottet för att denna regel borde bibehållas tills vidare. Enligt utskottets förmenande har ingenting inträffat som gör att regeln nu bör slopas. Utskottet anser därför i likhet med departementschefen att nuvarande bestämmelse om maximiytta på 125 m² för lån till småhus bör bibehållas. Härav följer att utskottet avstyrker vad i motionerna I: 265 och II: 333 föreslagits.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»12. beträffande bestämmelsen om maximiytta för lån till småhus med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 265 och II: 333 godkänna vad utskottet anfört;»

12) av herrar *Ivar Johansson, Nils-Eric Gustafsson, Svensson* i Stenkyrka och *Andersson* i Knäred, vilka beträffande utredning angående tillägglån för barnfamiljer och inkomstprövat stöd för småhusbyggande ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 46, som börjar med »Nu föreliggande» och slutar med »för småhusbyggandet», bort ha följande lydelse:

»Nu föreliggande förslag avser i sak en differentiering av lånets övre gräns efter antalet barn i familjen när lån sökes. Utskottet hyser förståelse för motionärernas syfte men finner det tveksamt om en differentiering av belåningsvärdet är det lämpligaste tillvägagångssättet. Det i motionerna I: 426 och II: 511 framförda yrkandet om prövning av inkomstprövat stöd tar inte ställning till i vilken form ett sådant stöd bör utgå. Enligt utskottets mening talar starka familjesociala skäl för att småhusboendet underlättas för särskilt de inkomstsvaga barnfamiljerna. Både kostnaderna i samband med anskaffningen av en sådan bostad och den fortlöpande kostnaden torde därvid vara av betydelse. Av den anledningen vill utskottet ej nu förorda någon bestämd form för stödet i fråga. Utskottet föreslår att riksdagen i anledning av motionerna I: 426 och II: 511 samt II: 602 hos Kungl. Maj:t anhåller om närmare prövning av här berörda spörsmål i enlighet med motionernas syfte.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»13. beträffande utredning angående tillägglån för barnfamiljer i anledning av motionen II: 602 i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;

14. beträffande utredning angående inkomstprövat stöd för småhusbyggande i anledning av motionerna I: 426 och II: 511, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

13) beträffande räntesatsen för egnahemslån, förbättringslån och tertiärlån samt en särskild förvaltningsavgift å statliga bostadslån

a) av herrar *Ragnar Bergh, Staxäng* och *Källenius*, vilka ansett att *dels* utskottets yttrande fr. o. m. det stycke på s. 46, som börjar med »Samtidigt härmed», t. o. m. det stycke på s. 47, som slutar med »ifrågavarande motionsyrkanden», bort ersättas med text av följande lydelse:

»I nuvarande ränteläge kan staten inte upptaga långfristiga lån mot lägre ränta än i varje fall 5 %. Att staten bedriver utlåning till räntor som så kraftigt understiger dem staten själv har att betala, kan utskottet inte godtaga. Utskottet vill emellertid inte medverka till en sådan räntehöjning på de statliga lånen att den på ett alltför kraftigt sätt påverkar hyressättningen. Utskottet inskränker sig därför till att i enlighet med vad som yrkats i motionerna I: 428 och II: 509 föreslå, att räntan på egnahemslån och förbättringslån, avseende hus som påbörjats fr. o. m. den 1 januari 1958, skall för tid fr. o. m. den 1 januari 1962 utgöra 5 %. Vad gäller tertiärlån bör såvitt avser hus påbörjade fr. o. m. den 1 januari 1958, i enlighet med samma motioner, räntan fr. o. m. den 1 januari 1962 vara 5,5 % för de delar av lånen som ligger mellan 70 och 85 % av belåningsvärdet och 6 % till den del lånen överstiger 85 % av belåningsvärdet. Utskottet biträder vidare yrkandet i nämnda motioner att en förvaltningsavgift av 0,5 % skall uttagas i samband med lånens utbetalande.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»15. beträffande räntesatsen för egnahemslån, förbättringslån och tertiärlån med bifall till motionerna I: 428 och II: 509, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

16. beträffande en särskild förvaltningsavgift å statliga bostadslån med bifall till motionerna I: 428 och II: 509, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;»

b) av herrar *Boman, Per Jacobsson, Per-Olof Hanson*, fröken *Elmén*, herrar *Svensson* i Ljungskile och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett att utskottets yttrande fr. o. m. det stycke på s. 46, som börjar med »Nuvarande räntesats», t. o. m. det stycke på s. 47, som slutar med »ifrågavarande motionsyrkanden», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet tillstyrker i annat sammanhang förslag om en höjning av de garanterade räntorna på underliggande lån. Då enligt utskottets mening försiktighet bör iakttagas vid avvecklingen av de generella bostadssubventionerna kan utskottet inte tillstyrka ifrågavarande motionsyrkanden.»

14) beträffande de statliga bostadslånens storlek och amorteringstid

a) av herrar *Ragnar Bergh*, *Staxäng* och *Källenius*, vilka ansett att *dels* utskottets yttrande fr. o. m. det stycke på s. 47, som börjar med »Frågan om», t. o. m. det stycke på s. 48, som slutar med »av byggherrar», bort ha följande lydelse:

»Utskottet har ovan förordat, att den statliga bostadslångivningen skall fr. o. m. den 1 juli 1962 ersättas med ett kreditgarantisystem. Därest detta förslag inte vinner riksdagens bifall bör enligt utskottets mening justeringar ske beträffande tertiärlånets storlek och amorteringstid.

En sänkning av lånegränserna för flerfamiljshus föreslogs redan av bostadspolitiska utredningen. En sådan ändring skulle innebära att låneramar och anslag räckte till ett större antal lägenheter. Samtidigt skulle ett ökat sparande tillskapas, vilket utskottet anser synnerligen önskvärt. Vidare skulle därigenom en konkurrens mellan olika företagsformer på mer likartade villkor åstadkommas. Utskottet finner för sin del yrkandena i motionerna I: 428 och II: 509 välmotiverade och föreslår, att däri nämnda lånegränser tillämpas beträffande tertiärlån till vilka tillstånd lämnas tidigast den 1 juli 1962. Till den del tertiärlånen överstiger 85 % bör de såsom framhållits i motionerna I: 428 och II: 509 amorteras på 25 år.»

Utskottet kan ej biträda de i motionerna I: 427 och II: 510 framförda yrkandena om höjning av den övre lånegränsen för enskilda byggnadsföretagare. Någon sådan utredning som avses i nämnda motioner finner utskottet inte påkallad.»

dels ock att nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»17. beträffande de statliga bostadslånens storlek och amorteringstid med bifall till motionerna I: 428 och II: 509 samt i anledning av motionerna I: 434 och II: 514 ävensom med avslag å motionerna I: 427 och II: 510, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;»

b) av herrar *Boman*, *Per Jacobsson*, *Per-Olof Hanson*, fröken *Elmén*, herrar *Svensson* i Ljungskile och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett att *dels* utskottets yttrande fr. o. m. det stycke på s. 47, som börjar med »Frågan om», t. o. m. det stycke på s. 48, som slutar med »av byggherrar», bort ersättas med text av följande lydelse:

»En sänkning av lånegränserna för tertiärbelånade hus i enlighet med yrkandena i motionerna I: 434 och II: 514 föreslogs redan av bostadspolitiska utredningen. Förslaget innebär att tertiärlånets övre gräns för fastigheter som påbörjas efter 1 juli 1962 sänkes till 97 % för företagsformer som nu får låna upp till 100 % samt till 92 % för kooperativa företagsformer som nu får låna upp till 95 %. En sådan ändring innebär att låneramar och anslag räcker till 2 000 å 3 000 lägenheter mer än om nuvarande lånegränser tillämpas samt att ett ökat sparande tillskapas. Om ett organiserat bostads-

sparande genomföres mera allmänt bör en sådan höjning kunna vidtagas utan risk för att det kooperativa bostadsbyggandet minskar i omfattning.

Utskottet finner motionsyrkandena välmotiverade och föreslår att de nya lånegränserna tillämpas beträffande hus som påbörjas tidigast 1 juli 1962. Övriga motionsyrkanden angående ändring av lånegränserna kan utskottet inte tillstyrka.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»17. beträffande de statliga bostadslånens storlek och amorteringstid med bifall till motionerna I: 434 och II: 514 ävensom med avslag å motionerna I: 427 och II: 510 samt I: 428 och II: 509, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

c) av herrar *Ivar Johansson, Nils-Eric Gustafsson, Svensson* i Stenkyrka och *Andersson* i Knäred, vilka ansett att

dels utskottets yttrande fr. o. m. det stycke på s. 47, som börjar med »Frågan om», t. o. m. det stycke på s. 48, som slutar med »av byggherrar», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Frågan om ändringar i reglerna om övre lånegräns för olika kategorier av låntagare har tidigare prövats av riksdagen. Utskottet har därvid avstyrkt motionsyrkanden om dylika ändringar. Vid frågans behandling förra året anförde utskottet, att ett godtagande av den föreslagna minskningen av tertiärlånen för allmännyttiga och kooperativa bostadsföretag skulle innebära risk för störningar i bostadsbyggandet. Det i motionerna I: 427 och II: 510 framförda yrkandet gäller emellertid en höjning av övre lånegränsen för enskilda från 85 till 90 % av belåningsvärdet. Den ovan nämnda invändningen äger sålunda inte giltighet. Även i övrigt finner utskottet skäl tala för den förordade ändringen. Utskottet tillstyrker sålunda ifrågavarande yrkande.

Utskottet är medvetet om att vissa skäl kan anföras för enhetliga låne regler för samtliga kategorier byggherrar. Bl. a. bör uppmärksammas det i motionerna I: 427 och II: 510 gjorda påpekandet att lånereglerna inte bör differentieras på grundval av byggherre utan på i vilken mån angelägna sociala behov, inbegripet miljöbehov, tillgodosetts. Utskottet har i det föregående tillstyrkt utredning av bostadsmiljöfrågorna. Det synes lämpligt att även frågan om enhetliga låneregler för samtliga kategorier byggherrar prövas i ett sådant sammanhang. Med det anförda tillstyrker utskottet ifrågavarande yrkande i motionerna I: 427 och I: 510. Övriga här berörda yrkanden angående lånereglerna kan utskottet ej tillstyrka.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»17. beträffande de statliga bostadslånens storlek och amorteringstid med bifall till motionerna I: 427 och II: 510 även-

som med avslag å motionerna I: 428 och II: 509 samt I: 434 och II: 514, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till kända vad utskottet anfört;»

15) av herrar *Ivar Johansson, Nils-Eric Gustafsson, Svensson* i Stenkyrka och *Andersson* i Knäred, vilka beträffande ändring i grunderna för beviljande av räntefri stående del av förbättringslån ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 48, som börjar med »I avvaktan» och slutar med »motionsyrkandena avstyrkes», bort ha följande lydelse:

»Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att departementschefen förordat en höjning av inkomststrecket med 1 000 kr. för helt och reducerat familjebostadsbidrag till familjer med två eller flera barn. I anslutning till motionsyrkanden förordar utskottet att höjning av inkomststrecket med 1 000 kr. skall ske även för ettbarnsfamiljer samt för förhöjda bidrag. De skäl som åberopats för en sådan höjning gör sig gällande även i fråga om inkomststrecket för räntefri stående del av förbättringslånen. Utskottet tillstyrker det i motionerna I: 427 och II: 510 gjorda yrkandet om höjning av inkomststrecket för räntefri stående del av förbättringslån till 7 000 kr. beskattningsbar inkomst.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»18. beträffande ändring i grunderna för beviljande av räntefri stående del av förbättringslån med bifall till motionerna I: 427 och II: 510, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till kända vad utskottet anfört;»

16) av herrar *Boman, Per Jacobsson, Per-Olof Hanson, fröken Elmén,* herrar *Svensson* i Ljungskile och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka beträffande åtgärder för att främja sanering genom ombyggnad av äldre flerfamiljshus ansett att

dels det avsnitt i utskottets yttrande på s. 48, som börjar med »Utskottet vill» och slutar med »motionsyrkandet avstyrkes», bort ha följande lydelse:

»De av departementschefen framförda förslagen, vilka utskottet tillstyrkt i det föregående, innebär enligt utskottets mening att den möjlighet tertiärlånekungörelsen ger att bevilja statliga lån till ombyggnadsföretag i fortsättningen kommer att tillämpas mindre restriktivt. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda nya tillämpningsföreskrifter till tertiärlånekungörelsen av sådan innebörd att enhetliga villkor för all statlig långivning till flerfamiljshus erhålles. Sålunda bör samma regler gälla oavsett byggherre och ombyggnadens omfattning.

För att en önskvärd ökning av ombyggnadsverksamheten skall uppnås

erfordras bl. a. också att bestämmelsen, att hypoteksinstitutet får lämna lån för ombyggnad endast om byggnadsåtgärderna medför en höjning av taxeringsvärdet, slopas. Reglerna för hyressättning i samband med förbättringsåtgärder bör också överses. Vad utskottet sålunda anfört, vilket överensstämmer med de synpunkter som framförts i motionerna I: 434 och II: 514, bör bringas till Kungl. Maj:ts kännedom.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»19. beträffande åtgärder för att främja sanering genom ombyggnad av äldre flerfamiljshus med bifall till motionerna I: 434 och II: 514, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till kännedom vad utskottet anfört;»

17) av herrar *Ivar Johansson, Nils-Eric Gustafsson, Svensson* i Stenkyrka och *Andersson* i Knäred, vilka beträffande långivningen för hobbylokaler ansett att

dels det avsnitt i utskottets yttrande på s. 48, som börjar med »Utskottet finner» och på s. 49 slutar med »tillstyrka motionsförslaget», bort ha följande lydelse:

»Utskottet vill hänvisa till vad utskottet i det föregående anfört angående åtgärder för ett bättre tillgodoseende av kraven på goda bostadsmiljöer samt lokaler för fritidsvistelse. I enlighet härmed bör riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställa att bestämmelser och anvisningar om beräkning av belåningsvärdet m. m ändras i överensstämmelse med yrkandena i förenämnda motion ävensom motionerna I: 406 och II: 490.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»20. beträffande långivningen för hobbylokaler i anledning av motionen II: 334, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till kännedom vad utskottet anfört;»

18) av herrar *Boman, Ivar Johansson, Per Jacobsson, Per-Olof Hanson, Nils-Eric Gustafsson, Staxäng, Svensson* i Stenkyrka, fröken *Elmén*, herrar *Svensson* i Ljungskile, *Gustafsson* i Skellefteå, *Andersson* i Knäred och *Källenius*, vilka beträffande lån till äldre fastigheter i samband med ägarbyte ansett att

dels det avsnitt i utskottets yttrande på s. 49, som börjar med »Utskottet vill» och slutar med »förevarande motionsyrkande», bort ha följande lydelse:

»Utskottet delar motionärernas uppfattning att det kan vara motiverat att staten underlättar förvärv av äldre egnahem genom statliga lån i varje fall inom vissa begränsade områden. I motionen har behovet av dylika lån i Bohusläns kustområden framhållits. Utskottet föreslår att riksdagen i en-

lighet med yrkandet i motion II: 407 i skrivelse till Kungl. Maj:t begär förslag till sådan ändring av författningarna att egnahemslån må kunna utgå till förvärv av egna hem i gott skick, varvid denna långivning t. v. bör ske försöksvis och begränsas till Bohusläns kustområden.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»21. beträffande lån till äldre fastigheter i samband med ägarbyte i anledning av motionen II: 407 i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

19) av herrar *Boman, Ivar Johansson, Ragnar Bergh, Per Jacobsson, Per-Olof Hanson, Nils-Eric Gustafsson, Staxäng, Svensson* i Stenkyrka, fröken *Elmén*, herrar *Svensson* i Ljungskile, *Gustafsson* i Skellefteå, *Andersson* i Knäred och *Källenius*, vilka beträffande stödet för studentbostäder ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 49, som börjar med »1957 års» och slutar med »departementschefen anfört», bort ha följande lydelse:

»Utskottet har intet att erinra mot vad departementschefen anfört.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»22. beträffande stödet för studentbostäder med bifall till Kungl. Maj:ts förslag godkänna vad utskottet anfört;»

20) av herrar *Boman, Ragnar Bergh, Per Jacobsson, Per-Olof Hanson, Staxäng*, fröken *Elmén*, herrar *Svensson* i Ljungskile, *Gustafsson* i Skellefteå och *Källenius*, vilka beträffande återkrav av vissa räntefria stående delar av egnahemslån ansett att

dels det avsnitt i utskottets yttrande, som på s. 49 börjar med »Frågan om» och på s. 50 slutar med »i motionerna», bort ha följande lydelse:

»Frågan huruvida tidigare utbetalade räntefria stående delar av egnahemslån skall återkrävas eller inte har kommit i ett nytt läge på grund av att kapitalsubventioner numera inte skall utgå till nyproducerade egnahem. Egnahemslåneräntan och även byggnadskostnaderna var lägre för de äldre egnahemmen. Utskottet tillstyrker därför förslaget i motionerna I: 428 och II: 509 samt I: 434 och II: 514, innebärande att räntefria stående delar av egnahemslån, som beviljats under tiden 1948—1 juli 1953, skall fr. o. m. 1 juli 1962 förräntas och amorteras till hälften av det beviljade beloppet. Räntan bör fastställas till 4 % och amorteringstiden till 25 år. Ränteinkomsterna kan beräknas till ca 3 milj. kr. 1962/63 och 7 milj. kr. 1963/64.»

dels ock utskottets hemställan under nedan nämnda moment bort ha följande lydelse:

»23. beträffande återkrav av vissa räntefria stående delar av egnahemslån med bifall till motionerna I: 428 och II: 509

samt I: 434 och II: 514, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;»

21) av herrar *Ragnar Bergh, Staxäng och Källenius*, vilka beträffande räntesats och amorteringstid för tilläggsån ansett, att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 50, som börjar med »Frågan om» och slutar med »nu återkräves», bort ha följande lydelse:

»Utskottet delar den uppfattning som kommit till uttryck i motionerna I: 428 och II: 509. Samtliga tilläggsån som enligt beslut av 1953, 1957 och 1959 års riksdagar gjorts amorteringspliktiga bör alltså för tiden fr. o. m. den 1 januari 1962 förräntas efter en räntesats av 5,5 %. De tilläggsån som avser hus påbörjade före den 1 januari 1958 bör vidare, till den del de inte på grund av tidigare riksdagsbeslut är amorteringspliktiga, blir ränte- och amorteringspliktiga fr. o. m. den 1 juli 1962 efter en räntesats av 5,5 % och en amorteringstid av 25 år.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»24. beträffande räntesatsen å vissa återkrävda tilläggsån med bifall till motionerna I: 428 och II: 509, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

25. beträffande uppsägning av vissa ränte- och amorteringsfria delar av tilläggsån till förräntning och amortering med bifall till motionerna I: 428 och II: 509, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;»

22) beträffande bestämmelserna om ränteeftergift

a) av herrar *Ragnar Bergh, Staxäng och Källenius*, vilka ansett att

dels det avsnitt i utskottets yttrande på s. 51, som börjar med »Enligt vad» och slutar med »och II: 510», bort ha följande lydelse:

»Enligt utskottets mening bör generella räntesubventioner inte ingå såsom ett varaktigt led i bostadspolitiken. De generella räntesubventionerna var från början avsedda att täcka en såsom måhända tillfällig betraktad stark stegring av räntenivån. Syftet var att statsmakterna genom att kapa toppnivån skulle förhindra en betydande hyressplitrning. I och med att räntestegringen visat sig bestående, bortfaller denna motivering. Utskottet vill också framhålla, att den gällande räntegarantien vid nu rådande ränteläge innebär att skattebetalarna för varje ny produktionsårgång av fastigheter belastas med ytterligare cirka 40 milj. kr. Kostnaden stiger alltså mycket snabbt och kommer redan för nästa budgetår att uppgå till 300 milj. kr.

I motionerna I: 428 och II: 509 har föreslagits, att räntegarantien helt skall upphöra beträffande lån som stått ute 10 år eller mera. Utskottet biträder detta förslag under erinran om att räntegarantien inte varit avsedd att gälla för längre period än 10 år. Vidare vill utskottet framhålla, att nuvarande

ordning är ägnad att starkt öka hyressplittringen i fastigheter med fullt jämförlig standard.

Från samma motionärer har föreslagits att räntegaranti, avseende räntor å underliggande lån, som hänför sig till tiden fr. o. m. den 1 januari 1962, skall grundas på en räntesats av 5 % för hus påbörjade före utgången av 1957 och av 4,5 % för senare påbörjade hus. Med hänsyn till att räntan för de statliga bostadslånen är bunden vid 3 % för fastigheter påbörjade före 1958 men utgår med 4 % — en räntesats som kan ändras — för senare påbörjade hus, finner utskottet denna differentiering av räntan å de underliggande lånen väl avvägd.

Även den av utskottet sålunda föreslagna räntegarantien innebär en inte obetydlig subvention men synes utskottet det oaktat kunna godtagas i nuvarande läge. Genom de förordade åtgärderna skulle statens utgifter för räntegarantier minskas med ca 195 milj. kr. för budgetåret 1962/63 och med 215 milj. kr. påföljande budgetår.

Utskottet tillstyrker alltså motionerna I: 428 och II: 509 i denna del. Härav följer att utskottet inte ansluter sig till de förslag om avveckling av ränteeftergifterna som framförts i motionerna I: 427 och II: 510 samt I: 434 och II: 514. Utskottet finner inte heller för närvarande anledning att tillstyrka skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan om en plan för avveckling av de generella bostadssubventionerna inom en tidsperiod om 3—5 år. Den i motionerna I: 434 och II: 514 föreslagna omläggningen av räntesubventionerna, innebärande att dessa skall utgå i form av ett enhetligt schablonbidrag, avstyrker utskottet likaså.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»26. beträffande bestämmelserna om ränteeftergift med bifall till motionerna I: 428 och II: 509 ävensom i anledning av motionerna I: 427 och II: 510 samt I: 434 och II: 514, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört.»

b) av herrar *Boman, Per Jacobsson, Per-Olof Hanson, fröken Elmén,* herrar *Svensson* i Ljungskile och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett att *dels* det avsnitt i utskottets yttrande på s. 51, som börjar med »Enligt vad» och slutar med »och II: 510», bort ha följande lydelse:

»Utskottet anser att en viss successiv avveckling av det generella bostadstödet bör äga rum och kan därför inte tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag beträffande ränteeftergifterna. Det är emellertid enligt utskottets mening anledning att gå försiktigt fram vid avvecklingen av de generella bostadssubventionerna för att undvika kraftiga hyreshöjningar och störningar på bostadsmarknaden. Det i motionerna I: 434 och II: 514 framlagda förslaget anser utskottet väl avvägt. Förslaget innebär att räntan för primärlån höjes

från 4,5 till 5,5 % för hus uppförda före 1951, från 4 till 4,75 % för hus uppförda 1951—1952, för hus uppförda 1953—1957 från 3,5 till 4,25 % och för senare färdigställda hus från 3,5 till 3,74 % samt för sekundärlån i motsvarande grad. Härigenom uppnås en besparing i jämförelse med Kungl. Maj:ts förslag som för nästa budgetår beräknas uppgå till 45 milj. kr. och för därpå följande budgetår till 90 milj. kr. Det bör här tillfogas att utskottet i annat sammanhang tillstyrker samma motionärers förslag om höjning av familjebostadsbidragen.

I motionerna I: 434 och II: 514 föreslås att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall begära förslag till nästa års riksdag, innebärande att räntesubventionerna för såväl de statliga lånen som för underliggande krediter ersättes med ett enhetligt schablonbidrag. Detta schablonbidrag bör utgå med samma belopp även om lånen nedamorterats mer än vad lånevillkoren föreskriver. Härigenom stimuleras låntagarna till extra amorteringar. Tertiärlåneräntan bör höjas så att den motsvarar marknadsräntan och hela stödet koncentreras till ett enhetligt schablonbidrag, vilket bör avvägas så att det inkluderar det stöd man vill ge såväl i form av ränteeftergifter på underliggande krediter som i form av nedsatt ränta på de statliga lånen. Bidraget bör utgå med samma belopp till olika företagsformer varigenom konkurrensvillkoren blir mera likvärdiga.

Utskottet, som delar motionärernas uppfattning att en sådan utformning av stödet bättre än nuvarande metoder skulle stimulera till frivilligt sparande inom bostadssektorn, tillstyrker ifrågasvarande förslag i motionerna I: 434 och II: 514. Övriga motionsyrkanden angående ränteeftergifterna kan utskottet inte tillstyrka.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»26. beträffande bestämmelserna om ränteeftergift med bifall till motionerna I: 434 och II: 514 ävensom med avslag å motionerna I: 427 och II: 510 samt I: 428 och II: 509, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;»

c) av herrar *Ivar Johansson, Nils-Eric Gustafsson, Svensson* i Stenkyrka och *Andersson* i Knäred, vilka ansett att

dels det avsnitt i utskottets yttrande på s. 51, som börjar med »Enligt vad» och slutar med »och II: 510», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Enligt utskottets mening bör en successiv avveckling av de generella bostadssubventionerna nu inledas. Ändrade grunder för ränteeftergifterna bör således komma i fråga. Vad som i detta avseende anförts och yrkats i motionerna I: 427 och II: 510 synes väl avvägt. Utskottet tillstyrker detta förslag. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda de närmare anvisningar som föranledes av bifall till förslaget. Såsom framhållits i motionerna bör en avveckling av de generella subventionerna åtföljas av förbätt-

ringar av de inkomstprövade förmånerna, varvid de inkomstsvaga barnfamiljerna särskilt bör uppmärksammas. Utskottet kommer i det följande att beröra grunderna för familjebostadsrabatterna. I detta sammanhang vill utskottet redovisa att enligt vad som inhämtats pågår inom socialdepartementet en översyn av bostadsstödet åt barnfamiljerna. Utskottet förutsätter att vad utskottet i det föregående förordat beträffande grunderna för ränteeftergift uppmärksammas vid denna översyn och att de förslag som föranledes härav snarast förelägges riksdagen.

Enligt utskottets mening bör planmässighet eftersträvas vid avvecklingen av de generella subventionerna. Utskottet tillstyrker därför det i motionerna I: 427 och II: 510 framförda yrkandet om framläggande av plan rörande avveckling av de generella bostadssubventionerna inom en tidsperiod av 3—5 år samt om att i samband därmed förslag angående förbättring av det ekonomiska stödet till inkomstsvaga grupper likaledes skall framläggas. Övriga här förevarande motionsyrkanden kan utskottet ej tillstyrka.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»26. beträffande bestämmelserna om ränteeftergift med bifall till motionerna I: 427 och II: 510 ävensom med avslag å motionerna I: 428 och II: 509 samt I: 434 och II: 514, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

23) av herrar *Ragnar Bergh, Staxäng* och *Källenius*, vilka beträffande villkoren för familjebostadsbidrag ansett att efter det stycke i utskottets yttrande på s. 52, som börjar med »I avbidan» och slutar med »avstyrkes därför», bort införas ett stycke av följande lydelse:

»Utskottet vill i detta sammanhang, under erinran om sitt förslag ovan angående reducering av räntegarantien, såsom sin mening uttala, att det framtida stödet till de boende i det väsentliga bör givas formen av familjebostadsbidrag till barnfamiljer. Denna stödform möjliggör för barnfamiljer med otillräckliga ekonomiska resurser att anskaffa en bostad av för familjen tillfredsställande storlek och standard. Med denna utgångspunkt vill utskottet förorda, att frågan om familjebostadsbidragens utformning göres till föremål för översyn. Med hänsyn till frågans synnerliga betydelse finner utskottet det angeläget att utredningen sker inom en parlamentariskt sammansatt kommitté.»

24) av herrar *Boman, Per Jacobsson, Per-Olof Hanson*, fröken *Elmén*, herrar *Svensson* i Ljungskile och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka beträffande familjebostadsbidragens belopp ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 52, som börjar med »I avbidan» och slutar med »avstyrkes därför», bort ha följande lydelse:

»Utskottet, som i annat sammanhang tillstyrker förslag om en mindre höjning av räntan på underliggande krediter, tillstyrker det i motionerna I: 434 och II: 514 framförda förslaget om en höjning av familjebostadsbidragens belopp. Härigenom skulle barnfamiljerna få kompensation för den hyreshöjning som uppstår på grund av den föreslagna höjningen av räntorna. Bidragsbeloppen bör höjas för familjer med helt bidrag dels med 30 kr. per barn och dels med 60 kr. per familj och år. För familjer med förhöjt, respektive reducerat bidrag bör en däremot svarande höjning av bidragen företagas. Förslagets innebörd för olika familjetyper framgår av en i motionerna införd tabell. De nya bestämmelserna bör gälla från ingången av budgetåret 1962/63. Höjningen av bidragen beräknas öka kostnaderna för familjebostadsbidrag med 20 milj. kr.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»28. beträffande familjebostadsbidragens belopp med bifall till motionerna I: 434 och II: 514, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;»

25) beträffande pensionärsbostadsbidragen

a) av herrar *Boman, Ragnar Bergh, Per Jacobsson, Per-Olof Hanson, Staxäng*, fröken *Elmén*, herrar *Svensson* i Ljungskile, *Gustafsson* i Skellefteå och *Källenius*, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 52, som börjar med »Med hänsyn» och slutar med »och II: 509», bort ha följande lydelse:

»Med hänsyn till innehållet i direktiven för den tillkallade utredningen anser sig utskottet ej böra biträda utredningsyrkandet i motionerna I: 425 och II: 512. Däremot tillstyrker utskottet förslaget i motionerna I: 428 och II: 509 att pensionärsbostadsbidrag skall utgå, där bostaden är inrymd i hus färdigställt tidigast den 1 januari 1942. Därmed erhåller man för pensionärsbostadsbidragen samma tidsgräns som gäller i fråga om familjebostadsbidragen.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»29. beträffande pensionärsbostadsbidragen med bifall till motionerna I: 428 och II: 509, såvitt nu är i fråga, samt med avslag å motionerna I: 425 och II: 512 godkänna vad utskottet anfört;»

b) av herrar *Ivar Johansson, Nils-Eric Gustafsson, Svensson* i Stenkyrka och *Andersson* i Knäred, vilka ansett att

dels det avsnitt i utskottets yttrande på s. 52, som börjar med »Utskottet vill» och slutar med »och II: 509» bort ha följande lydelse:

»Med anledning av vad i de nämnda motionerna framhållits om tidpunkt för färdigställandet av pensionärlägenhet och om statligt lån eller ränteeftergift till sådan lägenhet vill utskottet framhålla att pensionärsbostadsbidrag bör utgå till av pensionär bebodd lägenhet, därest lägenheten uppfyller nu gällande standardkrav. Utskottet tillstyrker sålunda att nu gällande krav på tidpunkt i fråga om färdigställandet samt på statlig belåning eller ränteeftergift slopas. Ändringen bör träda i kraft fr. o. m. den 1 juli innevarande år.

De skäl som i motionerna I: 425 och II: 512 anförts för att pensionärsbostadsbidrag skall kunna utgå även i de fall då pensionären står som ägare till bostaden är enligt utskottets mening bärande. Utöver vad utskottet ovan framhållit om standardkravet bör således pensionärens ekonomiska situation och ej ägarförhållandet vara avgörande. Enligt gällande bestämmelser skall kommunen endera stå för hyresupplåtelsen av bostaden eller också ha godkänt det hyresavtal varigenom bostaden upplåtes till pensionären. Samma förfarande kan av naturliga skäl inte tillämpas om pensionären står som ägare till bostaden. Enligt utskottets mening finns dock goda förutsättningar att även vad gäller sistnämnda fall få till stånd ett förfarande som fyller de anspråk som bör ställas. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga författningsändringar och utfärda behövliga anvisningar. Utskottet tillstyrker sålunda ifrågavarande motionsyrkande, att pensionärsbostadsbidrag fr. o. m. den 1 juli innevarande år må utgå även då pensionären står som ägare till bostaden.

I motionerna I: 425 och II: 512 yrkas även på utredning rörande den framtida utformningen av stödet till pensionärernas bostadsförsörjning. Enligt motionerna bör nuvarande pensionärsbostadsbidrag och kommunala bostadstillägg sammanföras till en stödform. Det förutsättes att kommunerna i viss begränsad omfattning skall bidra till detta stöd. Stödet bör vidare utformas så att den kommunala kostnadsandelen blir likvärdig i landets olika kommuner. Utskottet ansluter sig till de riktlinjer som angivits i motionerna. Utskottet vill även erinra om att chefen för socialdepartementet nyligen har tillkallat en utredningsman med uppgift att utreda och framlägga förslag rörande en omläggning av statens stöd för bostadsförbättringar m. m.

Utredningsmannen skall i anslutning härtill överväga pensionärsbostadsbidragens funktion, storlek samt skatteunderlagsdifferentiering. Då bl. a. frågan om de kommunala bostadstilläggen ej beröres av dessa överväganden, anser utskottet i likhet med motionärerna att frågan om pensionärernas bostadsförsörjning bör upplagas till prövning i hela sin vidd. Med hänsyn till spörsmålens vikt och omfattning torde utredning inom kommitté, i vilken ingår bl. a. parlamentariker, vara att föredraga framför departementsberedning. Utskottet tillstyrker sålunda ifrågavarande yrkande i motionerna I: 425 och II: 512.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»29. beträffande pensionärsbostadsbidragen med bifall till motionerna I: 425 och II: 512 samt i anledning av motionerna I: 428 och II: 509, sistnämnda bägge motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till kännna vad utskottet anfört;»

26) beträffande anslag till ränteeftergifter å vissa bostadslån m. m.

a) av herrar *Ragnar Bergh, Staxäng och Källenius*, vilka under förut-sättning av bifall till den med 22 a) betecknade reservationen ansett att *dels* det stycke i utskottets yttrande på s. 53, som börjar med »Motionsyrkandena är» och slutar med »av medelsbehovet», bort ha följande lydelse:

»Vad utskottet ovan förordat rörande reducering av ränteeftergifterna innebär en minskning av medelsbehovet med 195 000 000 kr., varför utskottet förordar att anslaget uppföres med 105 000 000 kr.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»31. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 427 och II: 510 samt I: 434 och II: 514 ävensom med bifall till motionerna I: 428 och II: 509, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Ränteeftergifter å vissa bostadslån m. m.* för budgetåret 1962/63 å driftbudgeten under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 105 000 000 kr.;»

b) av herrar *Boman, Per Jacobsson, Per-Olof Hanson*, fröken *Elmén*, herrar *Svensson* i Ljungskile och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka under förut-sättning av bifall till den med 22 b) betecknade reservationen ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 53, som börjar med »Motionsyrkandena är» och slutar med »av medelsbehovet», bort ha följande lydelse:

»Utskottet, som i det föregående tillstyrkt ändrade regler för ränteeftergifter, föreslår att anslaget uppföres med 255 000 000 kr. vilket innebär en minskning av anslaget med 45 000 000 kr. i jämförelse med Kungl. Maj:ts förslag.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»31. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 434 och II: 514 ävensom med avslag å motionerna I: 427 och II: 510 samt I: 428 och II: 509, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Ränteeftergifter å vissa bostadslån m. m.* för budgetåret 1962/63 å driftbudgeten under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 255 000 000 kr.;»

c) av herrar *Ivar Johansson, Nils-Eric Gustafsson, Svensson* i Stenkyrka och *Andersson* i Knäred, vilka under förutsättning av bifall till den med 22 c) betecknade reservationen ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 53, som börjar med »Motionsyrkandena är» och slutar med »av medelsbehovet», bort ha följande lydelse:

»Motionsyrkandena är betingade av förslag om ändring i bestämmelserna om ränteeftergift. På grundval av sitt ställningstagande i detta avseende föreslår utskottet därför att anslaget uppföres med 225 000 000 kr.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»31. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 434 och II: 514 samt med bifall till motionerna I: 427 och II: 510 ävensom med avslag å motionerna I: 428 och II: 509, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Ränteeftergifter å vissa bostadslån m. m.* för budgetåret 1962/63 å driftbudgeten under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 225 000 000 kr.»

27) av herrar *Boman, Per Jacobsson, Per-Olof Hanson*, fröken *Elmén*, herrar *Svensson* i Ljungskile och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka under förutsättning av bifall till den med 24) betecknade reservationen beträffande anslag till bostadsrabatter ansett att

dels efter det stycke i utskottets yrkande på s. 53, som börjar med »Motionsyrkandena är» och slutar med »av medelsbehovet», bort tillfogats text av följande lydelse:

»Kungl. Maj:t har föreslagit att till Bostadsrabatter för nästa budgetår anvisas ett förslagsanslag av 150 000 000 kr.

I det föregående har utskottet förordat i motionerna I: 434 och II: 514 framförda förslag rörande familjebostadsbidragens belopp. I anledning därav bör anslaget ökas med 20 000 000 kr.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»32. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 434 och II: 514, såvitt nu är i fråga, till *Bostadsrabatter* för budgetåret 1962/63 å driftbudgeten under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 170 000 000 kr.»

28) av herrar *Ragnar Bergh, Staxäng* och *Källenius*, vilka under förutsättning av bifall till den med 14 a) betecknade reservationen ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 53, som börjar med »Utskottet biträder» och slutar med »berörda motionsyrkanden», bort ha följande lydelse:

»Utskottet vill, med återopande av sitt förslag att lånegränserna för tertiärlån skall sänkas, tillstyrka det i motionerna I: 428 och II: 509 framlagda förslaget om en ram för preliminära beslut angående lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, å 1 050 000 000 kr. Någon minskning i antalet lägenheter i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag innebär detta inte. Av det sagda följer att utskottet avstyrker yrkandet i motionerna I: 264 och II: 335.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»35. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 428 och II: 509 ävensom med avslag å motionerna I: 264 och II: 335, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, medgiva, att under budgetåret 1962/63 preliminära beslut angående lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 1 050 000 000 kr.;»

29) av herrar *Ragnar Bergh, Staxäng* och *Källenius*, vilka beträffande handläggningen av låne- och bidragsärenden ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 54, som börjar med »Utskottet biträder» och slutar med »motionsyrkande avstyrkes», bort ha följande lydelse:

»Utskottet biträder i princip Kungl. Maj:ts förslag till utflyttning av låne- och bidragsärenden från bostadsstyrelsen till länsbostadsnämnderna, vilket innebär ett fullföljande av de riktlinjer för den bostadspolitiska verksamhet som statsmakterna tidigare utstakat. Beträffande studentbostadsärendena finner utskottet dock att förenämnda motionärer anfört bärande skäl för att dessa alltjämt bör behandlas av bostadsstyrelsen, varför ifrågavarande motionsyrkanden tillstyrkes.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»40. beträffande handläggningen av låne- och bidragsverksamheten för bostadsändamål i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 433 och II: 504 godkänna vad utskottet anfört;»

30) av herrar *Ragnar Bergh, Staxäng* och *Källenius*, vilka beträffande avlöningsstat för bostadsstyrelsen m. m. ansett att

dels det avsnitt i utskottets yttrande, som på s. 54 börjar med »Utskottet biträder departementschefens» och på s. 55 slutar med »motionsyrkanden avstyrkes», bort ha följande lydelse:

»Utskottet delar den uppfattning som framförts av bostadspolitiska organisationskommittén ävensom av förenämnda motionärer att en betydande reducering av antalet befattningshavare inom bostadsstyrelsen är starkt motiverad liksom att bostadsstyrelsens direktivrätt bör beskäras. Såsom i motionerna förordats bör en särskild delegation tillsättas för att efter förhandlingar med vederbörande personalorganisationer utarbeta och framlägga förslag rörande personalbehovet och personaluppsättningen inom verket. Med dessa utgångspunkter tillstyrker utskottet vidare de i motionerna förordade ändringarna beträffande anslagen till bostadsstyrelsen och länsbostadsnämnderna.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»42. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 428 och II: 509, såvitt nu är i fråga,

a) godkänna följande avlöningsstat för bostadsstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 129 500
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	30 300
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ...	1 002 400
4. Ersättningar till experter och sakkunniga, <i>förslagsvis</i>	85 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	964 200
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	66 600
Summa kr.	3 278 000;

b) till *Bostadsstyrelsen*: *Avlöningar* för budgetåret 1962/63 å driftbudgeten under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 3 278 000 kr.;»

31) av herrar *Ragnar Bergh*, *Staxäng* och *Källenius*, vilka beträffande avlöningsstat för länsbostadsnämnderna m. m. ansett att nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»44. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 428 och II: 509, såvitt nu är i fråga,

a) godkänna följande avlöningsstat för länsbostadsnämnderna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 129 200
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	127 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ...	2 544 800
4. Ersättningar till experter och sakkunniga, <i>förslagsvis</i>	280 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	1 282 000
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	85 000
	<hr/>
	Summa kr. 5 448 000;

b) till *Länsbostadsnämnderna*: *Avlöningar* för budgetåret 1962/63 å driftbudgeten under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 5 448 000 kr.;»

32) av herrar *Ragnar Bergh*, *Staxäng* och *Källenius*, vilka beträffande bostadsstyrelsens omkostnadsanslag ansett att nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»45. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 428 och II: 509, såvitt nu är i fråga, till *Bostadsstyrelsen*: *Omkostnader* för budgetåret 1962/63 å driftbudgeten under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 450 000 kr.;»

33) av herrar *Ragnar Bergh*, *Staxäng* och *Källenius*, vilka beträffande länsbostadsnämndernas omkostnadsanslag ansett, att nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»46. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 428 och II: 509, såvitt nu är i fråga, till *Länsbostadsnämnderna*: *Omkostnader* för budgetåret 1962/63 å driftbudgeten under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 701 000 kr.;»